

KÖZTELEK

KÖZ- ÉS MEZŐGAZDASÁGI LAP.

AZ ORSZÁGOS MAGYAR GAZDASÁGI EGYESÜLET HIVATALOS KÖZLÖNYE

Megjelenik minden szerdán és szombaton.

Az Országos Magyar Gazdasági Egyesület tagjai ingyen kapják.
Nem tagoknak előfizetési díj:
Egész évre 24 korona, félévre 12 korona, negyedévre 6 korona.

Az Országos Magyar Gazdasági Egyesület tulajdona.
Az egyesületi tanács felügyelete alatt:
Főszerkesztő és kiadási felelős: Hubinek Gyula az OMGE. igazgatója.
Felelős szerkesztő: Buday Barna.

Szerkesztőség:
Budapest, IX., Köztelek-utca 8.
Kiadóhivatal:
Budapest (Köztelek), Üllői-út 35. szám.
Kéziratokat a szerkesztőség nem küld vissza.

AZ OMGE. KÖZLEMÉNYEI.

Ülésnapok a Közteleken.

- 1912 november 18. d. e. 10 órakor. Igazgató-választmány.
" " 18. d. e. 11 órakor. GEOSz. végrehajtó-bizottsága.
" " 18. d. u. 4 órakor. Vasuti tarifa tárgyában értekezlet.
" " 19. d. u. 4 órakor. Magyar Szőlősgazdák Országos Egyesülete.

Meghívó

az „Országos Magyar Gazdasági Egyesület”

igazgató-választmányának

1912. évi november hó 18-án (hétfőn) d. e. 10 órakor a Köztelek székházának nagytermében (Budapest, IX., Köztelek-utca 8., II. em.) tartandó rendes ülésére.

(Tárgysorozatot l. a „Köztelek” 86. számában.)

Meghívó

az „Országos Magyar Gazdasági Egyesület” igazgató-választmányának, úgyis mint a

„Gazdasági Egyesületek Országos Szövetsége” végrehajtó-bizottságának

1912. évi november hó 18-án (hétfőn) d. e. 11 órakor a Köztelek székháza nagytermében Budapest, IX., Köztelek-utca 8. szám, II. emelet) tartandó

IV. ülésére.

(Tárgysorozatot l. a „Köztelek” 86. számában.)

Mezőgazdasági Szemle.

Gazdasági levelezőink a fagy és hó miatt panaszkodnak. Sok helyen a földbe fagyott a cukorrépa; más helyeken nincs munkás a kiszedésre s a gazda tehetetlenül várja, míg a fagy végzi el az utolsó munkát; akkor aztán sertéseket verhet ki a répa földre. A hóviz úgy látszik már végleg megakasztotta a földmunkálatokat. Sok őszi vetés van még hátra, ami most már végleg elmarad. A késői vetés különben is annyira kockázatos, hogy a hátramaradt gazdaságok inkább a tavasziakra térnek át. Megkezdődött a téli takarmányozás gondja s a szűkes és drága takarmányt fogyasztó állatok ára romlik. Különösen a sertésnek nincs ára, pedig a sertésvész is sanyargatja az állományt. Igen kedvező értesítéseket kapunk a Hutyra-féle vérsavó-oltások eredményéről, melyek azt bizonyítják, hogy ez a szérum kellő időben használva kitűnően beválik.

Ugyazólván minden tudósítónk megdöbbentő képet fest a munkás- és cselédviszonyokról. Az ország legtöbb vidékén a munkáshiány egyszerűen megbénítja a mezőgazdasági tevékenységet, gazdasági cseléd sem jelentkezik s a követelések túlhaladják a gazda fizetőképességét. Többben a cselédtörvény is felelőssé teszik a mizériáért, de noha kétségtelen, hogy ennek a törvénynek több intézkedése a gazdákra nézve hátrányos és zaklató, mégis a cseléd- és munkáshiány, meg a bérdrágulás főoka az, hogy a falusi nép nagy arányokban özönlik a városokba vagy Amerikába vándorol. Most kezdjük igazában érezni a Pool-társasággal kötött szerződés kártékony hatását. Nagy ügynöki hálózat áll folytonos működésben s a kivándorlásra való csábítás a magas munkabérek dacára azért könnyű, mert a nép fél a háborútól. Bizonyos, hogy igen jelentékeny a kiesempészett

hadkötelesek száma. Felhívjuk a kormány figyelmét a kivándorlási törvénynek arra a szakaszára, mely jogot ad a kormánynak, hogy a véderő biztosítása érdekében a védkötelesek kivándorlását megtilthassa.

Jankamajor (Bács m.), nov. 8.

Hideg az idő, máris több fagyos napunk volt -4° Celsiussal. Eső 6-5 milliméter volt e hóban. Munkáshiány van mindenfelé.

Befagyott burgonyaföldeken czélszerű a területet trágyabefordással fagymentesíteni s ekkor fagyos reggelen is történhetik a szedés. Az ilyen burgonya azután csakis főzve használható el; a főzött fagyos burgonya tápértéke a mintegy 25% szárazanyag felfőzésével változatlan marad, csak a többi 75% víztartalom egyrésze megyen veszendőbe.

A most törés alá kerülő tengerik sokkal érettebbek az októberinél, de még mindig nem csörögnek, mint más években szoktak.

Az őszi vetések tengeri után vetendő része jó későn, egész decemberig kerül a földbe. Erős talajokon erős, dupla műtrágyázással még a novemberi rozsok is sikerülhetnek. Az idén lesznek ilyenek is.

A nedves levegő az ujabban elterjedt sorban műtrágyázó vetőgépeknél sok bajt okoz, csakis az előzetesen átszított szuperfoszfátot tudják vetni ezen gépek, csomós műtrágyát ellenben nem.

A tengeriszár tépése és besavanyítása is késést szenvedett. A rétegelésre néhol vetett fehér mustárok jól sikerültek. Az augusztusi vetések most virágoznak s egy Laas-kapálás mellett magasra megnöttek, evvel keverve a savanyítandó tépett tengeriszárat, a sósvízzel való locsolás feleslegessé válik.

Az állatok egészségesek. Sertéseknél a Hutyra-szérum azonnal alkalmazva egész beválnak tekinthető.

Medveczky Károly.

Tiszafüred (Heves m.), nov. 9.

A maga nemében páratlanul áll ama mizéria, amelyivel megküzdenie kell a gazdának az új gazdasági évben.

Abraktakarmánycikkek

mint:

finom és goromba buzakorpa, napraforgó és tökmagpogácsa, malomkukoly, takarmányliszt, folyékony melasse és melasse takarmánycikkek, szárított moslák, malátacsira, szárított sörtörköly stb. stb.

legelőnyösebb beszerzése a

Magyar Mezőgazdák Szövetkezete

Budapest, V., Alkotmány-utca 31. sz. útján teljesíthető.

a hidegvérű, lovagolásra alkalmatlan anyag már kiszorítja. Ez még nem egészen így áll, mert még van elegendő félvérlovunk. Panaszokdnak a katonák, hogy e félvéranyagunk napról-napra rosszabb, selejtesebb lesz. *Megtörténik, hogy száz parasztszékéből egyetlen-egyet sem lehet beszerezni.* Mi lehet ennek oka? A kincstár maga osztja, adja ki az elég jól kiválasztott, mondhatni tán elsőrangú fedező méneket, mégis ő okozza ez évek hosszú sora óta folytatott rabló-gazdálkodást. Deduktívén ő az okozója, hogy anyakanczáink selejtesebbek, mert nem rendelkeznek teljes szigorral, hogy az egyes fedezetek csak szakszerű bírálat után engedélyeztessék. Mármost a felnevelt anyag is értéktelen, az egész tenyésztés passzív eredménnyel jár. Nagy hiba, hogy legértékesebb kanczáink idegen kézbe kerülnek. Eladó csikóinkat először a közös hadsereg válogatja át, mivel többet szabad fizetniük, mint honvédeknek, el is viszik legjobb anyagukat. Ha már most e lovak katonai szolgálatra alkalmatlanná válnak, rendszeresen nem magyar vállalkozó kezébe kerülnek, hanem jó része tul a Kárpátokon, ahol a mi anyakanczáinkból nevelhetik a legjobb csikókat. Talán lehetne e kérdést orvosolni, de mindenesetre honvédeknek lehetővé tenni, hogy annyit fizessenek lovainkért, mint a közös lovasságiak. Ez egy intézkedésnek is meszeze kihatású eredménye lenne.

Góth László.

Paradicsomi gazdaság, u. p. Zomba (Tolna m.), november 10.

November 4-én hideg 3°, havaseső 3.2 mm.; 5-én hideg 5°, havaseső 2.8 mm.; 6-án eső 1.9 mm.; 7-én 2°, 8-án 2°, 9-én 4° hideg. Ez az időjárás tönkretett 2500 q takarmányrépánkat, mivel az részben a földben, részben kupacokban megfagyott és megsanyargatta az őszi vetéseket. Az október 17—19-ig vetett táblán csak most bujik a buza imitt-amott, de ami kibujt, az is megfagyott. Az október 22—28-ig vetett buza teljes csirában van és félső, hogy ez a tartós korai fagy meg fogja tizedelni. Bámulatos, hogy a f. évi buzatermés itt nálunk mily kitűnő csiraképességgel bír. 11¹/₂%-os kékköldatban mosva páczolt búzából kicsirázott: kopasz búzából 97% nyolcz nap alatt, francia búzából 95% hét nap alatt, magyar búzából 93% nyolcz nap alatt. Hektoliter-nyolcz ez évben kopasz búzában 78 kg., francia búzában 77 kg. és a magyar búzában 80 kg. A csirázási erély a két elsőnél igen jó, az utolsónál nagyon gyenge, ami annál érthetőbb, mert hiszen a legsúlyosabb s így

abból vártuk volna a legnagyobb csirázási erélyt és legnagyobb csirázási százalékot. A buzavetést félbehagytuk. Most tavasziak alá szántunk. A répahordás még nincs befejezve s tengeri egyrésze is töretlen. Szőlőben a bekapálást csak most kezdhettük és most is csak kevés napszámossal kinlódunk. A szénkénegezéssel is azért nem tudunk végezni, mert nem kaptunk napszámot hozzá. Ezen a vidéken még úgy a kisgazdák, mint az uradalmaknál levő aratók és munkások répaszedéssel és hordással, tengeriszedéssel és hordással vannak elfoglalva. Aki ezzel végzett, az szánt és vet búzát. Gazdaságunkban, mivel a rossz időjárás miatt nagyon megkéstünk, 21%-kal lesz kevesebb a buzavetés az előirányzottnál, illetve a rendes mennyiségnél.

Tehénészet, növendékmarha és gulya, egyáltalában minden legelő marha beszorult és így minden vonalon megkezdjük a rendes téli takarmányozást.

Kiszel Zsigmond
gazd. intéző.

Jutas (Veszprém m.), nov. 9.

A hirtelen beköszöntött téli időjárás mezőgazdasági helyzetünkre nem alakult kedvezően. A többszöri, majdnem minden napos éjjeli fagyok (3—4 C°) s az ezt követő havazás éppen a mostani válságos időben csak súlyosbították a gazdák gondjait. Most még nem tudni, hol okozott kisebb kárt, ott-e, hol a vetés idejével annyira megkéstek, hogy a mag még ki sem csirázhatott, vagy pedig ahol vetési jutalmak kiszorításával is sietteték a munkálatokat s a már kikelt zsenge növényeket perzselte meg a hideg. Különben Veszprém megye sik vidékein mi még csak meg vagyunk, mert a múlt héten lehullott havat a déli nap melege elolvastotta, de mit szóljanak a bakonyi uradalmak, hol erdőt, mezőt egyaránt bokáig érő hó borítja.

A fagy a kint lévő termések közül legjobban a répának ártott. A takarmányrépa etetésével vagy túlságosan sietni kell, vagy pedig csak bevermelve és zombolyázva (polyvával, tépett tengeriszárral vegyesen stb.) tartható el télire. Mi ugyan még szerencsések voltunk, mert a kiszedés, kupaczkokba rakás október végén, a hideg idők beállta előtt befejezést nyert, de a behordásnál láttam, hogy a kupaczkoknak répalével való szokásos betakarása nem elég, a kupaczkok északi felén a szélső répákon fagyás nyoma látszik s ezért czélszerűbb a cukorrépa-kupaczkok módjára való leföldelés, még akkor is, ha a szedést és hordást csak egy pár nap választja el. Különben a legtöbb uradalomnak

és gazdaságnak takarmányrépája szedetlenül kint van a földben s egy helyen a hosszukas oberndorfi répának a földből kiálló része annyira megfagyott, hogy valószínűleg az egész termés a földben fog elrohadni, mert tulajdonosa rentabilisabbnak látja a kiszédési és befuvarozási költséggel egyáltalán meg se próbálkozni, hanem csak annyit hordat be, amennyit naponta meg tud etetni.

Répánk szerencsésen a szérűskertben van, kukoriczánk azonban töretlenül várja a leszerződött sztrájkoló munkásokat. A letörést, fosztást, szárvagást és a termés görébe hordását kat. holdanként 14 K.-ért vállalták, mikor azonban a havas hideg idők beköszöntöttek, kijelentették a munkások, hogy ilyen átalánybérért a kukoriczatörést egyáltalában nem hajlandók teljesíteni, hanem fogadják fel őket napszámban az uradalom s ez esetben is a csőnek lefosztását csak fedett, meleg helyiségben végzik el. Ily körülmények között várjuk a főszojgabiróság erélyes intézkedését. A mostani kényszeredett munkaviszonyokra igen jellemző eset, mert ugyanazon emberek tagadták meg most a munkát, akiknek a nyáron méltányosságból 3—4-féleképpen adtuk ki a jégverte táblák után az arató részt, aszerint, amint a munkásoknak előnyösebbnek bizonyult.

Ifj. Faust Elek
földbirtokos.

Zalaapáti, nov. 9.

Nov. 3-án és 4-én erős havazással beköszöntött a tél 5—6° C. hideggel. Igen sok cukorrépa a környéken kint fagyott. Egy nagyobb béruradalomban 100 hold czukorrépa, 40 hold burgonya, az összes takarmányrépa és tengeri szedetlen, mert munkást semmi pénzért egyáltalában nem lehet kapni. Alig van gazdaság, amelyik a répával, legalább a kiszédéssel végzett volna, a tengeri meg általában töretlen. Igen nagy a munkahiány, a hidegben egyáltalán nem képesek dolgozni még a tengeritörésnél sem.

Az őszi vetések 1/4 része hátra van, főleg a kapások után kerülő őszi egyáltalán alig néhány helyen vannak elvetve. A mai elvetett mag nem képes csirázni, abból csak a vadludak és kányák lakmároznak. Legtöbbet a rozs szenved, amely bokrosodni egyáltalában nem tud. Ha az erős északi szél még néhány napig dühöng, akkor a laza berki tözegek talajba vetett rozsoi teljesen tönkremennek. Szóval őszi vetés csak 3/4 része van a multévinek, az is gyengén kél és főleg a bokrosodni nem tudó rozs igen ritka és szegény lesz.

mutatóval felszerelt könyv azon oldalait, melyek az általa óhajtott portékát tárgyalják. Kijelöl 5—6 címet, melyek földrajzi fekvésének, egyéni gazdaságának, fizetési hajlandóságának és egyéb viszonyainak legjobban megfelelnek, megír 5—6 levelet, ugyanannyi választ kap s a dolog otthon, *csöndes árlejtés* útján, simán minden emóció nélkül el van intézve.

Nemcsak az egyesnek, de a köznek is értékes szolgálatot fog tenni ezen könyv; mert a *termelőt közelebb hozza a fogyasztóhoz*, már pedig ez az egyedüli mód, mely a sokszor jogosan fölpanaszolt drágaságot enyhítheti. A fölösleges közvetítést kell kiküszöbölni s a jogtalan drágaság önmagától meg fog szűnni. A tej literje a városi gőzpontoktól messzebb eső helyeken 10—14 fillér. Mire az a fővárosba a fogyasztóhoz kerül, ára már 30—32 fillér. 20 fillért fölémészt a közvetítés, azaz az értéknek 200%-át. A burgonya ilyenkor őszkor kinn a falvakon métermázsanként beszerezhető 3 koronán. Itt a fővárosban 8 koronával fizetjük. A közvetítés fölémészt 5 koronát, az érték 167%-át. Hasonló nagy a közvetítési díj a zöldségnél, gyümölcsnél, tojásnál. Mérsékeltabb a husnál, a zsiradékfélekénél, baromfinál, vajnál, turónál stb.

Ha a városi fogyasztó középosztályt nem akarjuk véglegesen kiszolgáltatni a fölösleges közvetítés által okozott drágaság molochjának, sürgősen meg kell honosítani azon rendszert,

mely mellett a városi fogyasztó romlandó élelmiszereit kisebb postacsomagokban vagy nagyobb vasuti gyorsáru csomagokban közvetlenül a termelőtől szerezhesse be. Ezen csomagok nem lehetnek nagyok, mert a fővárosi lakos nem tudja hová tenni, éléskamrája rendszerint nem lévén nagyobb, mint egy jóféle gardróbsekrety.

Ezen élelmészeti rendszert be kell hozni haldék nélkül s általa fölöslegessé kell tenni azon közvetítést, mely a könnyen romlandó élelmiszereket 100—200%-kal megrágtja. Ezen colis agricoloiról már ismételve volt szó gyűléseinken, de frázisoknál egyebet e téren még nem produkáltunk. Pedig szeretném tudni, miért nem lehetne azt máról-holnapra gyakorlatilag megvalósítani, ha kormányzat, vasut, posta, csomagoló ipar és az érdekelt közönség hiven és becsületesen összefog megvalósítására. Hiszen nemzetünk egyik legértékesebb elemének: a hivatalokban szinylődő középosztály léteiről van szó.

A szükség nemcsak törvényt bont, hanem meg fogja bontani keleti indolenciánkat is e téren. Ezen új élelmészeti rendszer meglesz, mert meg kell lennie s mert az élelmiszerezés a városokban s főképpen fővárosunkban elviselhetlen.

A Mezőgazdasági Kalauznak ezen egészséges kibontakozásban előkelő szerepe lesz s bizonyosan egy gondos háziasszony asztaláról sem fog

hiányozni, aki jajveszerekes helyett megfogja az ökröt szarvánál s élelmiszereit nem a vásárcsarnokbeli uzorásoktól, hanem colis agricoloiról által közvetlenül a termelőtől fogja beszerezni.

A fölösleges közvetítők pedig, kik addig adják az árut egyik kezéből a másikba, amíg annak ára 200%-kal megrágtul, keressenek más, a nemzetekre nézve produktívabb foglalkozást. Itt van például most a cukorrépaszedés. Nyitra megyében ezidőszert 110 koronát fizetnek egy 1200 □-öles hold cukorrépa ásásáért és fejezéséért. Ez napi 10 korona keresetnek felel meg s mely becsületesen keresetnek nem tapad az uzora szaga, amelyen köztudomás szerint áldás nincsen.

A Mezőgazdasági Kalauz adatainak összegyűjtésével *Buday Barna és Konkoly Thege Sándor* dr. óriási munkát végeztek. Saját bevallásuk szerint: „1912. év január havától június 1-ig összesen körülbelül 100,000 kérdőívet küldöttek szét azoknak a gazdaságoknak, amelyekről megtudták, hogy valamely tekintetben mint beszerzési forrás, figyelembe vehetők.” Ezen derék munkáért úgy őket, mint fölörölt munkatársaik díszes, hosszú sorát a nagyközönség elismerése és hálája illeti meg, mert munkájuk által egy lépéssel ismét közelebb hozták a fogyasztókat a termelőkhöz s ezen közeledésből úgy az egyesre, mint a közre csak áldás, gyarapodás és megelégedés fakadhat.

Szerencse, hogy takarmány van elég, mert az állatok beszorultak a legelőkről. Vidékünkön nagy állattenyésztés van, sok a rét és a legelő és ilyenkor évek óta december közepéig is kijár a marha. Ez most megszűnt.

A sok csapás között legnagyobb a munkás-kéz hiánya. Eddig jó volt a munkásviszony, még más vidékekre is mentek el elég jutányosan havi munkákra innét. Most azonban teljesen megváltozott a helyzet. Erős kivándorlási láz vett erőt az embereken, csoportosan mennek Amerikába hatósági asszisztenciával és anélkül. Sokan szöknék ki a vidékről a katonai sorozás elől. Feltétlenül bizonyos, hogy valamelyik német hajózárságnak fizetett ügynökei járnak nálunk, többször látták is őket. 20 K. előleget szednek a szöktetésért és a legkülönbözőbb fogásokkal viszik ki a népet. Az itthon maradottak azután valósággal uzsoráskodnak a munkájukkal. Annak a 14—15 éves cselédgyerekeknek, akit őrszénél vagy szántásnál csak némileg is lehet használni, havi 30 K. bért kell biztosítani, különben nem kapja meg az uradalom. Sőt most november 1-től fogva havi 40 K.-t követelnek, mert tudják, hogy rájuk van utalva a gazda.

A szőlők kivétel nélkül takaratlanok. Az őszi szénkénevezés miatt eddig nem lehetett hozzáfogni a takaráshoz, most meg a fagy teszi lehetetlenné a munkát. Ezt a kárt is csak a jövőben fogjuk megérezni. Mihelyt az idő enged, a szőlőkbe is sok munkásra lesz szükség. A domboldalakon fekvő szőlőkben a fogatos munka ugyanis teljesen kizártnak tekinthető.

Tóth Elemér.

Nagysalló (Bars m.), nov. 9.

Beállottak az éjszakai fagyok. A cukorrépa szedése és szállítása folyamatban van, szedése e héten már belekerül kat. holdanként 104 koronába. Munkásom most van szép számmal, azonban didereg, fázik egész nap, kinos még nézni is ezt a munkát. Reggel 8—9 órakor 2—3 cm. vastag földtáblák jönnek fel a répával, úgy meg van fagyva a talaj. Még 15 hold répám van szedni való és ha az időjárás nem válik enyhébbé, amire nincs kilátás, úgy nincs bizodalom a répa teljes betakarításához.

Van olyan szomszéd gazdaság, hol 250—180—60 hold cukorrépa még földben van.

Következő gabonatermés volt magyar holdanként: buza 11'59 q, rozs 9'61, árpa 11'22, zab 9'07, magbüköny 6'34, közönséges tengeri szemesen 15'60 q. A még táblán levő szedetlen aicsuthi tengeriből, amely már egy hó óta teljesen be van érve, amelyet azonban csak a répa elvégzése után van szándékom törölni, szintén igen jó termést várok. Mesterséges takarmány szintén termelt bőven és hiány nélkül tudtam behordatni, tehát téli takarmányozás nem ad gondot.

Őszi vetések szintén nagyon szépen fejlődnek, kivételt csupán oly gazdaságok vetései képeznek, amelyek nem kerültek október első felében a földbe.

Egy cukorgyári hivatalnoktól hallottam, hogy a várandó répatermésnek csupán 40%-a van átveve, míg a többi 60% legnagyobb részben földben van.

Fördös József
gazdatiszt.

Surányka (Nyitra m.), nov. 9.

Két hét előtt küldött értesitésem óta 37 mm. csapadékunk volt négy részletben, még pedig Mindenszentek hetében kétszer eső, f. hó 3-án és 5-én pedig hó alakjában. A kiadós havazásra fagyos télies idő következett. Több mint valószínű, hogy a gazdák minden erőfeszítése daczára

jelentékeny répamennyiség befagy a földbe; ha csak csuda nem jön, csudák közé sorozván ezidén a tartós szép időjárást is.

A szakmánybér egy magyar hold kiadásáért 110 koronára emelkedett. Ennek hatása alatt a nyári szokott munkásvándorlás, mely északra délnek tart, most irányt változtatott és a magas bér nagyszámu alföldi munkást csalt vidékünkre, különösen a vállalkozó szellemű békésmegyeiek közül. A közelgő veszedelem megmozdította még a cukorgyárakat is; föléptek munkásközvetítőnek, saját hivatalnokaikat küldve szét termelőik részére munkást szerződtetni. Bárcsak a repa-átvételnél is mutatkozna az üzleti érdekek szolidaritásának ezen érzete és kisebb levonásokkal honorálnák a gazdák rezsiköltségeinek „vis major”-szerű emelkedését.

Az utóbbi időben sok szó esett a „Köztelek” hasábjain arról, hogy mire szolgál azon 5%-nyi sulytöbblet, melyet ingyen vagyunk kötelesek uzancz szerint a gyárba beszállítani. Ennek új megokolását hallottam egy repa-átvételi ellenőrtől. Szerinte ez elsősorban azon veszteség fedezésére szolgál, ami abból származik, hogy a répa nagy cukortartalmu vékony végeit a gép már nem képes felszeletelni és így abból a cukor nem diffundál. A szikkadás okozta sulyvesztés — mely pedig nagyrészt tapintó a gazda kára — valamint a répára szántó földmennyiség csak másod- illetve harmadsorban jönnek számításba. Érdekes és jellemző gondolkozásmód. Miért nem vonják le akkor az összes szelet sulyát is? Ugy hallom különben, hogy a szerencsésen ismét megalakított kartell új szerződési formulákat dolgoz ki. Itt lenne a legjobb alkalom, hogy a sokat vitatott kérdés rendezettség és sok más sérelem orvosolva legyen.

A vetési munkálatok befejezettek tekintetűk, befejezte az időjárás, pedig a forgóba beállított területnél még mindig 25%-kal kevesebb van bevetve minimo calculo; tudok olyan gazdaságról is, ahol 300 hold őszi helyett csak 50 van és nem is számítanak arra, hogy több magot a földbe hozzanak.

Előbb-utóbb éreztetni fogja ez hatását okvetlenül a börzén is, egyelőre tőzsdénk csak azt a régi igazságot bizonyítja, hogy az áremelő tényekkel szemben sokkal kevésbé érzékeny természetű, mint az árat deprimáló körülmények közbejötté esetén.

Emőd, Vincze.

Pozsonyvidék, nov. 9.

A négy nap óta tartó —2—3° R. hideg a föld kérgét 2"-re megfagyasztotta, de a földben levő cukorrépa hallomás szerint kár még sehol sem szenvedett. A munkások fáznak és magas bérért is csak elvétve mennek répát ásni. A vidéket 4—5 cm.-es hólepel borítja. A szántás-vetés szünetel, az utak fagyott sárgöröngyei feltörik az ökrök talpát. A vetés 66%-a nálam elkészült, másutt több, de sok helyütt kevesebb is.

Emlékeztetek boldogult Cserháti Sándor tanácsára, aki a kései őszi buzavetéseknel helyesebbnek tartotta a járóbuza novemberi-decemberi vetését. A tavaszi buza vetése is pótolni fogja az őszi buzavetésekben előállott hiányt. Néha, a jó földben ez is sikerül. E vidéken sikerrel vetik néha (tavaly s ezidén jól sikerült) a tavaszi rozst a legsilányabb homokba is. Bár kevesebb, de teltebb szemet s kivált a ló által nagyon kedvelt szalmát ad. Sok helyütt ajánlatos volna ennek a kiváló jóízű kenyéret adó és alig ismert gabonának a kísérletképpen való termesztése. Kívánatos volna e három gabonafélét már most elvonni földhasználatára elől, hogy tavaszra, ha nagy mennyiségben fog kelleni, rendelkezésre álljon.

600 holdnyi burgonyának 1%-a még a földben van, a kisbirtokosok azonban elenyésző kivétellel végeztek kiszedésével. Az idejűjárás arra is megtanított bennünket, hogy a burgonyafeleség megválasztásánál az sem lényegtelen szempont, hogy a krumpli a talaj felszínén van, vagy mélyebben ül-e. Utóbbi jobban bírja a szárazságot, előbbi a nedvességet.

Deme Gyula
hercegi urad. intéző.

Tiszszalka (Bereg m.), nov. 9.

Nov. 5-én reggel —4 fokra szállt le a hőmérséklet, a vetést abba kellett hagyni, mert a borona a felszántott földet nem aprította, este felé elkezdett havazni, a hó egész éjjel esett s 6-án reggelre olyan vastag hótakaró borította a földet, hogy a rideg marhákat istállóra kellett venni.

A jobban felszerelt gazdaságokban a szokásos őszi vetés 50—60 százaléka van úgy ahogy bekaparva a földbe, de a kisgazdák között sok olyan van, aki még nem is vetett. A vidékünkben a kisgazdákban különben általános az a rossz szokás, hogy minden munkát szeretnek későn kezdeni és ez az idő nagyon megbosszulta magát. Ha az idő meg nem enyhül, úgy a jövő évre inség várható, mert némhogy a tavasziak alá lehessen a földeket előkészíteni, de még az őszi vetéseket sem lehet kellő mennyiségben e végezni, a minőségről nem is beszélve.

A takarmányrépát és krumplit a hó alól kell kiszedni, az előbbi vasvillával és kétágu kapával. A munkások a táblán nem állják a hideget a répafelevezésnél, s így azt levelestől kell kiszedni s valami fedett helyiségbe szállítani, ott megtisztítani s ismét a helyére fuvarozni és elraktározni.

Munkás most már inkább akad, mert a cselédség, a napszamosok egyrésze a harmados tengeri és krumplijával elkészült s ezek már mennek munkára. A munkabérek október közepén úgy felszöktek, hogy a beregszászi szőlőhegyen szőlőszedő napszamosnak 240—260 fillért is fizettek, holott normális években a gyerekeknek való munkának az ára 80—100 fillér szokott lenni, pedig ezt a szőlőhegyet augusztusban a jégverés felerészben tönkretette, s amit a jég meghagyott, azt a szeptemberi eső elrohasztotta.

A tulkorán beállott tél takarmányhiánnyal fenyeget. Az állatok alacsonyok, különösen a sertés ára ment le, azt nem is keresik. Erre a tenyésztési ágra az is nagy csapás volt, hogy mák az idén nem termelt és a vármegye hegyvidéken levő bükkerdőkben más években kellő mennyiségben és elég olcsón rendelkezésre álló ezen takarmányt is nélkülözni kell.

Horthy Gyula
földbirtokos.

Bertamajor (Borsod megye), nov. 9.

Az idejű esztendő a gazdákra úgy látszik a megpróbáltatások ideje. Az időjárás pusztító volta, a kétségbeesítő munkásviszonyok, a közigazgatás nemtörődömsége, mind-mind, mintha összeküldtek volna ellenünk.

Az őszi vetések elmaradnak, csak 60% volt eddig fogatosítható a tervezett őszi elvetésénél. Számítva arra, hogy a magvak csira-képessége a sok esőzés miatt kétséges, 15 kilóval többet vetettünk holdanként, ami ismét előre nem számított kár és még így is nagy kérdés, lesz-e ezekből valami? Legkorábban, aug. utolsó napjaiban elvetettük a szöszösbüköny, ez eleinte remekül állt, de a folytonos eső miatt több helyen kipusztult és kevés reményre jogosít. Így állunk a korai rozsszal is, egész holdakra menő föltek sárgulnak és vesznek. A maghere teljesen tönkrement. A dohány

SALVATOR

A kiváló bór- és lithiumos gyógyforrás, vese- és hólyagbajoknál, köszvényeinek, cukorbetegségnek, vörhenységnek, emésztési és légzési szervek hurutjainál kitűnő hatású. Természetes vasmentes savanyúvíz. Kapható ásványvízkereskedés- és gyógyszerárakban.

SCHULTES ÁGOST

Szinyva-Lipóci Salvatorforrás Vállalat,
BUDAPEST, V., RUDOLF-KAKPÁRTS. 52.

alig fog adni 9 q-t. Itt még az a kellemes meglepetés is ért, hogy a felügyelőség körrendeletben értesítette az összes termelőket, hogy a „penésztől” óvakodjanak, mert a legszigorúbb beváltás van terbe véve! Tehát nem elég, hogy pótpajtákkal és ezer vesződéssel tető alá bírtuk hozni a folytonos eső miatt agyonázott dohányt és tetemes tulkiadással kellett a dohánytermesztési ágazatot megterhelni, még a „jövődék” is előkészít egy igen jó beváltásra! Ez hát az eredménye az ideai országszerzte folyt dohányyankétoknak és azoknak a „biztató” szövegnek, amelyeket a központi jövedéket képviselők ajkáról hallanunk lehetett! Burgonya-termés gyenge, alig 40 q. A tengeri is félféretten törtetett le, 8 q az átlagtermés, 30% éretlen és csak gyors fogyasztásra is alig alkalmas. Takarmányban nagy a hiány, ami van, az is erőtlén és iszapos. Egyedül a takarmányrépa fizetett reményen felül, ennek levelét sikerült félig bezombolyázni, másik fele kint veszett a sár miatt. A tavaszi alá való szántásról szó sem lehet, hiszen az ősziakkal sem tudunk elkészülni. Kevés a remény a tavasziakra nézve is! Eső szeptemberben 172 mm., októberben 97 mm. volt; tekintve, hogy az itteni 10 éves évi átlagcsapadék 850 mm., ebben az elmúlt két hónapban az egész évi csapadék 33%-a leesett! A munkás- és cselédviszonyok türehtelenek; erről más helyen kívánok beszélni.

Még csak valamit a közigazgatásról. Százakra menő „megyei utadó” és ugyancsak százakra tehető „közmunka” ellenében mit kap a gazda? Járhatatlan utak csufolt közlekedési földszalagot, ahol hatókrős szekeren bonyolíthatja le a forgalmát és ha emiatt elégedetlenkedni mer, még zaklatásnak veszik, hiszen ennél sokkal előbbrevaló a megyei tisztviselőgárda „fizetés-emelése”, a „drágasági pótlékok” megszavazása és a községek terhére különféle „luxuscikkék” rendeleti uton való beszerzése. S mindez kinek a bőrére, csakis a gazda bőrére!

A közterhek holdanként már közel járnak az 5 koronához, de itt nem állunk még meg, jönnek az új, az „igazságosabb” és „arányosabb” adónemek, jön a várva-várt „jövédelmi adó”, amelynek teljes súlyát előre érezhetjük. Csak azt szeretném hát tudni, hogy nekünk gazdák-nak ki fizet majd, ha mindenünket a cselédnek, munkásnak és „köz”-nek elfizették, ki fog bennünket eltartani, ha már mi mindenkinek nyugdíjáról gondoskodtunk? *Gallasy László*
földbirtokos.

Tiszakücsüred (Borsod m.), nov. 9.

Az időjárásban semmi jóra való állandóság. Eső, hó, reggeli fagyok hátráltatják a vetést, melylyel legfeljebb a hónap derekára készülünk majd el. A kukorica a görében van már, de a takarmányrépa munkáskéz és fuvaros hiánya miatt részben még a földben, vagy a táblán leföldelt kupacokban várja további sorsát.

A szeptember legvégén vetett rozs még csak most kezd bokrosodni, az október 20 ig földbe került buzavetések zöldelnek, vagy legalább is szorának. Az ezen időpontban túl jó munkájú

táblákba vetett búzák a vetésben való késés helyrehozatala érdekében a vetőszántásra fogasolás előtt, a kevésbé kifogástalan talajszerkezeteknél pedig vetőszántás előtt kat. holdanként 175 kg. szuperfoszfátot kaptak, mely mennyiséggel a műtrágyázáshoz fűzött várakozás a fokozottabb terméseredményben mindenestre anyagilag is kielégítést fog nyerni. És én azt hiszem, hogy a jelenlegi súlyos mezőgazdasági helyzetnek egyéb tanulságok között meglesz majd a haszna a műtrágyák használatának nagyobb mérvű elterjedésében is.

Németh Pál
intéző.

Pa-Peres (Bihar m.), nov. 8.

Utolsó tudósításom óta a gazdasági munkálatok elég jól haladtak. November 8-án esett a hó és utána kevés fagy van, szántani lehet, de vetni nem.

Az októberi buzavetések nem akarnak kelni a hideg idő miatt.

Az egerek pusztulnak, csak a luczernásokon tartják fenn magukat.

Napszámviszonyok még mindig rosszak. A napszámber 2—240 K. és így sem lehet elég munkást kapni.

A tengeritörés be van fejezve, répaásás folyamatban. A répa fagytól keveset szenvedett.

Dely Imre
prépostsági haszonbérő.

Nyiregyháza (Szabolcs m.), nov. 9.

A gazdapályán már 35 éve működöm, de a folyó 1912-ik évhez hasonló rossz évet még nem értem. Julius 1-ig a legjobb termésnek néztünk elibe, mert a kalászosok is szép eredményt ígértek, de a tengeri, burgonya, répa, széna stb.-ben még eddig nem tapasztalt rekordtermést vártunk, sőt még a szőlő és gyümölcs is a legjobbban látszott. Mi lett az eredmény? Az őszi buza és rozs megszorult, azon igen kevesek, kiknek annakidején módjukban volt a behordás, kaptak egy igen közepes termést, nagyobb részben azonban kint ázott a kereszt, kicsirázott a kazaltó, mert az eső augusztusban és szeptemberben folyton esett és szeptember végéig az évi 560 mm. csapadékatlagunkat 110 mm.-rel haladta túl. E két hónap munkanapjából elvett a rossz idő 25 dolognapot és még most is sokaknak van csépeletlen asztalgok, sőt még hordatlan keresztetek is akadnak a tarlón és így legalább 10—15% károsodás állott elő a kalászosokban. A szeptember nem érlelte meg a tengerit, azt nagyobb részben éretlenül törték le, ahol tudták, sok helyen még most is töretlen, a cukor- és marhára pedig ásatlan. Munkást háromszorosan áron sem lehet kapni, mert ők is elmaradtak, magokét takarítják be. Kintmaradt anyaszénahoglyák teteje-alja beázva, itt is 20—25% a veszteség; a sarjut a sok eső összeáztatta, renden elpenészedett. Szőlőinket a peronospora tette tönkre, 1/3 termésünk volt, az is rossz, 14—16% cukortartalmu, savanyu. Őszi vetéseinkkel is elkésztünk, 25% vetetlen maradt. Mindezek tetejébe 5-én 4—5° hideg állott be, 6-ikára reggelre

orkánszerű széllel 25 cm. vastag hó esett, ez elfedte az esős idő szülte jó legelőnk, úgy hogy állataink istállóra szorultak és már most kénytelenek vagyunk a teletetést megkezdeni. Munkásaink, daczára, hogy a pénzkeresetet tekintve már itthon is feltalálhatják Amerikát, még soha nem tapasztalt tömegekben vándorolnak ki. A pénz drágasága megbénítja a kereskedelmet, buza, rozs ára alacsony, a sertésár a múlt évhez képest 60%-kal olcsóbb. Egyszóval emlékezetes lesz ezen gyászos 1912. gazdasági év minden gazdára. A jövő pedig, tekintve a külügyi politikai állapotokat, nem biztat jobb reménnyel.

Liptay Jenő
földbirtokos.

Kisfástanya (Szabolcs m.), nov. 7.

November 6-án mintegy 15 cm. hóréteg esett. Hetedikén feltámadt az északi szél és elfagyott. A helyzet most már a következő:

A rendes őszi vetésnek 75%-át sem végeztük el, az elvetett magoknak csak mintegy fele kelt ki.

A kikelt vetés is gyenge. Zöldvetést nagyon keveset látni. A tengerik éretlenül kerültek görébe, semmi áron el nem adhatók.

A burgonya egyrésze odafagyott, a behordott elrothadt.

Csofálatosan hangzik a miniszteri termésjelentés, amely ezen cikkekről horribilis mennyiségeket jelez.

Félős, hogy a gyomrokat a jelentés számadatai nem igen tölthetik meg s a tények leczafolják a papirosformákat.

Nagy súlyt kellene rá helyezni, hogy az a kérdés megvilágosíttassék: Mennyi az eltartható tengeri és burgonya?

A szántás, fuvarozás felakadt, az utak elromlottak a járhatatlanságig, őszi szántás nincs, jószág erőtlén, temérdek cukorrépa odafagyott. Legujabban minden munkást elvittek, répaásásért 100 koronát fizetnek. A répa termesztés így lehetetlenné válik.

A szőlők fedetlenek. Sok cukorrépa még a földben van.

Jószág ára hanyatló. Gözeke vagy szántógéppel rendelkező uradalmak az őszi szántást részben elvégezték.

Szomjas Gusztáv.

Pa-Ura (Szatmár m.), nov. 9.

Az elmúlt hét szeszélyes tavaszi napokhoz volt hasonló. November 2—4-ig borult szeles, 5 és 6-án havazott, 7-én derült napos, 8-án borongós s 9-én derült napos. Éjjelenként —1° —2° R. a hőmérséklet.

A leesett és ma már majdnem teljesen elolvadt hó ismét megakadályozta őszi munkálataink haladását. Tengeri félig letörve, takarmányunk nagyobb része boglyákban, kint maradt keresztetek, kicsirázott zöld hajazatu asztalgok s léptenyomon újabb és újabb csapások érik a gazdát. Semmi reményünk arra, hogy vetéseink 40—50%-ánál többet végezhesünk.

Legsúlyosabb csapást mérte az 5—6-án leesett hó takarmányozásunkra. Legelőre járó jószágaink közül a mangalicza koczák kivételével mind

A Debreczeni Mezőgazdasági Gépgyár Részv.-Társ. gyártmányai:

HAZAI DRILL
páros soru vetőgép,

HORTOBÁGY DRILL
páratlan soru vetőgép,

NAPOLEON DRILL műtrágyaszórával kombinált vetőgép.

Ekék, boronák, szecsavágók, répavágók, kapálók, morzsolók, kukoriczavetőgépek stb.
kiváló minőségben, előnyös árak mellett.

beszorult s meg kellett kezdeni nehezen össze-
gyűjtött téli takarmánykészletünket.

Most két legfontosabb feladat a tengeritermés
beszállítása és a téli takarmányozás megoldása.

A tengeri beszállítására nézve a terv az, hogy
lerakható vágányokon fogjuk a táblákhoz közel
épített ideiglenes görékbe behordani.

A takarmányozás megállapításánál főszólyt
helyezünk arra, hogy a takarmányunk kemény-
nyitótértékét tökéletesen kihasználjuk. Eczébből
ugy adagoljunk, hogy a takarmányban levő
emészthető alkotórészek az egyedek által minél
könnyebben felvehető legyenek. Említett czélt
szolgálja a takarmány felaprózása és gőzölése.

Legnehezebb lesz a lóállomány takarmányo-
zása, mert az abnormális időjárás kevés és
rosszminőségű szénát hagyott meg számukra.

Horkay Lajos
gazdatiszt.

Folya (Temes m.), nov. 10.

Nyolcz napja, hogy mindig esik, közben hó
és fagy is volt. Tengeri részben szedetlen, ami
le van szedve, romlik. Őszi vetés alig van 20%,
ez is igen rossz munkában. Legelők ugy el-
áztak, hogy marháinkkal megkezdjük a téli
takarmányozást. Munkás nagyon drága és alig
kapható. Az amerikai kivándorlás erősen meg-
indult. Azt hiszem, a rosszból ez is elég egyelőre.

Csikó Gyula
földbirtokos.

Temesfűzkút (Temes m.), nov. 7.

A viszonyok a lehető legrosszabbra változ-
tak. Mult héten még minden másodnap tudtunk
vetni, most már, egyelőre legalább, megszűnt
a vetés. Már e hó 2-án volt egy kis havunk,
ezután havas eső elvitte, de a 4-iki hó már
megmaradt és tegnap éjjel kaptunk olyan hó-
fuvást, hogy Szilveszter éjszakára is beillett
volna. A vetés természetesen teljesen megakadt
és szántani is csak tavaszi alá merünk, mert
a föld teteje még — háliszennek, vagy sajnos,
nem tudom — lágy és talán csak lesz még
vetődönk is.

Egyáltalán az egész gazdálkodásunk a leg-
utolsó hetekben a talánra van bazirozva. A
czirok még mind kint van, a cukorrépa lassan,
küzdeve a rossz, mondhatnám abominábilis
munkásviszonyokkal, szedődik, de hogy hogyan
fogjuk a vasutra szállítani, arról fogalmam
sincs. A tengeri a kisgazdáknál még most is
van szedetlen. Ez különösen nagy baj, mert a
Bánátnak ez a vidéke főleg tengeriből pénzél
és nagyrészt ebből is él. Az őszi vetéseknek
mintegy 40%-a van a földben. A jószág leg-
nagyobb részét beszorult és már téli takarmá-
nyozásban van része. Bárhová nézzünk, kilátá-
saink a legrosszabbak.

Kornstein Ernő
nagybárió.

Natalia-major, Tamásfalva (Torontál m.), nov. 9.

Mi is minden gazdasági munkáinkkal hátra
vagyunk maradvá a folytonos eső miatt, mely
már augusztusban kezdődött.

Vannak olyan kisgazdák, akik néhány pár
holdnyi termésüket lóval akarták nyomtatni, de
nem lehetett, mivel a szérű mindig nedves és
puha volt, most már aztán csépelgetnek, de
nincs gép, a rossz és járhatatlan utak miatt
vontatni sem lehetne azt, terményük tehát asztag-
ban áll kizöldelve és bizony asztagokban marad
az a tavaszig. A tengeriszédést legtöbben már
elvégezték. Akik a Putyi tengerit termesztették,
azok szerencsésebbek, mint azok, akik a közön-
séges magyar fajtát termesztették, mert a Putyi
sokkal előbb beérett, mint utóbbi, melynek egy-
része nyersen került a göréba, ahol most meleg-
szik és romlásnak indul.

A szokott nagyságu területnek csak mintegy
1/6 részét vethették be, mivel legtöbnyire a
tengeri az elöveteménye és hogy a rendes
területet bevethetjük-e, ez még a jövő kérdése,
mert f. hó 4-én reggel —3° R. hideg volt, azóta
havazás és esőzés vegyesen, úgy hogy a föld-
ken már víz áll.

A munkásviszonyok itt sem rózsásak; magas
munkabér mellett alig lehet munkást kapni.
Napszámber 3 korona, holott mult évben ebben
az időtáiban 1-60 K.-ért lehetett munkást kapni.
A cukorrépaát termeszto gazdaságokban a ter-
mésnek még 3/5 része szedetlen és a munkás-
kéz hiányzik, noha már 80 koronát is fizetnének
kat. holdanként; attól kell félni, hogy a termés-
nek egy hányada a földben rothadt el.

Ilyenek Torontál megye egyes részein a gaz-
dasági viszonyok.

Laping Péter
urad s-tiszt.

Magyarbrellye (Hunyad m.), nov. 9.

November 1-től kezdve hideg esős időnk volt,
7-én pedig nagy hóra ébredtünk, amely azon-
ban még aznap elolvadt, ami megint csak
növelte a víz mennyiségét úgy, hogy némely
mélyebb fekvésű tablákon a víz töcsákat képez.
Szántani, vetni nem lehet, a környékbeli birto-
kosok is nagyon kevésre haladtak s így bizony
nagy gondot okoz az őszi munkák végzése. Ha
még több eső lesz, úgy egyes helyek őszi vetés
nélkül maradnak, mert a földek olyan lágyak,
hogy a barázda után víz fakad.

A lóherék nagyon gyengék, hol kazalban, hol
pedig még künt boglyákban áznak. A burgonya
termése szintén gyenge s ami fő, nem állandó.
Munkásviszonyok rosszak, alig lehet munkást
kapni, mert nagyrésze vasutnál dolgozik.

A marhaállomány pedig szűkül. A legelő-
kön s tarlóheréken volna mit enniök, de a föld
puhasága miatt több kárt tesznek, mint hasz-
not s így sajnos, téli takarmányozásra kell szo-
ritkozunk.

K. Könczey Béla
földbirtokos.

Pusztakamarás (Kolozs m.), nov. 8.

A hét elején erős szelekkel fagyott, de nem
tulságosan, úgy hogy a bekörmödzött talajon
egész jól lehetett szántani, sőt helyenként vetni,
illetőleg fogasolni is. Most +5—7 C°-os enyhe
tavaszias időben van részünk, nem is esik
— csodák csodájára — de a talaj annyira lágy,

puha, hogy csak here- és gyeptörésben megy
az eke. Ez mind nem volna baj, ha a vetéssel
készen volnánk, de még csak a felénél tartunk.
Már most az a kérdés, mit lehet remélni?
Ha beáll a tél, akkor bizony sok, nagyon sok
őszi buza marad vetetlen. Hogy a vetést is,
még az őszi szántást is elvégezzük, ilyesmire
még ábrándozni sem lehet, legfeljebb olyan
gazdaságban, ahol képesek nem megkészserezni,
hanem megháromszorozni az igát, mert a szán-
tás-vetés mellett még tengeribehordás, takar-
mányozás is rengeteg igaerőt felemészt, az
utak pedig rendkívül rosszak.

A repahordást elvégeztük, jól fizetett, nincs
panaszunk rá.

A tengeritörés folyamatban, uradalmi tengerink
körülbelül megadja a 12 q-t szemesen, ami
nem sok. Beéredésével a körülményekhez képest
a verőfényesebb helyeken meg vagyunk elégedve,
de azért nagy gondot igényel a kiválogatás és
a gondos kiválogatás daczára is kell a görékba
szellőztetőket tenni. Termesztett féleségünk régi
mezőségi tengeri alcsubival keresztezte. Kis-
gazdák tengerije s különösen azoké, kik ame-
rikai fajtákat vetettek, 20—50%-ban éretlen.

A legeltetés jóformán csak a tengeritörőkre
szorul, de azok fagycsipte leveles gyomjai keve-
set érnek, s éjszakára minden állat jászol mel-
lett van, kivéve a juhokat (raczkák), mert azok
szedegnek az avarfüves legelőkön még tenyéryni
hóállomány mellett is.

Lezajlottak a szüretetek is, de ugyancsak cse-
neden. Eredmény ugy mennyiségileg, mint minő-
ségileg gyenge. Mustarak a gyenge minőség
daczára 60—70 filléresek literenként.

Az ideai szomoruan abnormális időjárás jel-
lemzésére felemlitem azt is, hogy megyénk öz-
szesen 234 községe közül 125 folyamodott
elemi károk miatt adócsökkentésért, tehát több
mint fele.

Szász Ferencz.

Gernyeszeg (Maros-Torda m.), nov. 9.

Gazdasági helyzetünk Maros-Tordában október
25-ike óta rosszabb. Május-októberben összesen
769 mm. eső esett, ehhez hasonló summát
alig jegyzett fel csapadékmérő állomás. November
elseje óta csaknem mindennapos hó, vagy eső.
Most már végtelmen le kell mondanunk arról
a reménységről, hogy őszi szüretet vehessünk.
Szántóföldeinkre nem léphetünk, cukor- és
takarmányrépák nagyrésze szedetlen, tengeri-
földrőinkre is van még töretlen és hordatlan
tengeri. Minden faluban látni, hogy gazdáink
most gépelnek, nagymennyiségű elázott és rom-
lott gabonát dobnak ki asztagjaikból. Akinek
gépje idejében nem volt, annak zabja künn a
táblán várja sorsát, araszos hajtásokkal jelezvén,
hogy már a végét járja és teljes megsemmisü-
lése bekövetkezett. Utjaink járhatatlanok, minden
külső gazdasági munka szünetel, csak a mag-
tárakban forgatják serényen a nedves gabonákat
s a görékban az éretlen tengerit. Közeli hava-
sokat vastag hóréteg borítja s csak egy nyugati
vagy északi szél kell, hogy minden csonttá
fagyjon.

Pálffy Dezső
intéző.

TAKARMÁNYKIKÉSZÍTŐGÉPEK

kézi- és erőhajtásra a legmodernebb szerkezettel
és legtökéletesebb kivitelben olcsó árak mellett!!

Ujdonság!

„NEW-WAY“

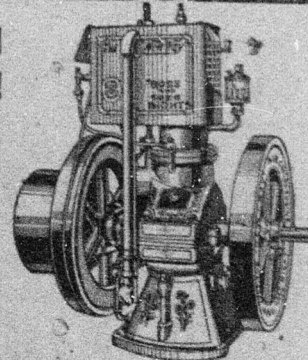
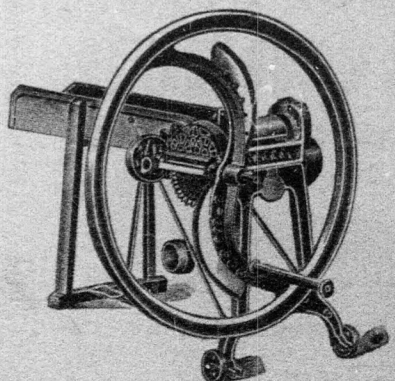
léghütéses hordozható benzinmotorok, csővezeték és vitzartány nélkül.
A motortechnika legszebb és legsikerültebb vívmánya.

Kérjen ismertető leírást!

Bächer Rudolf-Melichár Ferencz

Magyarországi vezérképviselő: SZÜCS ZSIGMOND, Budapest, VI., Nagymező-utca 68. sz.

1913. évi január hó 1-től VI., Teréz-Körut 26. szám alatt.

Harasztos (Tordaaranyos m.), nov. 9.

Azért vártam teljes 3 hétig, hogy végre valahára ne kelljen keseregni, de sajnos, ma sem irhatok semmi jót. A tengeri szedetlen, az őszi vetés 30%-a van elvégezve, munkás semmi pénzért nem kapható.

A föld annyira telítve van vízzel, hogy igen jó idő legyen szárító szelekkel, hogy két hét alatt rá lehessen lépni. Azon reményben, hogy a multheti 4—5 fokos hideg annyira megdereli a földet, hogy vetni lehet, 3-szor megszántott ugartáblánkat sekélyen, habár lágy volt is, megszántattam. Hirtelen meglanyhult az idő s egy napos esőt kaptunk, tehát halált ezen szántásra.

Elekcs Árpád
intéző.

Mezőgazdasági munkabérek és gazdasági irányzat.

Az 1912. gazdasági év alighanem egy nagy mezőgazdasági fordulat kezdetét jelenti. A kalkulációban vezető szerephez jut a munkáskérdés és a munkás dönti majd el a közel jövőben, hogy lehet-e intenzív vagy extenzív irányzatot követni, talán azt is, hogy lehet-e az adott viszonyok között egyáltalában rentabilis mezőgazdaságot folytatni. Hiszen eddig is fontos tétel volt a munkabér tétele, de ma már ott vagyunk, hogy a munkás diktálja a bért és a feltételeket, a gazda pedig vert had módjára megadja magát, hogy megmentse a még megmenthetőt. Igaz ugyan, hogy a folyó gazdasági év erős munkamegtorlódásai sokban járultak hozzá a munkások pozíciójának megerősítéséhez, de viszont az is bizonyos, hogy ezt a pozíciót megtörni vagy csak gyengíteni is, meddő törekvés lenne.

Nem muló jelenség ez, de természetszerű fejlődés, következménye a dolgoknak. Az utolsó pár decennium az erős gazdasági fejlődés jegyében folyt le az egész világon. A földteke tulsó felén új területek befogásával, itt a meglévő intenzívebb kihasználásával igyekeztek többet és többet termelni. Új területek, új termelési ágak (szőlő, dohány, cukorrépa stb.) hatványozott munkáslétszámot abszorbeálnak, amde a mezőgazdasági munkáslétszám — lassan, de biztosan — fogy, részben a kivándorlás és a városba húzás, részben annak révén, hogy az amerikai pénzen — számítás nélkül — vett törpebirtokok még mindig vegetálnak.

A hiányzó munkáskéz helyettesítéséről még nem történt megfelelő gondoskodás, ellenben a mezőgazdaság várható fejlődését, a többtermelés útján remélhető haladást már régen, nagyon is korán eszkomptáltuk a föld árában és járadékában.

A munkás nem viselheti annak kárát, hogy a magyar mezőgazdaság még nem bírja el azokat a munkabéreket, melyeket a porosz, az amerikai mezőgazdaság vagy éppen az amerikai gyáripár fizethet. Elvégre a munkásnak egyedüli java a munkája és csak természetes, hogy ezt ott értékesíti, ahol jobban megfizetik. A munkás pozíciója tehát egészen rendén való, a perspektívája egészen tiszta.

Más a helyzet a magyar gazda nézőpontjából. A mi perspektívánk meglehetősen sötét. Nekünk nem érhet meg annyit a munkás *izomereje* (mi tulnyomóan csak a munkás izomerejét értékesíthetjük). Szélsőséges klimatikus viszonyaink, kezdetleges gazdasági berendezésünk, fogyatékos gazdasági intézményeink nem teszik lehetővé hogy mi ugyanolyan hatásokkal használhassuk ki a munkás „Leistung”-ját, mint a fejlettebb gazdasági kulturájú és berendezésű államok. Ime az abszurd helyzet: Üzérkedés és számítás hiánya innen-onnan poroszországi mértékig hajszolták fel a föld árát és járadékát, de a hasznosításhoz szükséges intézmények (elég lesz az utakra hivatkoznom) és berendezések egész légiója vagy moróben hiányzik, vagy nem célirányos. Most pedig a munkás is amerikai mértékkel kezd immár mérni!

Ilyen földárak és munkabérek mellett mihamar elérkezünk a mezőgazdaság rentabilitásának végső határáig.

A törpebirtokos parasztgazda már ez éven napszámra járogat, mert rávezette a nyomorúság arra az egyszerű igazságra, hogy nem képes a saját földjén annyit keresni, amennyit napszámmal megkereshet. Helyesebben: koplalással se tud a maga földcskéjén megélni, mert ma 40—60 koronába esik neki 1—1 hold ugyanazon föld, amely latifundium korában 8 koronát, bérlet korában 20—25 koronát hozott grófi tulajdonosának.

A nagyobb gazda már-már vagy kénytelen lesz felhagyni az olyan termelési ágakkal (cukorrépa, dohány), amelyek fokozottabb munkáskezelést igényelnek, vagy s ez az egyedüli kivezető út: a mezőgazdaságban az egész vonalon lehetőleg gépekre kell berendezkednünk. Ha gépekkel dolgoztatunk, akkor majd beérjük a mai munkáslétszámmal, nemcsak, de ezt a létszámot gépeken meg is tudjuk tartani, meg is tudjuk fizetni, mert nem tisztán az izomerő, de intelligensebb, produktívabb ténykedés lesz értékelhető.

Volna ezen tárgyban egy konkrét javaslatom. Hivjon össze az OMGE. egy értekezletet gyárosok, műszaki férfiak, gépek iránt érzékkel bíró

gyakorlati gazdák köréből. Ebből az értekezletből egy permanens bizottság küldessék ki oly célból:

1. hogy kísérjék állandó figyelemmel a külföldi fejlett mezőgazdasági gépipart, igyekezzenek a mi viszonyaink között prosperabilis mezőgazdasági gépeket kellően kipróbálni és a megfelelőkről elfogulatlan, komoly bírálatot mondani, mert a m. kir. mezőgazdasági gépkisérlet állomás nem áll hivatása magaslatán.

2. Egy-egy vidékre lehetőleg azonos típusu gépet honosítsanak meg, a kezelés, tartalékrészek beszerzése stb. meggyógyításának szempontjából.

3. Hívják fel és irányítsák a gyárosok figyelmét a pótlandó hiányokra, esetleg közszükségletet képező gépek konstruálására.

4. A nagyobb kaliberű gépek (traktorok stb.) üzemének, karbantartásának ellenőrzésére létesítsenek egy centrumot.

5. Díjakkal, jutalmakkal tüntessék ki az arra érdemes gépkezelőket

6. A gépek üzeménél felhasználandó anyagok (benzin, olaj, kőszén) belértékét illetőleg bizonyos normatívumokat állapítsanak meg.

7. Pozitív észleleteit a „Verband der deutschen Maschinenprüfanstalten” közleményeire hasonlóan tegye közzé a „Köztelek”-ben.

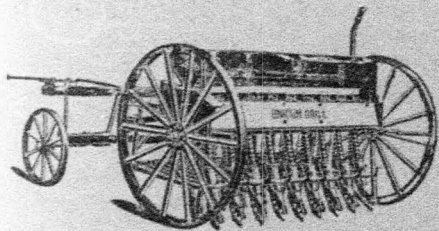
Hogy mennyire szükséges lenne egy ilyen intézmény a gazdák és műszaki emberek közvetlen kontaktusával, annak igazolására csak egy szerény esetre hivatkozom.

A dohány kiültetése a legaprólékosabb és leggyötrőbb mezőgazdasági munka. Sorozás, lyuggatás, locsolás, palántakirakás mind időrabló és talajtipró expedíció. A talajtiprás elkerülése, a sok babrás munka egyszerűsítése és precízebb keresztülvihetésére kombináltam össze egy fogatos dohányültetőgépet. Egyik legelsőrendű mezőgazdasági intézményünk vette kezébe a dolgot, no és mikor az első gépet munkába állítottuk, kiderült, hogy a gép mind a felsorolt munkákat végezte, de oly nehézzé volt a gép megépítve és olyan feleslegesen volt agyonszerelve, hogy két erős ló alig bírta húzni.

Legsürgősebb feladat lenne az egyes talajtipusoknak megfelelő talajművelőgépek megállapítása, mert a jó ökör és jó béres már kihalófélben levő természetrajzi specziesek. Am ha még olyan jók lennének bár, végzett munkájuk nem elégítheti ki a „többtermelni” akaró gazdát.

Aki a mai gazdasági állapotaink kulturképét szeretné megfesteni, nem találhat jobb tárgyat: Fesse meg a novemberi tengelyig érő sárban vándorló ökörfogatot (a kettős fajárom is ott

Melichar répavetőgépei

műtrágyaszóróval egyesítve az egyedüli verseny nélküli gépek. — Szakszerű szerkezete, jó anyaga és megbízható működése elismerten a legjobb.

Idejében gondoskodjon minden gazda ezen gépek beszerzéséről.

Árús leírással és ajánlattal készséggel szolgál!

Bächer Rudolf — Melichar Ferencz.

Magyarországi vezérképviselője: **Szücs Zsigmond**, Budapest, VI. ker., Nagymező-utca 68. szám.

1913. évi január hó 1-től VI., Teréz-Körút 26. szám alatt.

legyen) az utána ballagó „restellós” béressel (a káromkodás is ott legyen). És ez a kép az Urnak 1912-ik évéből, a magyar föld szívéből való, a porosz földárak, földbérek és az amerikai munkabérek hazájából!

(Nyiregyháza.)

Klár Sándor.

Való-e a Kőszegi-féle talajművelő homokos talajra?

Egyuttal felelet az alábbi kérdésre:

A Kőszegi-féle szab. talajművelőgépet lehet-e homokos talajon előnyösen használni, mennyi annak üzemköltsége holdanként amortizálással együtt, milyen annak maximális munkaképessége, tartóssága és igaz-e, hogy egyetlen munkával vetés alá ideálisan kész a talaj?

Milyen tapasztalatokat tettek eddig a géppel és mi az általános vélemény róla, gazdaságos-e az és rentábilis-e egy 500 holdas birtokra, kissé hullámos talajon használható-e?

G. J. OMGE. tag.

A Kőszegi-féle szabadalmazott talajművelőgép homokos talajra nem való, nem azért, mintha ott nem tudna dolgozni — hacsak futóhomokra nem kerül — hanem azért, mert nem áll arányban a munkára szorított erő a munka-eredményével. Ez úgy értelmezendő, hogy a Kőszegi-féle talajművelő munkájának tulajdonképpen az a megdönthetetlen és eddig utól nem ért előnye, hogy munkája után a talaj az elképzelhető legkedvezőbb állapotban marad, amely úgy az elsőrangú fontosságú nedvességszabályozást, valamint a fiatal növény fejlődésére szükséges feltételeket minden egyéb talajművelési módszer felett messze túlhaladja. A laza homokon igen kevés utánsegítéssel a talaj strukturális állapota éppen a lazaság miatt önmagától is beáll, így tehát nézetem szerint a mai rendelkezésünkre álló talajművelő eszközökkel tökéletes eredmény érhető el és így a Kőszegi-féle talajművelés nem okvetlen szükséges. Amennyiben a talaj „nem kimondottan „homok” akkor már érdemes, sőt nagyon is kívánatos a Kőszegi-gépet beszerezni.

Ami a Kőszegi-féle talajművelőgéppel végzett holdankénti beművelési költséget illeti, nyugodtan merem állítani és bizonyítani, hogy az az összes létező és létezendő magánjáró talajművelőgépek beművelési költségei között a legolcsóbb! Különösen tűnhet fel e kijelentés, de tények bizonyítják, hogy az.

Az amortizációs és karbantartási költségek valamint az üzemköltség is egy fillérrel sem olcsóbb a legrosszabb motoros szántógép hasonló költségeinél, sőt talán még nagyobb is azoknál, különösen, ha ügyetlen gépész kezeli a gépet. Kétségkívül a talajművelés tehát nem olcsóbb egyik vontatógépről sem. Hanem aztán ha a végzett munka minőségét a gazda szemével nézzük, akkor egyszerre szembeötlő a hozzáértő gazdának az olcsóság.

Azt a talajmunkát, amit a Kőszegi-gép el tud végezni, semmiféle néven nevezendő és bárhogy kombinált talajműveléssel elérni nem lehet. Ez egyszerűen fizikai lehetetlenség.

A talajművelés t. i. a mai világon megszokott módja szerint a művelési talajréteg átforgatásában keresi és hiszi megoldását. Az átforgatott talajréteget az ekék kiegészítő segéd-eszközei felületileg (nedvességkonzerválás és magházkészítés szempontjából) elmorzsolják. Aki meg tudja érteni a talajbaktériumok működését, aki tisztában van azzal a fogalommal, hogy ezen talajbaktériumok működésének egyik

legfőbb kritériuma a talajszellőztetés, annak nem kell bővebben magyarázni, hogy az eke munkája okozta átforgatás és az átforgatott hantoknak felületies megmorzsolása még nagyon messze áll attól, amit talajkeverésnek és talajszellőztetésnek nevezhetünk.

Az eke és segéd-eszközei csak részleges munkát végezhetnek — fizikai alakjaik miatt — míg a gyorsan forgó kapamű, amely nemcsak lazít, nemcsak forgat, hanem szellőztet is, a fizikailag megszabott lehetőség határáig elérte azt, hogy a művelés alá kerülő talajrétegben a levegő, a nedvesség a talajbaktériumok — a természet ezen valóságos szakácsai — munkájának a lehető legkedvezőbb arányban állhassanak készen.

Az évek hosszu során végzett kísérletek alkalmával nem a laboratórium, hanem maga a természet bizonyította be, hogy — az ezidőszerint Kőszeginek nevezett — forgó kaparendszerrel megművelt termőtalajon a növények fejlődése messze túlhaladta az általunk megszokott ekeművelésű talajon történő növényfejlődést. E különbség a kikeléstől a cséplőgépig az összes tenyészidő alatt állandóan észlelhető és bizonyítható volt minden esetben, ha az összehasonlító kísérletek megfelelően voltak beállítva és kezelve. A természet maga beigazolta a teoria állításait és a hozzáértő gazda előtt a 20—100%-ig menő termés-többletet nem fognak csodaszámba menni.

Ebben rejlik a Kőszegi-féle talajművelőgép munkájának olcsósága és itt van az a megdönthetetlen erőssége is, hogy vele szemben a mi általunk szántásnak megszokott eszközöket működtető vontatógépberendezések sohasem fognak tudni versenyezni.

Csak egy nagy hiba van: hogy a gép magyar találmány és Magyarországon gyártották eddig.

A hazai találmányok iránt az elfogultság roppant természetes, mert régi igaz mondás az: „nemo profeta in patria sua”. Igaz, hogy nem valószínű a magyar gazdaközönség lelkesedés híjával és vannak is ez eszmének lelkes, még pedig meggyőződésből lelkes vallói, de az is tény, még pedig elég szomorú tény, hogy a magyar ipar e gép létrehozásánál, megépítésénél a Magyarországon szintén megszokás számba menő könnyelműséggel járt el.

Kevés szellemi és anyagi tökével egyszerre akart e gép tért hódítani, aminek természet-szerű következménye az lett, hogy bár a szellemi töké meggyarapodott, elfogyott a megvalósításhoz szükséges anyagi töké, úgy hogy ma e magyar találmány azon sorsra jutott, hogy a meggyarapodott szellemi tökét átvette a német anyagi töké és nemsokára megérhetjük azt a már nem mindennapi eseményt, hogy a magyar szellem virágainak gyümölcsét a németek fejják learatni (a Kőszegi-féle talajművelőgépet ma a Heinrich Lanz Mannheim gyár készíti) és minden jel odamutat, hogy a magyarok majd töle fogják venni e gépet.

Ifj. Sporzon Pál.

A szuperfoszfát haszna Magyarországon.

A szuperfoszfát, miként azt „A szuperfoszfát használata Magyarországon” című és e lap 66. számában megjelent közleményemben kimutattam, Európa nyugati államaiban a használat arányában fokozta a termésátlagokat. Hogy Magyarországon mennyire fokozta az országos termésátlagokat és az ország mezőgazdaságának jövedelmét, azt az eddig gyűjtött statisztikai

adatok alapján megállapítani még csak hozzávetőlegesen sem lehet, mert azt idáig sokkal csekélyebb mennyiségben használták, hogyszem az országos termésátlagokat lényegesen befolyásolhatta volna. Annyi hasznát mégis mutatkozott, hogy a termésátlagoknak az 1901—1905. évekbeni csökkenése az 1906—1910. években megszűnt, sőt újabb emelkedés állott be, ezzel a föld termőképességének egyensúlya helyreállott és a szuperfoszfát használatának emelkedésével a termőképesség további fokozása remélhető.

A megfelelő statisztikai adatok hiányában a szuperfoszfát termésköszítő hatására és jövedelmezőségére csak az eddig nyáiban keresztülvitt szuperfoszfátázások és a magyaróvári növénytermelési kísérleti állomás, a debreczeni dohánykísérleti állomás és a magánosok által végzett nagyobb szabású kísérletek eredményeiből következtethetünk, amelyek közül az átlagos sikerűeket a következőkben soroljuk fel.

1. A gabonafélék közül az őszi szentermését a szuperfoszfát önsúlyával fokozza, vagyis 1 q szuperfoszfát 1 q szenterméstöbbletet eredményez. A tavaszi gabonaféléknél a termés-többlet valamivel csekélyebb. És pedig: Buzánál 150 kg. szuperfoszfát több kísérlet átlagában 150 kg. szenterméstöbbletet és 1650 K. tiszta hasznót eredményezett, mely a trágyázási költség 122%-a.

Rozsnál 150 kg. szuperfoszfát után a termés-többlet 180 kg., tiszta haszon 1530 K. = 115%.

Zabosbükknő és a rákövetkező rozsnál, 134 kg. szuperfoszfát és 75 kg. 40%-os kálitrágya után a termés-többlet 350 kg. bükknőszéna és 190 kg. rozs, tiszta haszon 2440 K. = 104%.

Árpánál 150 kg. szuperfoszfát őszi kiszórása után, termés-többlet 135 kg., tiszta haszon 675 K. = 50%.

Czukorrépa és utána árpánál 200 kg. szuperfoszfát után termés-többlet 14 q czukorrépa és 119 kg. árpa, tiszta haszon 3345 K. = 186%.

Takarmányrépa és utána árpánál 200 kg. szuperfoszfát után termés-többlet 40 q répa és 100 kg. árpa, tiszta haszon 37 K. = 206%.

Zabnál 150 kg. szuperfoszfát után termés-többlet 160 kg., tiszta haszon 1950 K. = 78%.

2. Kapások termését a szuperfoszfátázás szintén jelentékenyen fokozza és a reakció következő tavaszi gabonánál az utóhatás is igen jól érvényesül. Kivélt képez a tengeri, amelynek szuperfoszfátázása hazánkban idáig nem bizonyult rentábilisnak. A czukor- és takarmányrépánál a szuperfoszfátázás eredményeit már föntebb kitüntettük.

Burgonyánál 150 kg. szuperfoszfát után, agyag-talajon termés-többlet 7 q, tiszta haszon 750 K. = 56%. Homoktalajon termés-többlet 790 kg., tiszta haszon 1020 K. = 76%. Homoktalajon 150 kg. szuperfoszfát és 75 kg. 40%-os kálitrágya után termés-többlet 1210 q, tiszta haszon 1280 K. = 54%.

3. Takarmányfélék közül a hereféléknél a szuperfoszfátázás nagyon jövedelmező, a zabosbükknő és a rákövetkező őszi gabonánál szintén jól jövedelmez, míg a csalamádénál nem látszik rentábilisnak.

Luczernánál 287 kg. szuperfoszfát után a termés-többlet 2150 q széna és 153 kg. mag, tiszta haszon 23650 K. = 1000 (ezer) %.

160 kg. szuperfoszfát után termés-többlet 1430 q széna, tiszta haszon 57 K. = 397%.

160 kg. szuperfoszfát és 80 kg. 40%-os káli után termés-többlet 2240 q széna, tiszta haszon 87 K. = 345%.

Baltacimnál 267 kg. szuperfoszfát után, termés-többlet 3140 q, tiszta haszon 133 K. = 554%.

Lóherénél 200 kg. szuperfoszfát után termés-többlet 680 q, tiszta haszon 16 K. = 80%.

MELOCCO PÉTER

Vasbeton- és betonépítkezések,
vizierművek, víztartány,
hidépítés, csatornázás.

Gazdasági épületek,

Iroda kizárólag: Budapest, VI., Nagymező-utca 51. ■ Telefon 29-94.

Mozaik-Terrazó,

Fayence, keramitburkolatok,
Rabitz-, műkőmunkák.

istálló földemék, magtár,
betonvályu stb.

160 kg. szuperfoszfát és 80 kg. 40%-os káli után terméstartalom 18 q, tiszta haszon 65 K. = 260%.

Biborherénél 150 kg. szuperfoszfát és 50 kg. 40%-os kálitrágya után, a MÉSz. sátokeői kísérleti gazdaságában, sovány, majdnem steril homokon, kat. holdanként 37 q szénatermés származott.

4. A rétek szénatermése a foszforsavtrágyázással, különösen ha azzal együtt kálitrágya is adatik, szintén jövedelmezőleg fokozható. A nevezetesebb kísérleti eredmények:

Lapályréten 125 kg. szuperfoszfát után terméstartalom 487 kg., tiszta haszon 750 K. = 62%. 100 kg. szuperfoszfát és 50 kg. 40%-os kálitrágya után terméstartalom 674 kg., tiszta haszon 1150 K. = 74%.

Tőzeges réten 400 kg. thomassalak és 133 kg. 40%-os kálitrágya után terméstartalom 2375 q szóna, tiszta haszon 5350 K. = 129%. Berg báró kapuvári béruradalomban pedig 7 év alatt háromszori trágyázással adott 800 kg. thomassalak és 400 kg. 40%-os kálitrágya, továbbá egyszeri felülvetés után használt tőzeges réten a többlettermés 11280 q, a tiszta haszon pedig 330 K. = 275%.

5. A kereskedelmi olaj- és rosnövényeknél a szuperfoszfát alkalmazása tagadhatatlanul jövedelmezőnek bizonyult, de ezekről nem rendelkezünk a hazánkban véghezvitt nagyobb arányú kísérletek eredményeivel. Annál több kísérlet történt a dohány műtrágyázásával, amely már tiszta szuperfoszfátoszással is jelentékeny jövedelmi többletet ad, de e haszon tetemesen fokozódik a klórmentes kén-savas és kóvasavas kálium (martellin) egyidejű alkalmazásával, míg a 40%-os és erősen klórtartalmú 40%-os staszfurti kálisó szintén tetemesen szaporítja ugyan a termést, de egyttal rontja a dohány minőségét, úgy hogy ez inkább csak az elővetemény alá, vagy pedig őszkor szórando ki, amikor t. i. az őszi esőzés annak konyhasótartalmát az altalajba mossa le. Nevezetesebb kísérletek.

Dohánynál, homokon, 200 kg. szuperfoszfát után terméstartalom 225 kg., tiszta haszon 70 korona = 350%. 80 kg. kettős szuperfoszfát és 200 kg. martellin után tiszta haszon 15270 korona = 158%. 200 kg. szuperfoszfát és 200 kg. martellin után, televényes földön, terméstartalom 931 kg., tiszta haszon 317 K. = 327%.

6. Szőlőben a teljes műtrágyázás alkalmazható oly nagy sikerrel, mely meghaladja az istállótrágyázás jövedelmezőségét. És pedig nemesak — mint eddig hitték — a homokos, hanem az agyagos talaju hegyi szőlőkben is. A nevezetesebb kísérletek:

Szőlőnél, Görzben, 103 ötezer m²-méterez parcella közül 27 agyagos parcellán 231 kg. szuperfoszfát, 116 kg. 40%-os kálisó és 173 kg.

chilialétrum után 2 évi terméstartalom 3220 q szőlő, bevételi többlet 386 K., trágyázási költség 96 K., tiszta haszon 290 K. = 300% kat. holdanként. Magyarországon, homoki szőlőben, 200 kg. szuperfoszfát, 80 kg. 40%-os kálisó és 100 kg. chilialétrum után a terméstartalom 1233 hl. must, tiszta haszon pedig 235 K. = 385%.

7. A gyümölcsstermelésben és a konyhakertészetben a teljes műtrágyázás adhat az eddig elősoroltakat messze meghaladó hasznot, csak hogy míg a gyümölcsstermelésnél a szuperfoszfát, addig a zöldségstermelésben a chilialétrum a leghatékonyabb műtrágya, bár a szuperfoszfát ez utóbbinál sem nélkülözhető. A haszontöbblet ezeknél a trágyázási költség 20—30 szorosára is fölemelkedhetik, amint ezt a „Műtrágyázás mezőgazdasági fontossága” című pályaművemben kimutattam.

A mezőgazdasági termelésben tehát (a kertesztől eltekintve) a különböző terményeknél a szuperfoszfátoszással a költség 50—400 százalékkal hasznosul. Mivel pedig a szuperfoszfátot főleg a cukorrépa és gabonafélék alá használjuk, a kísérletileg megállapított átlagos hasznosulás körülbelül 150%-ra becsülhető. Ott azonban, ahol huzamosabb időn át rendszeresen szuperfoszfátot adnak, a terméstartalom és a jövedelmezőség is sokkal nagyobb, mert az ilyen belterjes kezelésű gazdaságokban a műtrágyázás erőteljes istállótrágyázással kapcsolatos és az istállótrágya nitrogénjének előnyösebb kihasználásával nemesak a közvetlenül műtrágyázott pászti növények, hanem a többi összes termények terméshozama és jövedelmezősége is tetemesen fokozatik. Az ilyen gazdaságokban a műtrágyázással akkora jövedelmet produkálnak, amennyi a kizárólagos istállótrágyázással egyáltalában el nem érhető és a műtrágyázással tényleg elért, valamint az istállótrágyázással elérhető termésátlagok közötti különbséget a műtrágyázás terméstartalom hatásának valódi kifejezője.

E különbség összehasonlítására két uradalom és egy kisebb középbirtok terméstartománya állanak rendelkezésemre. Az első egy hírneves uradalom, ahol a földet régidők óta mintaszerűleg művelik és istállótrágyázzák, de műtrágyát — 1911-ig — számbavehető mennyiségben nem használtak. Az 1906—1910-iki ötévi termésátlag itt 920 q buza, 1050 q árpa és 156 q cukorrépa kat. holdanként.

A hasonló talajon és körülmények között gazdálkodó levai uradalomban több mint husz év óta rendszeresen műtrágyáznak és ezidőszent, a tengeritől és takarmányoktól eltekintve, kat. holdanként évente 100 kg. szuperfoszfátot és körülbelül 1200 kg. méziszapot használnak fel. A több évi termésátlag itt kat. holdanként 12 q buza, 1450 q árpa, 180 q cukorrépa;

a holdankénti terméstartalom tehát az első uradalommal szemben 280 kg. buza, 400 kg. árpa és 24 q cukorrépa; a bevételi többlet átlagban 1 holdon 51 K., a trágyázási költség 12 K., a tiszta haszontöbblet tehát 39 K. = 325%.

A harmadik a Levaticsházi gazdaság Bars megyében, ahol 10 éven át kat. holdanként 125 kg. szuperfoszfátot és 9 q méziszapot használtak fel. A tízévi termésátlag 1898-tól 1907-ig 13 q buza, 1360 q árpa és 207 q cukorrépa, a terméstartalom tehát az első uradalommal szemben 380 kg. buza, 310 kg. árpa és 51 q cukorrépa. Az átlagos bevételi többlet kat. holdanként 6875 korona, a műtrágyázási költség 17 korona, a tiszta haszontöbblet tehát 5175 K. = 304%.

A rendszeres műtrágyázással tehát ez esetben egy kat. hold szántóföld tiszta jövedelme 39 és 52 koronával fokoztatott, a műtrágyázási költség 306 és 325%-kal hasznosult, az első uradalom pedig körülbelül 10000 hold szántóföldön, a műtrágyázás mellőzése miatt, esztendőnként 390 ezer koronával károsult.

A szuperfoszfát terméstartomlás- és jövedelmezőségi hatásának megállapításánál azonban nem szabad az ilyen belterjes gazdaságokban elért eredményekből kiindulni, mert a szuperfoszfátot ujabban alkalmazó gazdák földjében nem mindig van meg az annak teljes érvényesüléséhez szükséges nitrogénkészlet és kezdetben annak alkalmazásánál is több hiba fordulhat elő. Vegyük tehát a szuperfoszfát hasznosítását szerényen 110%-ra, ami még mindig annyit jelent, hogy a szuperfoszfátoszással fordított költség 110%-kal kamatozó forgótőke és hogy a szuperfoszfátoszással a forgótőke 10%-os kamatján túl legalább is annyi tiszta hasznot ad, amennyibe a műtrágyázás került.

Rajtuk áll és kívánatos, hogy e jövedelmezőségi vagyongyarapodást, amelynek nálunk még fölültebb tere nyílik, hazánk termelési viszonyainak arányában megsokszorozzuk. M. T.

Kellemetlenkedések a cukorrépa átadásánál.

Fenti czimben a „Köztelek” 80., 82. és 84-ik száma foglalkozott már azon visszás állapotokkal, melyek a cukorgyárak részéről sújtják a répatermesztő gazdákat. A répaátadási igényben akár állandó rovatot is lehetne erről a tárgyról nyitni, annyira általános a panasz, lényegében pedig minduntalan egy és ugyanazon dologgal állunk szemben, t. i. a gyárak az idő viszontagságaihoz mérten igyekeznek jobban vagy kevésbbé jól kihasználni azon hiányos szerződéseket, melyeket a cukorrépa-

Most van az ideje!!

Ha elégedetlen szőlőjének terméshozamával,

ugy gondoskodjék a jövő terméseredmény érdekében és használja az általánosan legjobbnak elismert szőlőtrágyát,

a szárított kőbányai hizósértétrágyát.

Csodás hatású!

Bámulatos eredmények!

Kérjen saját érdekében utasítást, ajánlatot és közjegy. hitelesített elismerőleveleket a

BUDAPEST-KŐBÁNYAI TRÁGYASZÁRÍTÓGYÁRTÓL
BOSÁNYI SCHIETRUPF ÉS TÁRSA
 BUDAPEST, IX. KERÜLET, ÜLLŐI-UT 21. SZÁM.

termesztőkkel saját érdekeik biztosítása végett jó előre megkötötték. Tehát félig-meddig egyoldalú szerződéssel van dolgunk, mely lényegében csak a cukorgyár érdekeit alapozza meg s a természetőknek nem marad más hátra, mint-hogy olykor a csordultig megtelt poharat kigyák s keservüket a „Köztelek”-hez intézett egy-egy levélben panaszolják.

Nem akarom ezzel azt állítani, hogy Szilárd Ferencz dr.-nak jogi tanácsai orvoslást nem képeznének, hanem mindamellett hangoztatom, hogy habár szükségből a jelen évre jök lehetnek, mégis mintegy *negatív* eredményt képviselnek, mert a természetőknek egyszerűen tarthatatlanná válna helyzete, ha a cukorgyárral szemben támasztott jogos követeléseit évről-évre per útján kellene kierőszakolnia. Talán igaz lehet, hogy egy csomó per esetén a jövőben meg fogja magát gondolni a gyár — éppen üzleti okokból — hogy a gazdákkal szemben megengedjen-e magának hasonló zaklatásokat, de nem sokkal biztosabb-e, ha maguk a gazdák cselekvőleg lépnek fel s olyan szerződési kikötésekre határozzák el magukat, hogy a gyárnak ilyen meggondolásokra alkalmat ne adjon.

Nagy érdeklődéssel kísértem, hogy gazdátársaim mily javaslatokat tesznek ez ügy érdekében s sajnálattal konstátálom, hogy egyértelműleg az OMGE.-től várnak orvoslást, míg maguktól nem hajlandók az aktív cselekvés térére lépni. Félreértés elkerülése végett különösen ki kell emelnem, hogy az OMGE. esetleges kezdeményezését nem akarom lekcicsinyelni, sőt utalnom kell azon ügybuzgóságra, melyet e kérdéssel kapcsolatban máris kifejtett, hanem az országos akció ily módon való megindítása éppen a természetők megbízhatatlansága, részvéltlenségének hiánya miatt ütközik sok akadályba. A „Köztelek” szerkesztőségének a 82-ik számban közzétett magyarázata az egyik ok, mely ez ellen szól, a másik pedig, hogy az ilyen szervezés csak úgy erősödhet meg, fejlődhetik nagygyá, ha kicsinyenként kezdődik, lassan-lassan erősödik s mikor már az ország egyik-másik részén gyökeret vert, akkor azután üdvös lehet, ha az egyöntettség kedvéért az OMGE. veszi kezébe az ügyet s oly széles körben kiterjeszti, hogy a gazdák érdekei mindenütt védve legyenek.

Nem szabad eltéveszteni, hogy egészen más az OMGE. álláspontja kifelé, mikor idegenekkel szemben a gazdák álláspontját tolmácsolnia, megvédenie kell s egészen más akkor, ha saját hatáskörén belül, tagjaival szemben óhajt üdvös intézkedéseknek érvényt szerezni. Előbbi esetben a gazdák összességére, mint társadalmi tekintélyre támaszkodhatik s így vihhatja ki egyes hatalmasokkal szemben jogos követeléseit, szerezhet érvényt célirányos, üdvös határozatainak, utóbbi esetben pedig ezer és ezer gazdával, mint megannyi egyéniségekkel áll szemközt, kik határozatait külön-külön s a pillanatnyilag kínálkozó előnyök befolyása alatt bírálgatják s így saját érdekeik szempontjából nagyon is különböző elhatározásokra jutnak. Éppen ezért vélem tanácsolni, hogy ne országos szervezettel kezdjük, hanem alakítsunk vidéki érdekszövetkezeteket, melyek keretén belül a helyi, lokális kívánalmak sokkal jobban szemügyre vehetők s ha ezek megvannak, akkor már egész jogosan várhatjuk az OMGE. jótékony befolyását a helyi szervezeteknek országossá fejlesztéséért illetőleg.

Ezek után rátérek a cukorrépaátadásoknál előforduló kellemetlenségek okaira s főbb vonásokban az előrebocsátottak figyelembevételével

ezek orvoslására, a termelők érdekeinek megvédésére.

A cukorrépaátadásoknál előforduló szokásos levonásoknak úgy a gyár, mint a termelő, mint pedig a mázsamesterek önkényes eljárása a szülő-oka. Vázzunk itt néhány jellegzetes esetet ezek megvilágítására. Például a mázsamesterek nagyobb uradalmaktól az átadás után rendszerint bizonyos jutalmat kapnak, melyért az uradalommal szemben tanúsított tisztességes eljárásról kívül egyéb ellenszolgáltatást nem kívánnak. Ha azonban ezen jutalom kétes, vagy pedig a mázsamesterek a bevezetett szokás czélszerű fenntartása végett egy kis intő példát akarnak szolgáltatni, néhanszján kellemetlenkednek az uradalomnak, a kötekedésre kínálkozó legcsekélyebb alkalmat is felhasználják s a viharos idők elmúltával simán megy minden, hiszen csak meg akarták mutatni, hogy ők vannak fölényben, ők az urak! Tagadhatatlan azonban, hogy a termelők közül egyik-másik kiszárad sok sáros répat szállít s ha a mázsamesterek ezért megfelelő levonást eszközlik, akkor azok még sárosabb répat szállítanak, úgy okoskodván, hogy szekerenként nem lehetséges oly nagy levonást eszközölni, mint amennyi földet képesek ők a répa között beszállítani. Megkezdődik tehát a földszállítási és levonási versengés s csodálható-e, ha ezek után a mázsamester a levonásokat oly passzióval üzi, hogy a tisztított répánál sem engedje el? Tessék továbbá figyelemmel kísérni a mázsamesterek eljárását, mikor a répaszállítás előrehaladottabb stádiumba jut, vagyis a prizmálás is kezdetét veszi. A földesebb répa közvetlen vagonokba kerül, mert a gyári nagy forgalom mellett ez észrevétlenül elsiklik, míg ellenben a prizmázott répának abszolút tisztának kell lennie, vagy pedig csak a megfelelőnél is nagyobb levonás eszközésével kerülhet oda. Ennek pedig az az oka, hogy éppen a prizmázott répánál igen is számon kérik az esetleges hiányt, a mázsálók tehát mindig pluszra törekednek, hogy ezáltal megmentsék bérük esetleges levonását, megállapítsák jó hírnevüket, biztosítsák következő évi alkalmaztatásukat és különleges jutalomnak nézzenek elébe. A cukorgyárnak a természetőkkel szemben tanúsított eljárása ezek után igen érthető. Látja, hogy a mázsamestereknek jogtalan levonásaival szemben évek hosszú során át a természetők milyen türelmesek. Tudja, hogy napidíjas alkalmazottjai nem a legmegbízhatóbb egyének s habár fizetésük egy részét visszatartják, ezen csekély összeg az esetleges hiányoknak nem képezi fedezetét. Csodálható-e, ha a gyárakat azon elv vezérli, hogy a mázsamesterekbe mintegy beleojsák a minél teteme-sebb levonások vagját s hogy őket teljesen megnyerjék, teljes intézkedési szabadságot biztosítsanak nekik, vagyis legyenek bár a természetőkkel arrogánsak, kiszámítottan kellemetlenek, álláspontjukat a cukorgyár mindig szunkcionálja, mert hiszen a jelenlegi viszonyok között a cukorrépaátadásnál kellemetlenségek a gyárat soha, egyedül csak a természetőt érhetik.

Mindezekből önként következik, hogy a természetőknek a cukorrépaátadásnál a következőkre kell főszólyt fektetnie. Miként eddig állandóan ő volt a vesztes fél, most meg kell fordítania a kalapács nyelvét, vagyis a cukorgyárral szemben fölénybe kell kerekednie, amit csak úgy érhet el, ha érdektársával egyöntetű álláspontot foglal el s a jövő előnyeit a pillanatnyi látszólagos előnyökért nem dobja oda. Egy másik fontos körülmény, hogy a szokástól rendszer ne fejlődhesék, ezért soha semmiféle levonásba nem szabad belemennie, történjen az akár jogos,

akár jogtalan alapon, hanem ehelyett más igazságos megoldást kell rendszeresítenie. Főszóly fekteterdő végül, hogy répáját megbízható egyének vegyék át és megbízhatóan mázsálják, mely utóbbi a legnehezebben megoldhatónak látszik.

A legkényesebb kérdés mégis egyegy termelő vidék érdekközösségének a létrehozása, mert bár mindenki érzi a baj közeldtét, viseli annak terhes következményeit, mégis, midőn ezek orvoslása végett egyöntetű elhatározásról van szó, mikor a tett színterére kell lépni, vagy a kezdeményező egyéniség hiányzik, vagy pedig az érdekeik félve huzódoznak, mert mindegyik a másik megkárosítása révén saját előnyeit chajtja kiaknázni. Az ilyen kétszínűsködő politikát most az egyszer félre kell tenni, elszántan és igaz lélekkel kell a természetőknek összetartaniok s saját anyagi előnyeik kiaknázása, megvédése végett egy-egy szűkebbkörű vidéken a cukorrépaatermesztők érdekszövetkezetét megalakítaniok, még pedig a legsürgősebben. Kezdeményezők lehetnek e téren az ilyen vidékek agilisabb gazdái, de fontosnak tartanám, hogy a vármegyei gazdasági egyesületek ülésain minél előbb napirendre legyen tűzve e kérdés, hogy a szükséges teendőket ott lehessen megbeszélni s akár annak kebelében, akár azon kívül egymás segítségére sietni. Ugy emlékszem, hogy egy régebbi statisztika szerint az ország cukorrépaatermesztésének 1/3 része Nyitra megyéből kerül ki. Az ottani gazdasági egyesületnek, illetve igen széles látókörű elnökének, Mezey Gyula kir. tanácsos urakkülön melegfigyelmébe ajánlanám esorokat.

Az érdekszövetkezetek teendői és hatásköre a következőkből állana:

1. A gyárak nem a természetőkkel, hanem a szövetkezetekkel kötnek meg minden évben megújítva a szerződést, miáltal elérhető volna, hogy a gyárak nem tudnának egyes nagyobb természetőket alattomban, magas szerződési ígéretekkel lekenyerezni, hogy a többi természető a szerződés megkötéséről értesülvén, siessen kötélnéki állani, hanem a cukorrépa szerződésileg biztosított ára szabályozódnék aszerint, amint a termesztési költségek emelkednek. Így azután nem állana elő azon kényszerült helyzet, hogy a cukorrépaatermesztő már a szerződés megkötésekor ki legyen szolgáltatva a gyárnak, mert hiába állana kartellbe a gyáros, ha a szövetkezet a kínálta alacsony répaár következtében egyetemlegesen megtagadná a cukorrépa termesztését.

2. Kimondandó volna, hogy a szövetkezet működési területén a jelenleg érvényben levő hosszabb lejáratu szerződések hatályon kívül lesznek helyezve.

3. Az átadásnak a megbízható mázsálás lévén az alapkelleke, ellenőrző mázsákat és ellenőrző mázsálókát kellene felállítani. Vagyis mindenütt, ahol a cukorgyár részéről van egy mázsaház, ugyanott a szövetkezetnek is lenne mázsaháza, minden szekér mindkettőn keresztülmenne s mindkét fél részéről kapna raklevelet. A gyárral való végleges leszámolásnál e két raklevél közötti középérték vétetnék az átadott cukorrépa tényleges súlyának. Mivel azonban a különbözet 50%-a terhelné a természetőt az esetben, ha a gyári mázsamesterek szokott fogásait továbbra is alkalmaznák, azért úgy az egyik, mint a másik mérlegnél egy szövetkezeti és egy gyári átvevőt együttesen kellene alkalmazni s munkakörüket úgy beosztani, hogy mikor az egyik mérlegnél gyári alkalmazott mázsál, ugyanakkor a másik mérlegnél szövetkezeti alkalmazott végezze a teendőt s a mázsa minden egyes alkalommal szabadon játszasson.

GŐZEKESZÁNTÁSHOZ,
gazdasági üzemekhez, téli fűtéshez
kiválóan alkalmas
TATAI BRIKETTEKET

szállít a
MAGYAR ÁLTALÁNOS
KÖSZÉNBANYA
RÉSZVÉNYTÁRSULAT
BUDAPEST, V., ZOLTÁN-UTCZA 2-4.

A tatali brikett teljesen pótolja a porosz szenet, ára azonban jóval olcsóbb. A báró Hatvany-uradalomban megéjtett gőzekepróbanál II és háromnegyed hold földszántáshoz szükséges 914 kg. szilézai brikettel szemben csak 1000 kg. tatali brikett kellett.

4. Fontos lévén, hogy a szövetezeti alkalmazottak ne napidijas egyének legyenek, hanem megbízhatóságuk minden kétségen kívül megállapítható legyen, ezért állandó alkalmazottaknak kell lenniök, vagyis leghelyesebb, ha a szövetezett érdekelt uradalmak tisztikarából kerülne ki. Czukorrépa-termesztő gazdaságokban ugyanis nagyrészt segédtisztek teljesítik az átadást, ezek tehát bizonyos időszakokban váltokozva a szövetezet szolgálatában állanak.

5. A levonások rendszeresítésének meggátolása végett minden ilyes törekvés egyszerűen visszautasítandó volna, hanem ha a gyár nem találna megfelelőnek a répát, úgy ennek át vételét kellene megtagadnia. Hogy azután az ily répával a természetnek gondja ne legyen, a szövetezetet lezárná s bérlet rakterületén prizmázná.

A szövetezetnek joga volna az ilyen visszautasított répára nézve az átadás vége felé vagy idegen czukorgyárral megegyezni (hiszen jelenleg is egyik czukorgyár a másiknak 220—300 km. távolságban ad át feles mennyiségű répát), vagy pedig közösen megállapított szakértőkkel az esetleges % levonásra nézve határozni. Az átadott mennyiség arányosan lenne elszámolva a tagok között. Hogy azonban sáros, rosszul fejelt répát a természetnek ne szállítsanak, ennek elkerülése végett joga volna többszöri ismétlődés esetén a szövetezetnek illető természet tagjai sorából kizárni. Viszont, hogy a czukorgyárnak is kötve legyen a keze s ok nélkül ne utasítsa vissza a répát, ki kellene vele szemben kötni, hogy az ilyen répát 95 q tényleges súly után 100 q elszámolási súlyban tartozik átvenni, vagyis az eddig szokásos érthetetlen 5%-os túlsúlyt most a gyár rovására kellene felállítani.

6. A természeteknek szövetezetté való alakulása természetekre nézve tényleges költségkiadást nem képezne. Ugyan mázsaházak felállítására, rakterületek bérlése, át nem vett répa prizmálása, szakértői díjak stb. fedezésére minden átadott métermázsa után levonandó 2 fillérről nagyobb költséget az első években sem okozna és ténylegesen ez se a gazdák terhére képezne, mert szövetezetbe való tömörülés esetén q-ként nem 2 fillér, de annál jóval nagyobb árdifferencia volna elérhető. A fennmaradó összeg évről-évre, mint jutalom, az átadó uradalmi segédtisztek között működési idejükhez arányosítva volna kiosztandó.

7. A jelenlegi szerződések egyéb sérelmes pontjai, melyekre több ízben volt már rámutatva, szintén hasonló szellemben orvoslandó.

Fentiekben nagy vonásokban vázoltam a javasolt egyöntetű eljárás alapelveit, melyek a helyi viszonyoknak megfelelően alakítandók és kiegészítendők. Habár erősen a természet álláspontjára helyezkedtem, tervemet teljesen kivihetőnek vélem, dacára, hogy a czukorgyárak az ily törekvésekkel szemben erősen opponálnak, de végeredményben nem volna más hátra, minthogy az ajánlott feltételeknek fanyarodott arccal magukat alá vessék, mert végre valahára a magyar gazdatársadalom is belátta, hogy az egyesülésben rejlik ereje. Kivánatos volna, hogy ez minél hamarabb megtörténjen, a gazdasági egyesületek éppen a nagyobb répa-termesztő vidékeken megkezdjék működésüket, hozzájáruljanak a szükséges érdekösszességet s a befejezett eredményekről tudósítsák átiratban társ-egyesületeiket.

Ekkor valamennyire könnyítve volna a répa-termesztő gazdának szomorú sorsa. Mert az mégis hallatlan, hogyha a gazda már a vetésnél a leg gondosabban előkészített talajt megadja, ha aggodalommal lesi, hogy miképp kel ki, erősödik répája, melyet különben a bogárhad erősen veszélyeztet, ha az egyezés, kétszeri kapálás munkáján szerencsésen túl van, ha augusztusban nem sárgult meg egész termése, ha szerencsésen akadt embere, hogy a sok költségbe került kész répát a földből kiemelje, ha végül a rossz utak is eléggé járhatóak, akkor még mindig akadjon egy hatalmas ellensége, saját czukorgyára, melynek kedves-

kedése folytán azután az átadás különben oly egyszerű tényénél érje a legnagyobb bosszúság, a legtöbb mérgeződés.

(Jutas, u. p. Veszprém.) *Ifj. Faust Elek.*

A gazdaközönség köréből.

Munkás- és cselédkérdés.

Mátray Gyulától (Kőröspuszta) vesszük alábbi érdekes levelet:

Az idei év, a munkás- és cselédviszonyokat tekintve, valóságos Isten csapása. Ez év olyan ugrást mutat e téren, ami nem természetszerű és amilyen a gazdalkodás körében eddig egyáltalán nem észleltetett. A munkásnép tavasszal — ha még annyi munka kínálkozik is itthon — mint a fecskéhad ezrével vonul el más vidékre és csak a késő őszi veti őket ismét haza. A család fiatal leánytagja pedig megízlelve a nagyvárosi életet, már nem érzi magát egyebütt jól, mint az ország fővárosában, ahol magas a bér, bőséges az élvezet és ha vissza is jön egy-két hétre, már nem érzi magát jól a paraszti keretben és minden gondolatával a nagyvároshoz van tapadva. Szintugy a férfi fiatalok is, melynek szinte jobban izlik a könnyű városi élet, mint a nehéz paraszti munka. Ezen munkásihiány aztán egész súlyával nehezedik a gazda zsebére, mert az itthon maradt néhány munkás ugyancsak kitanulja, miként kell a gazda fizetőképességét próbára tenni. Hát még milyen állapotok vannak ott, ahol valamiféle vicinális dübörög! Ez valóságos iskolája a renyhéségnek és a nép örömmel tódul oda, hol elpipázhatja a napot csekély munka és magas bér mellett. Ezzel nem azt akarom mondani, hogy a vasut elrabolja a gazdától a munkáskezet, hanem igenis azt, hogy ha már szokatlanul magas bért fizet a vasut, használja is ki ennek arányában a munkás izomerejét, mert így csak a tunyaságot, a naplopásra való nagy hajlamot fejleszti ki a munkásban, ez pedig alig lehet czélja a vasutársaságoknak.

Ily körülmények között aztán nem csoda, ha az ily átlagtermést meghaladó évben, mint pl. az ideje, a gazda nem képes — még legnagyobb áldozat árán sem — biztos helyre juttatni termését, de még kevésbé akkor, midőn a gyakori esőzések hátráltatják a munkát, mint ez évben, minek folytán nem volt befejezhető sem az őszi vetés, sem a tengeritörés és földben van a burgonya és czukorrépa nagyrésze s rettegésben tart ezernyi gazdát, kiknek ez abnormis időjárás, karöltve a cseléd- és munkásihiánnyal, most készűl megadni a halálos döfést pláne ott, ahol a gazdalkodás czukorrépa-termesztésre van alapítva. A munkásnép természetesen látja a gazda szorult helyzetét és ezt tőle telhetőleg ki is használja annyira, hogy ez már valóságos zsebmetszészámba megy. Mult évben pl. 24—32 K.-t fizettek a vidéken holdanként a czukorrépakiszérésért, most már 70—80 koronáért sem kapni elegendő munkást. És milyen a munkájuk! Erről jobb nem is beszélni. És e pénzéhez, felületesen dolgozó munkásnéppel karöltve jár a másik csapás, ami a répaátvevő mérlegháznál játszódik le.

A legheterogénebb elemekből összetehozott ideiglenes czukorgyári alkalmazottak valóságos istentelenséget követnek el a termelőkkel, midőn szemenszedett titulusok alapján vonnak le a répából oly óriási százalékot, hogy a termelőnek minden önuralmára van szüksége, hogy türelmét megőrizhesse; természetesen tisztelet a csekély kivételnek.

Minden termelő látja és érzi e hallatlan igazságtalanságot, kifejezést is ad ennek hangos szóval, de aztán a szenvedélyek lecsillapodnak, a lármából csend lesz s a következő évben újra kezdődik a most felpanaszolt levonás csak azért, hogy a czukorgyár évi tiszta nyeresége megközelítse a részvénytőkét!

Pedig nem kellene egyéb a répa-termesztőgazdák részéről, mint összetartás és kitartás a czukor-

gyárakkal szemben, mottóul állítván fel ezen elvet: „vagy tisztességes átvételt kívánunk, vagy nem természetünk répát”. Itt nem használ sem láрма, sem átkozódás; itt tenni kell és pedig erős elhatározással, szívós kitartással, mert ha a gazda nem képes megvédeni saját érdekét, a czukorgyárak bizonyára nem fogják ezt tenni. Csak egy-két évi közös akció kell ide s a czukorgyárak fogják kérni a békét!

Ugyanezen tárgyban Gallasy László (Bertamajor, Borsod m.) következőket írja:

A cseléd- és munkásviszonyok a lehető legrosszabbak. A cselédállomány a legselejtebb emberanyagból verődik össze. Csak az megy ma cselédnek, aki dolgozni nem tud vagy nem akar s aki mindamellett biztos „fix fizetésért” 1—1 évet valahol ki szándékozik élni. Pompás segítségére van ezen szándékában a „cseléd-törvény”, mely egyenesen megmagyarázza, hogy és mint kell élni dolog és engedelmesség nélkül. Statisztikailag ki tudom mutatni, hogy van olyan cseléd, aki az év 365 napjában 200 napnál többször nem áll ki munkára, a 165 nap, tehát az év 45%-a részben a törvényben biztosított „ünnepek”, „gyengélkedések”, „helykeresések”, „katonáskodások” és egyéb „időszaki mámoros állapotok” okából „szolgálaton kívüli viszonyban” élt!

Van cselédünk, akinek évi gyógykezelése családostul 150 koronába került, ezen felül helyettesét is fizetni kellett, ami szintén 370 koronát emésztett fel és nem is számítva a látható és láthatatlan okozott és soha meg nem térülő károkat, illyképpen a 800 koronát kitevő járandóságán felül még 526 koronába, végeredményben tehát 1326 koronába került egy cselédnek az évi munkája! Azt, hogy ennyit megér-e egy mai cseléd „kényszer-munkája”, azt — úgy hiszem — bővebben fejtegetni fölösleges.

És dacára ennek a kényelmes cselédállapotnak, még sincsen még jelentkező sem! De hát hogy is lenne, mikor még novemberben is annyit keres manapság „summássággal” a munkás, amennyit 10 év előtt egész nyáron sem keresett.

Mindezeket a bajokat a munkabérek egyöntetű és országos rendezésével lehetne csak segíteni, amint ez már évszázadokkal ezelőtt is megtörtént.

A gazdák és a közigazgatás.

Gallasy László földbirtokos (Noszvaj, Borsod m.) hozzánk küldött tudósításában a következőket írja:

Nem lehet szó nélkül hagyni azt a sajnálatos és sajnos, több ízben tapasztalt megdöbbentő korjelenséget, hogy a megyei közigazgatás milyen rossz barátja a gazdáknak. Pedig talán éppen a gazdatársadalom az, amely eddig legjobban támogatta ezt a rendszert s mégis oly támadásokat kell elviselni ettől a rendszertől, hogy szinte kómikus! Röviden a dolog úgy esett, hogy vármegyénk alispánja elhatározta, hogy a szegény falusi jegyzőkön segít és „megszavaztatja” nekik minden községben a drágasági pótlékot, vagy 400 K.-t! Ez a humánus és nemes gondoskodás szép és dicséretes dolog, de kevésbé az már az a rendelet, amely ezt a „drágasági pótlékot” megindokolni akarja és pedig „közgazdasági szempontból” is! A rendelet elmeséli, hogy a mai drágaság legjobban sújtja a fix fizetéssel bíró hivatalnokokat, kik nem képesek versenyezni az „általános drágasággal”, ezek után így folytatja: „Míg a termelő közönség javára a helyzet a legelőnyösebben alakult ki azon közgazdasági fordulatok következtében, melyek különösen a földmiveléssel foglalkozók részére sohasem várt jövedelmi szaporulatot hoztak a termékek árának rendkívüli emelkedése által.”

Es ez a közgazdasági értekezlet éppen az idén adatik elő, megállapítatik a „közigazgatás” által, hogy mi gazdák kiaknazzuk a drágaságot, mi rendkívüli jövedelmekhez jutottunk (?),

a mi javunkra a közgazdasági helyzet „legelőnyösebben” (?) van kialakulva stb.

Es az ilyen hatósági ellerdítése a valóságos közgazdasági súlyos és nagyon is kritikus helyzetnek hivatalosan lesz terjesztve, hivatalosan felolvasatva, hivatalosan „megmagyarázgatva”, anélkül, hogy ennek rektifikálása módunkban volna.

Ilyen támadást a gazdatársadalomnak nem kell elviselnie, de nem is szabad, meg kell ragadni minden alkalmat arra, hogy ilyesmiket a gyanutlanul dolgozó gazdák a legszélesebb körben megtudjanak és ellene, amennyire módjukban áll, a legenergikusabban védekezzenek.

Ilyen érzelmű és közgazdasági érzékkel bíró megyei közigazgatásnak nincs joga többé a gazdák „bőkezűségére” és „jóindulatú” támogatására számítani a jövőben.

Az ilyen téves és akaratlanul is káros hangulatkeltés a valósággal szemben a *gazdák ellen bizonyára felér egy kellemetlen időben jött májusi fagygyal*, ha nem is anyagilag, de minden bizonynyal etikai szempontból.

Növénynemesítés az aratóünnepélyekkel kapcsolatban.

Páll Béla ur a mezőgazdasági termelést fokozó intézkedések közé fölvenni ajánlja az aratóünnepélyekkel kapcsolatban tartandó szemléltető előadásokat a növénynemesítésről. Tapasztalta ugyanis, hogy a kisgazdák a téli gazdasági előadásokon hallottakat, a gyakorlati fogásokat igénylő dolgokat illetőleg egyrészt meg sem értik, másrészt pedig amint alkalmazni kellene a kérdéses eljárásokat, odáig elfelejtik. Az ilyen eljárásokat annakidején a gyakorlatban kellene bemutatni és megmagyarázni. Ilyen a többek között a *növénynemesítés* kérdése is. Annakidején Török-Kanizsán tartott a jó vetőmagmegválasztásról és ezzel kapcsolatban a növénynemesítésről előadást. A gazdák ekkor felszólította, hogy ismétlje meg előadását és mutassa be a buzánemesítésre alkalmas növények kiválasztását az aratás előtti vasárnapon, hiszen akkor is ráérnek. Ezt meg is ígérte, de időközben kataszteri becsőbiztossá neveztetett ki és így ígretét be nem válthatta. Meggyőződése szerint azonban a gazdaközönség aratás idején mindenhol szívesen meghallgatná az ilyen előadásokat, amelyek megtartására a legkedvezőbb alkalom volna az aratás után megtartandó *aratóünnepély*. Ezt a gazdakörök rendezhetnék munkáskitüntetéssel, növénykiállításal és a magnemesítésről tartott előadással kapcsolatban. Az előadásokat a gazdasági vándortanárok, a m. kir. gazdasági felügyelők és a vármegyei gazdasági egyesületek arra hivatott vezetői tartanák, akik viszont minden kétes esetben az „Országos Növénynemesítő Állomástól” szerezhetnének közvetlen fölvilágosítást és ez írná elő az előadásokon betartandó egyöntetű eljárást és általánoságban az egész akciót irányítaná.

Ezen előadásokon fölbuldulva, bizonyára számos gazda vállalkoznék a növények egyedenkénti tenyésztésére és minél többen vállalkoznának, annál több gyakorlati tapasztalat volna szereshető. E népies növénynemesítés, ha nem is a kiváló növényi egyedek teljes kitenyésztését, de legalább is a jobb és tudatosabb vető-

magkiválasztást eredményezhetné. Azonkívül pedig a leghatásosabb ösztönzés volna a vele foglalkozó gazdák további önképzésére.

VEGYESEK.

Mai számunk tartalma:	Oldal
Az OMGE. közleményei	3025
Mezőgazdasági Szemle	3025
Mezőgazdasági munkabérek és gazdasági irányzat	3031
Való-e a Köszegi-féle talajművelő homokos talajra?	3032
A szuperfoszfátok haszna Magyarországon	3032
Kellemetlenkedések a cukorrépa átadásánál	3033
A gazdaközönség köréből	3035
Viasszapillanás az idei augusztus-októberi időjárásra	3038
Tárca.	
Mezőgazdasági Kalauz	3028
Vegyesek	3036
Családi kertbérletek Budapesten. — Mai mellékletünk. — Esküvő. — A nagybecskereki tenyészbaromfivásár. — Vetőmagvizsgálat állomás Aradon. — A m. kir. állatorvosi főiskola évkönyve. — Cukorrépaátrételemizériák. — Nemesfűztelepek berendezése. — A Mezőgazdasági Szemle. — Nemzetközi motoros szántógépbemutató Ausztriában. — A közlegelő trágázása. — Szántásverseny Szászfenéken. — Vetőmagkoreslet. — Terményszállítások a hadsereg részére	3038
Kereskedelem, tözsde	3039
Szerkesztői hírek	3039

Családi kertbérletek Budapesten.

A székesfőváros törvényhatósága még 1909-ben azt az utasítást adta a tanácsnak, hogy folytasson tanulmányokat a székesfőváros alkalmas telkein családi kertbérletek létesítése iránt. Ezeknek a családi kerteknek lényege tudvalevőleg az, hogy a bérlelőcsaládok felnőtt tagjai a bérelt területeken szabad óráikban veteményes kerteteket folytassanak, virágokat ültetnek és gyümölcsfákat nevelnek, míg a gyermekek és fiatalok a kertek közt levő közös játszótéren játszanak, edzik magukat és élvezik a városi emberre nézve oly nehezen és ritkán megközelíthető szabad természetet. A székesfővárosi tanács szociálpolitikai ügyosztálya beható tanulmány tárgyává tette több külföldi nagyvárosban, valamint Debreczenben és Nagybecskereken ezt a kérdést és részletes javaslatot terjesztettek a törvényhatósági közgyűlés elé a főváros földjein első kísérlet gyanánt létesítendő családi kerttelep tárgyában. A közgyűlés múlt héten el is fogadta ezt a javaslatot, méltányolva a kertbérleti intézményből várható közegészségügyi, magángazdasági, közéleti és kulturális előnyöket.

A Budapesten első kísérletként létesítendő kerttelep eszéljaira a IX. kerületi Gubacs-dűlőben, a Körösi Csoma-utca mentén fekvő 65.000 négyszögletes területű fővárosi telket szemelték ki, amely területen változatos, tetszetős beosztással egyelőre 275 kertet terveznek egyenként 100—200 négyszögletes területű változatos kiterjedéssel. A telep közepén terjedelmes játszótérek lesznek a gyermekek számára, továbbá

tágas étkezőhelyiség, alkoholmentes kávé, fűdőtt terraszok, napfürdő, zuhanykamrák stb.

Egy-egy 100 négyszögletes kert bérlelőjének elkerülhetetlen évi kiadása csak a haszonbér (15.44 korona) és a vízdíj (12 korona), összesen 27 korona 44 fillér lesz. A legolcsóbb kerti lugas megrendelése esetén pedig a bérlelőnek legfőbb husz éven keresztül 11.00 korona külön kiadása, összesen tehát 44.04 korona merül fel. Ezzel szemben a kertbérlelő — a székesfővárosi tanács számítása szerint — a legprimitívebb termeléssel is négyszögletesenként 40 fillért tud kertjéből kitermelni, ami 185 négyszögletes hasznosítható területnél 34 koronának felel meg. Kellő utbaigazítás és intenzív szakoktatás esetén azonban a kertesek finom főzelékfélék, földieper, rózsák stb. természetével nemcsak saját konyhájuk szükségletét fűdözhetik, hanem még csinos mellékkeresetre is tehetnek szert.

Az új kerttelep berendezését jövő évre tervezik s a mutatkozó szükséglethez képest fejlesztik, hogy így a székesfőváros kevésbé tehető lakosságának is biztosítsák fokozatosan a szabadban való üdülés, a szórakoztató s egyáltalán hasznos kerti munkában való felfrissülés lehetőségét. A bérlelők kerti lugasaikban, amelyeket egyéni módjuk és ízlésük szerint fognak berendezhetni, családjukkal együtt védelmet találnak az időjárás viszontagságai ellen, ott étkezhetnek s ott pihenhettek ki a munka fáradalmait. A szabad levegőn való időzés, a gazdasági foglalkozás ellentétlőbbé teszi a szervezetet a városok fűlledt levegőjű helyiségeiben reá leselkedő gümőkór és egyéb betegségek ellen, továbbá elvonja a munkásembert a korcsmázástól és megkönnyíti reá nézve az egészséges növényi táplálkozást. A közös játszótérek pedig a gyermekek testi nevelését mozdítják elő s lehetővé teszik, hogy legalább hetenként egyszer kétszer a sápadt színű gyermek is éppen úgy élvezhesse a szabadságot és napfényt, mint falun nevelkedő szerencsésebb kortársai. Emellett a kertbérletek megműveléséből eredő gazdasági haszon és a városi közéletmezőre közvetve gyakorolt jótékony hatásuk is fokozza az új kezdeményezés szociális jelentőségét, amelynek sikerében a városi intéző körök azért is bizakodnak, mert remélhető, hogy Budapest jórészt falusi eredetű népességéből még nem halt ki a föld ősi szeretete s a földművelő munka iránt való hajlamosság.

Magunk részéről a székesfőváros elhatározását csak örömmel és a legrokonszenvesebben üdvözölhetjük, mert hiszen lehetetlen egyebet kiolvasni belőle, mint a természet szeretetének ápolására irányuló igyekezetet és bár csak tétovázó, de mégis örvendetes hitvallást a mi jelszavunk mellett: vissza a faluba. A belga, németalföldi, francia, angol és főként a német példák (Berlin, Kiel, Lipcse, Drezda, Köln, Darmstadt stb.) sikerei mind arra mutatnak, hogy a nagyvárosok lakosságában sokan akadnak, akik a kertbérletek révén kínáló alkalmat örömmel ragadják meg arra, hogy a szabad természetben keressenek üdülést és szórakoztató munkát: remélhetőleg Budapesten is nemsokára hasonló kedvező eredmények leszünk tanúi.

VESZEK jóval a napi áron felül
lóhere- és luczernamagot.

„ Szíves ajánlatokat minták kíséretében kér ”

MAUTHNER ÖDÖN

cs. és kir. udvari magkereskedése
Budapesten, VII., Rottenbiller-utca 33.

A NEMZETKÖZI MEZŐGAZDASÁGI INTÉZET KÖZLEMÉNYEI

Kiadja a m. kir. földmivélségi miniszter megbízásából az Országos Magyar Gazdasági Egyesület

I. ÉVFOLYAM

MEGJELENIK HAVONKÉNT KÉTSZER

2. SZÁM

A „Köztelek“ e mellékletének közleményeit lapjaink szabadon felhasználhatják, de kérjük minden egyes esetben a forrás szíves megnevezését. **A szerkesztőség.**

A NEMZETKÖZI MEZŐGAZDASÁGI INTÉZET LEGÚJABB KIADVÁNYAI.

(*) A) Az Intézet „Bulletin du bureau des institutions économiques et sociales“ című havonként megjelenő kiadványa, amelyet alább a forrásjelölések alkalmával rövidség kedvéért „közgazdasági bulletin“-nek nevezünk, (míg a másik, „Bulletin du bureau des renseignements agricoles et des maladies des plantes“ című füzetet ezentúl röviden „mezőgazdasági bulletin“ megjelöléssel fogjuk idézni) a mezőgazdasági szövetkezeti, biztosítási és hitelügyre vonatkozó közleményeket tartalmaz, de kiterjeszkedik az általános mezőgazdasági politikára és szociálpolitikára is. A legutóbb megjelent októberi füzet a következő cikkeket tartalmazza: *I. Szövetkezetek és egyesületek. Német-birodalom:* A porosz szövetkezetek központi pénztárának (Preussen-Kasse) működése. *Ausztria:* A mezőgazdasági szövetkezetek szervezete Ausztria egyes vidékein. *I. Mezőgazdasági szövetkezetek Alsó-Ausztriában. Egyesült-Államok:* Gyümölcsstermelő szövetkezetek. *I. A kaliforniai szövetkezetek. Oroszország:* 1. Az első orosz nemzeti néphitel- és mezőgazdasági szövetkezeti kongresszus Szentpétervárott. Általános orosz szövetkezeti törvény tervezete. 2. Az orosz hivatalos szövetkezeti statisztika eredményei. A moszkvai népbank szervezete és története. *II. Biztosítás. Dánia:* A mezőgazdasági balcsetek elleni biztosításról hozott törvény eredményei az utolsó időben. *Franciaország:* A francia kölcsönös segélyező szövetkezetek fejlődése. *Magyarország:* 1. Jégkárak becslése a dohányynál. 2. A magyar állatbiztosítási törvény tervezete. *Svájc:* A mezőgazdasági biztosító intézmények fejlődése Svájcban. *III. Hitelügy. Németország:* Az új porosz takarékpénztári törvény tervezete és hatása a jelzáloghitelre. A hesseni kölcsönpénztár a földbirtok szétforgácsolódása ellen való küzdelem szolgálatában. *Olaszország:* A „Banque de Naples“ és a „Banque de Sicile“ mezőgazdasági hitelnyújtása 1911-ben. *Románia:* Román országos gazdabank. *Oroszország:* A földhitel szervezete és eredményei Finnországban. *IV. Vegyes mezőgazdasági közlemények. Németország:* A német gyarmatok gazdasági fejlődése. (Folytatás.) *II. Délafrikai gyarmatok. III. Óceániai gyarmatok és Kiaucsau. Schwarzburg Sondershausen hercegség új törvénye a földbirtok szétforgácsolódásának megállítására érdekében.*

B) Az Intézet „Bulletin bibliographique hebdomadaire“ című könyvészeti füzetét hetenként jelenik meg és tartalmazza az Intézet-hez a megelőző héten beérkezett kiadványok

jegyzékét, valamint az Intézet könyvtárának járó folyóiratokban és időszaki kiadványokban megjelent és az Intézetre érdeklélő cikkek czimsorozatait. F. évi szeptember 7., 14. és 21-én megjelent a III. évfolyam 36., 37., illetőleg 38. füzeté. Ezen füzetek a következő érdekesebb címeket tartalmazzák: *a) Az Intézet legutóbb beérkezett könyvek közül: Zurhorst A. dr.:* A népies földhitel szervezete Németországban és különösen Poroszországban. (Tübinga, 1912.) — *Calwer Richard:* A világgazdaság évkönyve. (Jena, 1912.) — *Pautet L.:* A háziállatok ragályos betegségei és az erre vonatkozó állategészségügyi rendelkezések. (Páris, 1912.) stb. — *b) Szemle a Nemzetközi Mezőgazdasági Intézetnek járó időszaki és folyóiratokban megjelent érdekesebb cikkekről.* A mezőgazdasági védővámok jövője. (Oesterreichische Agrar-Zeitung, 1912. június 22.) — *Spoboda H.:* Műtrágyák vizsgálata. (Zeitschrift für das landwirtschaftliche Versuchswesen in Oesterreich, 1912. július 7. szám.) — A mezopotámiai veszedelem. (Oesterreichische Agrar-Zeitung, 1912. július 27.) E cikk a Mezopotámia részéről a gabonatermesztés terén támasztandó verseny veszedelmét vizsgálja, ha az ott tervezett vagy megkezdett talajjavítási munkálatok befejezettek. — Az anyarozs és fellépésének megakadályozása. (Illustrierte landwirtschaftliche Zeitung, 1912. július 31.) — Az egérkáról és az ellene való védekezésről. (Tiroler landwirtschaftliche Bätter, 1912. aug. 1.) — A tehéntej forgalombahozatalának szabályozása Poroszországban. (Zentralblatt der Preussischen Landwirtschaftskammern, 1912. aug. 6.) — A selyemtenyésztés Ausztriában. (Moniteur des Soies, Lyon, 1912. július 13.) — *Sabachnikoff:* A len tenyésztése Oroszországban. (La Vie agricole et rurale, 1912. július 27.) — Bulgária cukoripara. (Journal des Fabricants de Sucre, Paris, 1912. július 31.) — *Weiss J. J.:* A cukorrépa. (Zeitschrift für Zuckerindustrie in Böhmen, 1912. augusztus 8.) stb.

A NEMZETKÖZI MEZŐGAZDASÁGI INTÉZET KÖRÉBŐL.

A Nemzetközi Mezőgazdasági Intézet jelene és jövője.

Írta: Louis-Dop, Franciaország delegátusa,
az Intézet alelnöke.

(1. folytatás.)

A jelenkor közgazdaságának és nemzetközi mozgalmainak története bizonyára megőrökít egy nevet és egy eszmét az utókor számára: Lubin Dávid amerikai polgár nevét s azt az eszmét, amelynek ez a férfiú máig is legfáradhatatlanabb apostola, hogy t. i. nemzetközi alapon váljék lehetővé az egész világ mezőgazdaságát közösen érdeklő kérdések tanulmányozása.

Kolorádóban, a messze Nyugat egyik amerikai államának nagy termelője, Lubin Dávid sokat küzdött saját, valamint szomszéd gazdák érde-

keinek védelmezésében a szervezett trösztök kartellek és vállalatok támadásaival, az árakat, tarifákat önzően diktáló önkényével szemben.

E hatalmas ipari, vasuti, hajózási és pénzügyi szervezetek adták Lubin Dávidnak az eszmét, hogy a mezőgazdaság fejlődésének és megerősödésének is leghathatósabb eszköze volna a ma még elkülönített, hatalmuk és erejük tudatában sem levő mezőgazdák szervezése. Azonban ez eszme megvalósításához az egyes államok és illetékes államférfiak megnyerése volt szükséges. És az új apostol, Lubin Dávid, bejárta az egész világot, hogy a gyakorlati eszközök előzetes biztosításával megvalósítsa eszményét; országról-országra haladva fejtett ki lelkes és kitartó propagandát terve érdekében, míg végre Rómában meg tudta nyerni eszméjének a nemes római hagyományok örökösét, az olasz királyt is.

III. Viktor Emánuel meghallgatta Lubin Dávid előterjesztéseit és magáévá tette az eszmét, amely új kapcsolatot teremtett az új- és óvilág között s az Örök Rómát segít az új Rómában életre kelteni. Ez magyarázza meg egyúttal, miért választották éppen Rómát a Nemzetközi Mezőgazdasági Intézet székhelyéül.

III. Viktor Emánuel király 1905 január 24-én hivatalos leiratot intézett Giolitti olasz miniszterelnökhöz, amely e szavakkal kezdődött: „Lubin Dávid, az Egyesült-Államok polgára, őszinte meggyőződés sugallta lelkesedéssel előterjesztett egy eszmét, mely alkalmasnak és jónak mutatkozik.“ Ezután a királyi leirat főbb vonásaiban kijelölte a megalkotandó nemzetközi intézmény programját és működésének irányelveit. Az egyes elszigetelt termelők — egymond — képtelenek termelésüket a fogyasztás szükségleteihez alkalmazni és érdekeiket a világpiacra megvédelmezni. Ennélfogva szükséges az egyes országok gazdalközönségének tájékoztatására időszakonként jelentéseket közzé tenni és nyilvántartást vezetni az egyes mezőgazdasági termények termésének mennyiségéről és minőségéről, hogy a mutatókhoz szükségeshez képest a termelést növelni, üzemét meggyorsítani s olcsóbbítani, megfelelőbb árakat elérni sikerülhessen. Másik fontos cél gyanánt a növényi és állati betegségek ellen való hatásos védekezést, valamint a mezőgazdasági szövetkezetek, biztosítás és mezőgazdasági hitel fejlesztését jelölte ki az olasz király leirata, amely az egész világ gazdái közt fennálló érdekközösségen alapuló szervezetnek s a nemzetközi béke egyik fontos zálogának vetette meg az alapját.

A király utasítására az olasz kormány nemzetközi konferenciát hívott össze Rómába, amely 1905 május 28-án fogott Tittoni külügyminiszter elnökielte alatt munkához és határozatait az 1905 június 7-iki nemzetközi konvenczióban foglalta össze. Az Intézet létesítésére vonatkozó egyezményt Magyarország az 1908. évi XVIII. törvénycikkre czikkelyezte be, amelyet e lap múlt számában külön cikk részletesen ismertett az Intézet történetének vázolásá keretében.

III.

Az 1905 június 7-iki nemzetközi konvenczió, amelyhez azóta 50 állam, illetve nagyobb különálló gyarmat csatlakozott, kimondja a Nemzetközi Mezőgazdasági Intézet létesítését és székhelyül Rómát jelöli ki. Az Intézetet állami intézmény gyanánt szervezi, amelyben minden csatlakozó államot kijelölt delegátusa képviseli. Az Intézet közgyűlésből és állandó választmányból áll, amelyek hatáskörét, valamint az 1905 június 7-iki konvenczió 9-ik cikkében pontosan körülírt feladatait külön cikk keretében bővebben ismertetjük.

Az Intézet részére így megállapított munkakör fontossága és sokoldalúsága első pillanatra nyilvánvaló. Külön megokolást kíván azonban az a körülmény, miért létesült a Nemzetközi Mezőgazdasági Intézet állami intézmény gyanánt. A nemzetközi konvenczió a hivatalos és állami jellegét azért proklamálta, mert olyan intézményt kívánt alkotni, amely ne csak mint magánkezdeménnyel szemben, hanem amely az egyes államok kormányainál és törvényhozásainál gyakorlati érvényt is tudjon szerezni indítványainak, saját kebeléből vagy a gazdatársadalom köréből eredő kezdeményezéseknek. Míg a társadalmi intézmények óhajai eddig, megfelelő hivatalos szankció hiányában rendszerint papíron maradtak, az állami alapon szervezett új intézmény a magánkezdeménnyel szembeni törekvéseinek is segítségére lehet. És tényleg, az 1909-iki közgyűlés el is határozta, hogy a nemzetközi gazdakongresszusok határozatairól hivatalosan tudomást szerez az Intézet a Párisban székelő és a nemzetközi gazdakongresszusok előkészítésével megbízott állandó nemzetközi mezőgazdasági bizottság útján. Ily módon tehát biztosítva is van a hivatalos és barátságos együttműködés az Intézet képviselő államok és a szabad társulás elvén alapuló gazdaszervezetek, ugyancsak a nemzetközi gazdakongresszusok között. Másik előnye pedig az Intézet állami jellegű szervezésének a csatlakozó államok ama kötelezettségében rejlik, hogy az Intézet őket illető határozatainak végrehajtását vállalták el az 1905. évi konvenczióban. Van azonban az Intézetnek egy másik sajátossága és pedig az, hogy a csatlakozott államok hivatalos képviselője az intézménynek bizonyos diplomatikai jellegű ad, amit még inkább kidomborít az a körülmény, hogy több állam római diplomáciai képviselőjét bizta meg az Intézetnél való képviselődésével is.

Más nemzetközi jellegű hivataloknál nincs ugyan erre példa, de ne feledjük el, hogy azoknak rendszerint csak igen pontosan kijelölt és meghatározott különleges céljuk van, programjuk igen korlátolt és csak valamely nemzetközi vonatkozású meghatározott ügy technikai részére vonatkozik. Nem így van ez az Intézetnél. Mert noha az 1905. évi konvenczió az Intézet működése terét kizárólag a mezőgazdaságot jelölte meg, ez a tér tagadhatatlanul egyike a legtagasabbaknak és vonatkozásaival felőleli egy-egy ország egész közgazdasági politikáját s maga után vonja gazdasági és társadalmi viszonyainak beható tanulmányozását.

Az Intézet programja tehát igen sokoldalú s emellett az 1905-iki konvenczió 9-ik cikke szerint kezdeményező és javaslati joga is van az egyes államkormányokkal szemben, amihez hasonló jelleg nehezen található ilyen fokban a többi nemzetközi szervezeteknél. Látható tehát, hogy az Intézet a hivatalos nemzetköziség első gyakorlati és tényleges kísérlete.

Az Intézet általános célját a következő formulában lehet összegezni: a különböző országok mezőgazdasági viszonyainak megvilágítása a világ mezőgazdaságának közreműködésével.

A nemzetközi forgalom megkönnyítése, a különböző nemzetbelieknek egymással való sürűbb érintkezése a mezőgazdák között is nemzetközi szolidaritást, bizonyos érdekközösséget teremtett. Manap egy nép sem élhet többé teljesen elszigetelt gazdasági életet, de az egyes termelő sem. A világ termelésének és piacának ismerete éppen oly kívánatos minden gazdára

nézve, mint az, hogy megbízható értesülései legyenek a világ időnkénti fogyasztási szükségleteiről. Ez valóságos nemzetközi mezőgazdasági érdek, aminők az Intézet munkakörében még nagy számmal találhatók. Ezek a nemzetközi érdekek vagy párhuzamosak, vagy éppen ellentétesek is lehetnek egyes országok saját mezőgazdasági érdekével. Az Intézet célja ehhez képest kettős: az érdekközösségeket kielégíteni, az ellentéteket pedig lehetőség szerint kiegyenlíteni hivatott. Ez az a misszió, melylyel az 1905-iki konvenczió az Intézetet megbízta és amelyet 1908. óta az állandó bizottság a rendelkezésére álló, fokozatosan kiépített szervezet segítségével megvalósítani igyekszik.

IV.

Eredetileg negyven állam fogadta el az Intézetet megalapító 1905-iki konvencziót, a mai napig pedig már ötvenre emelkedett a csatlakozott államok száma. Anyaországok engedelmével a gyarmatok is beléphetnek az Intézetbe s e joggal máris több gyarmat él, aminek nem csekély hasznát látja mezőgazdaságuk fejlődése.

Legnagyobb számban az angol gyarmatok vannak képviselve az Intézetben: Ausztrália, Kanada, Brit-India, Új-Zéland, a Mauritius-szigetek és a Délafrikai Unió. Franciaország két legközelebbi gyarmata — Tunis és Algír — csatlakozott az Intézethez, Olaszország pedig két gyarmatát, Erythreát és Somáliát, léptette be.

Ma már bizvást elmondhatjuk, hogy az Intézet valóban *univerzális* jellegű, mert semmiféle más hivatalos nemzetközi organizáció nem ölel fel felszár államot. Ez az eredmény részben egyes delegátusok serény működésének, részben pedig az Intézet eddigi hasznos tevékenységének köszönhető.

Az Intézet statisztikai adatgyűjtésének eredményei közé számíthatjuk például azt is, hogy egyes államok újonnan szerveztek mezőgazdasági statisztikai intézményt vagy meglévő ilyen szervezeteiket az Intézet rendszeréhez alkalmazkodva, szükség szerint módosították avagy fejlesztették.

Igy Olaszország nem habozott a Nemzetközi Mezőgazdasági Intézet rendszere szerint a mezőgazdasági hivatalos statisztikát teljesen újonnan szervezni. Példáját más országok is követték, eddigi agrárstatisztikai hirszoigálatukat többek között összhangba hozván az Intézet rendszerével, főként a vetések állására és a termésbecslésre vonatkozó adatgyűjtés és hirszoigálat tekintetében.

Az Intézet működésének egyik fontos segéd-eszköze, de eredménye is a mintaszerű *könyvtár*, amely hivatva van összegyűjteni és csoportonként rendezni az osztályok által feldolgozandó összes anyagot, így tehát az Intézet gépezetének egyik fontos alkotó része. Az anyaggal, melyet felhalmoz és osztályoz, biztosítja a feldolgozást végző osztályok pontos és helyes működését.

Háromévi működés után a könyvtár máris több mint 25,000, minden ország mezőgazdaságára vonatkozó, művel rendelkezik és kétezernél több, a világ minden nyelvén megjelenő szakfolyóiratot gyűjt.

A könyvtárhoz beérkező könyvek és folyóiratok lajstromozása és gondos átnézése alapján az Intézet tevékenységének egyik jelentékeny része abból áll, hogy mint valami csillagvizsgáló állomás, folytonosan szemmel tartja a világ mezőgazdasági eseményeit és tudományos kutatásait, hogy azokat közismertté tegye és általános hasznosításukat elősegítse. A könyvtár e célnak kimerítő mezőgazdasági bibliográfia szerkesztésével és a többi osztályok munkanyagának osztályozásával áll szolgálatára, míg a három szakosztály az Intézet több kiadványainak szerkesztésével foglalkozik. (+)

(Folyt. köv.)

* Részletes ismertetését az Intézet könyvtárosa, Podmaniczky Horác báró tollából lapunk egyik jövő számában közöljük.

A Nemzetközi Mezőgazdasági Intézet szervezete.

(□) A Nemzetközi Mezőgazdasági Intézetnek — mint lapunk első számában ismertettük — két főszerve van: a közgyűlés (assemblée générale) és az állandó választmány (comité permanent).

Az Intézet megalakulása óta eddig három közgyűlést tartott. Az első, alakuló közgyűlés 1908. májusában, a második 1909. decemberében és a harmadik 1911. május havában volt; a legközelebbi közgyűlést pedig 1913. tavaszára fogják egybehívni.

Az eddigi közgyűlések közül a gazdaközönségre nézve legérdekesebb az 1911. évben megtartott május havi közgyűlés volt, mert ez már nemcsak szép tervekről tárgyalt, hanem egyúttal feltárta a több évi szorgalmas és szakszerű munka eredményeit is.

Ezen a közgyűlésen, melyen 48 államot 93 kiküldött képviselt, öt magyar kiküldött vett részt. A magyar kormány kiküldöttei voltak: Miklós Ödön államtitkár, Roth Loránd miniszteri tanácsos, a földmívelésügyi minisztérium VII-ik főosztályának akkori főnöke, továbbá Zepić Zvonimir báni tanácsos, valamint Serényi Béla gróf földmívelésügyi m. kir. miniszter felkérésére két legközelebbi közgyűlési magyar gazdasági társadalmi szervünk képviselőjében az Országos Magyar Gazdasági Egyesület részéről Rubinek Gyula igazgató, a Magyar Gazdaszövetség részéről pedig Bernát István igazgató.

Delegálta továbbá a földmívelésügyi miniszter a növénykórtani kérdések tárgyalásához szakértő gyanánt Linhart György ny. magyaróvári gazdasági akadémiai tanárt. Az Intézet állandó választmányának magyar tagja, Miklós Ödön államtitkár és a Magyar Állam képviselője kiküldötteinket minden tekintetben odaadó támogatásban részesítette s őket III. Viktor Emánuel olasz királynak is bemutatva. Ő Felsége kiküldötteinktől is igen melegen kérdezősködött a magyar mezőgazdasági viszonyok felől.

A közgyűlés, óriási anyagának könnyebb lefolytatására véget, négy bizottságra osztott, melyek az ügyeket maguk között szétosztván, egyidejűleg több kérdést tárgyaltak.

Az első bizottság — melynek alelnökévé Roth Loránd miniszteri tanácsos lett — első tárgya Capelli örgróf intézeti elnök beszámolója volt az Intézet működéséről, továbbá tárgyalta az Intézet költségvetését. Az Intézet anyagi helyzete az 1911. évi költségvetéséből vett alábbi főadatok érdekes világot vetnek.

Bevételek:

Az olasz király évi adománya	300,000 frank
Az Intézethez csatlakozott államok hozzájárulása	499,500 "
Kamatok	15,000 "
Összes évi bevétel:	814,500 frank

Kiadások:

Személyzet fizetése	527,181 frank
Fenntartási költségek	17,800 "
Irodai és postai kiadások	65,200 "
Könyvtár és nyomda	170,000 "
Új berendezések	20,000 "
Különböző (előre nem látott) kiadások	14,319 "
Összes kiadás:	814,500 frank

A mezőgazdasági hirszoigálat tekintetében a bizottság a közgyűlésnek azt javasolta, hogy az Intézet bizonyos ideig még maradjon meg a havonkénti, tartalmas és terjedelmes bulletinek keretében, az egyes kérdésekre vonatkozó tudományos monográfiákat illetőleg pedig ugyancsak egyelőre elegendésnek jelezte a bizottság, hogy az anyaggyűjtés folytatassék.

A második bizottság ügyköre a mezőgazdasági és kereskedelmi statisztika kérdését ölelte fel. Könnyen elgondolható, hogy mennyi érdekes anyag került e részben szóba. Sajnos azonban, a lefolyt vita körülményes ismertetése cikkünk keretét túlhaladná. Határozatképpen kimondták, hogy az államokat felkérjük, miszerint mezőgazdasági statisztikai közleményeiket, termés-

becsléseiket és jelentéseiket majd közösen megállapítandó egységes formában és időben küldjék be az Intézethez.

Rendkívül érdekesek voltak a gabonárák hullámzását a világ legfontosabb gabonapiacain (pl. Newyork, Páris, Buenos-Ayres, Berlin) grafikailag feltüntető táblázatokkal kapcsolatosan elhangzott beszédek, valamint a különböző államok hivatalos és magántermésbecsléseinek összehasonlítása és bírálata is.

A harmadik bizottság ügyköre különféle, az egész világ mezőgazdaságát érintő legaktuálisabb kérdések tárgyalására terjedt ki. Ez a bizottság fogadta el s terjesztette a közgyűlés elé többek közt azt a javaslatot is, hogy az egyes államok felkérendők, miszerint küldjenek szakembereket egy nemzetközi növénykórtani kongresszusra és hogy növénykórtani állomásaik kísérleteinek eredményeit, valamint az aranka, a gabonarozsda és egyéb veszedelmes növényi kártevő betegségek megelőzésére és elhárítására legalkalmasabbnak talált módszereket közöljék az Intézettel. Felkérendők továbbá az államok, hogy amennyiben az aranka irtása a heréseken és luczernaföldeken eddig még nem képezne állami gondoskodás tárgyát, ez irányban mindenütt kötelező intézkedések tétessenek és hogy 10 kilogrammnál nagyobb mennyiségű luczerna- vagy heremag csak hivatalos magvizsgáló állomási szakvélemény alapján és kellelőleg ólomzárólva hozathassék forgalomba.

Ugyancsak ez a bizottság tárgyalta a mezőgazdasági meteorológia ügyét is. Felsorolta és méltatta a különböző államok idevágó intézményeit. Elismeréssel nyilatkozott a magyar időjárás- és földmágnassági intézet eredményes munkásságáról, valamint az ógyallai megfigyelő állomásról is. A gazdasági meteorológiának nemzetközi szervezését a bizottság szintén az államok figyelmébe ajánlotta.

Érdekesítő eszmecserét eredményezett Miklós Ödön nagy gondal elkészített jelentése a „dry farming” elnevezés alatt ismert gazdálkodási rendszerről. A jelentés egész terjedelmében közli a magyar földművelésügyi miniszter ezelől Amerikába kiküldött megbízottjának, Safary Jánosnak nagyérdemű jelentéseit, valamint a debreczeni m. kir. gazdasági akadémia kiváló igazgatójának, Kerpely Kálmán tudományos, egyik elsőrendű gazdánknak, Fechtig Imre bárónak pedig gyakorlati kísérleteit. Megemlékezik a dry farming mozgalomról a világ minden részében és kéri a közgyűlést, hogy hívja fel az államok kormányait széleskörű dry farming kísérletek megtételére és arra, hogy kísérleteik eredményeit közöljék az intézettel. A jelentést a közgyűlés is általános helyesléssel vette tudomásul, a konkrét javaslatot pedig egyhangulag magáévá tette.

Ugyancsak Miklós Ödön jelentésében került szönyegre egy másik szép és fontos kérdés: a madarak nemzetközi védelme. Az Intézethez tartozó 50 állam közül csak 20 emlíkezik meg a gazda jövevények, a hasznos madaraknak olyanira szükséges védelméről. Az intézet működését igen kedvező világításban tünteti fel, hogy ezen államok közül négy már az Intézet 1909-iki közgyűlésén elhatározott felhívás folytán csatlakozott a madárvédő államok egyezményéhez. A közgyűlés elhatározta, hogy a kérdést állandóan napirenden tartja, sőt érintkezésbe lépjen a többi államokkal is, minden lehetőséget megtesz a madárvédelem kiterjesztésére.

A negyedik bizottság ügyköre a biztosítási kérdéseket és a gazdasági szövetkezeteket ölelte fel. A jég elleni biztosításra vonatkozólag az államokat arra kérte fel, hogy oly szolgálatot szervezzenek, mely a jégkárok területi elhelyezkedését és nagyságát hivatalosan tüntesse fel, valamint hogy a jégbiztosításra vonatkozó állami (törvényes és közigazgatási) és magánjellegű intézkedések ismertetését is közöljék az Intézettel.

A szövetkezetek tekintetében a közgyűlés szükségesnek tartotta, hogy az idevágó statisztikai anyag egybegyűjtessék. Másszóval az államok

akként küldjék be értesítéseiket, hogy azok az Intézet részére fel is legyenek használhatók. Evégből az Intézet kérdőíveket és táblázatokat fog szétküldeni. A közgyűlés azzal a kéréssel fordult az államokhoz, hogy az Intézet informálásánál az egyes szövetkezetek elsősorban ne annyira jogi, mint inkább gazdasági szempont szerint ítéltessenek meg.

Az Intézet másik fontos szerve az állandó választmány (Comité permanent). Minden államnak egy képviselője van az Intézettel. Ezek a képviselők — a nyári szünetet leszámítva — állandóan Rómában tartózkodnak és az Intézet folyó ügyeit az időről-időre összehívott gyűléseken vezetik. Megjegyzendő, hogy egy képviselő egyszerre több államot is képviselhet.

Az egyes államok képviselőinek neve és polgári állása a következők:

1. *Algeria*: Louis-Dop, az Intézet alelnöke és Franciaország képviselője.
2. *Argentína*: Portela E., Argentína követe az olasz király mellett.
3. *Ausztria*: Lovag Pozzi E., helytartósági tanácsos.
4. *Ausztrália*: Dering H. G., követségi tanácsos és Nagybritannia képviselője.
5. *Belgium*: Bolle O.
6. *Brazília*: Fialho A., volt parlamenti képviselő.
7. *Bulgária*: Rizoff D., Bulgária követe.
8. *Chile*: Diego Dublé-Urrutia M., Chile meghatalmazott követe.
9. *Costa Rica*: Montealegre R., Costa Rica követe.
10. *Cuba*: De Cespedes Y Quesada C. M., Cuba követe.
11. *Dánia*: De Oldenburg M. A., követségi titkár.
12. *Délafrikai Unió*: Dering H. G., Nagybritannia képviselője.
13. *Egyesült-Államok (amerikai)*: Lubin Dávid, kitől az Intézet eszméje származik.
14. *Egyiptom*: Chimirri B.
15. *Equador*: Norero A., Equador követe.
16. *Erythrea és Olasz Somáli*: Chimirri B., Egyiptom képviselője.
17. *Ethiopia*: Cuboni G. tanár, a római növénykórtani állomás igazgatója.
18. *Franciaország*: Louis Dop, az Intézet alelnöke.
19. *Görögország*: Kaklamanos D., Görögország meghatalmazott követe.
20. *Hollandia*: De Weede H., Hollandia követe.
21. *Indiai császárság*: Dering H. G., Nagybritannia képviselője.
22. *Japán*: Naotoshi Marumo, követségi titkár.
23. *Kanada*: Dering H. G., Nagybritannia képviselője.
24. *Kína*: Siu-Kiu, követségi titkár.
25. *Luxemburg*: Bolle O., Belgium képviselője.
26. *A Magyar Szent Korona Országai*: Miklós Ödön államtitkár, a magyar országgyűlés főrendiházának tagja.
27. *Mauritius*: Dering H. G., Nagybritannia képviselője.
28. *Mexikó*: Esteva G. A., Mexikó követe.
29. *Montenegró*: Volpi G., a montenegrói királyság egyeduróságainak igazgatója.
30. *Nagybritannia és Írország*: Dering H. G., követségi tanácsos.
31. *Németország*: Müller T. dr., v. t. fő-kormánytanácsos.
32. *New Zeland*: Dering H. G., Nagybritannia képviselője.
33. *Nikaragua*: Bianchi V. E., nikaraguai konzul.
34. *Norvégia*: Fjelstad A. dr., földbírtokos.
35. *Olaszország*: Capelli R. őrgrof, a képviselőház alelnöke, az Intézet elnöke.
36. *Oroszország*: Zabiello J., orosz főkonzul.
37. *Paraguay*: Comes O. tanár, gazd. főisk. igazgató.
38. *Peru*: Mesones M. M. dr.

39. *Perzsia*: Del Gallo A., Roccagiovine őrgrofja.

40. *Portugália*: De Castro Lajos Fűiöp, gazd. főisk. tanár, volt miniszter.

41. *Románia*: Pennesco M. D. C., követségi tanácsos.

42. *Salvador*: Ballo A., Salvador konzulátusának ügyvivője.

43. *San-Marinó*: Luzzatti M. L., olasz miniszter.

44. *Spanyolország*: De Celis Enrique R., okl. gazda.

45. *Svájc*: Pioda I. B., Svájc követe.

46. *Svédország*: De Bilat C. N. D. báró, Svédország követe.

47. *Szerbia*: Scotti C., szerb főkonzul.

48. *Törökország*: Mehemed Dzsemil dr. bey.

49. *Tunise*: Louis-Dop, Franciaország képviselője.

50. *Uruguay*: Requena Bermudez, Uruguay meghatalmazott követe.

Az állandó választmány a szükséghez képest havonként egy-két ülést tart. A szolgálat érdekében a választmány négy állandó bizottságra oszlik, hogy az ügyek kezelése könnyebb és gyorsabb legyen. Az egyes bizottságok elnökei Miklós Ödön magyar, Müller dr. német, J. Zabiello orosz és B. Aldunate chili-i képviselők. 1910 januárjától 1911 májusáig 21 választmányi és 41 bizottsági ülés tartott.

Az Intézet hivatalai négy főosztályra és a könyvtárra oszlanak. Az első főosztály a vezértitkárság, a második a statisztika, a harmadik a mezőgazdasági hírszolgálat és a növénybetegségek, a negyedik a szociális és gazdasági intézmények (biztosítás, szövetkezet, hitel) osztálya. A könyvtár, melyet különben legközelebb külön cikkben ismertetünk, vezetése szempontjából annyiban is különös érdeklődésünkre tarthat számot, mert vezetője, szervezője, sőt megalkotója magyar ember: Podmaniczky Horác báró főkönyvtáros. Podmaniczky báró régebben a M. K. Központi Statisztikai Hivatal főtisztviselője volt s egyrészt kiváló bibliográfiai tudása, másrészt nagy nyelvismerete voltak azok az okok, melyek a nemzetközi pályázaton az ő megválasztását eredményezték. Mostani vezető állásában valamennyi állam képviselőjének osztaltan és méltán megérdemelt elismerésében részesül.

Egy-egy főosztály (bureau) — a vezértitkárságot kivéve — ismét alosztályokra (section) oszlik. Az alosztályban alkalmazott hivatalnokok száma természetesen változó.

Az Intézetnek összesen körülbelül 70 nyugdíjogosult tisztviselője és 20 egyéb alkalmazottja van. A tisztviselői kar a fogalmazói, a fordítói és a gyors- és gépirói, illetve gépirónői személyzetre oszlik fel.

A munkaidő rendszerint reggel 8 órától délután 2 óráig tart egyfolytában, sürgős munkák esetén azonban havonként többször az este 7 óráig tartó hivatalos munka is kötelezővé tehető, sőt elég gyakran az az eset is előfordul, hogy egyes osztályok személyzete csak éjjel után készül el a teendőikkel. S ez természetes, mert ott, ahol a rengeteg anyagot felőlelő és időhöz kötött kiadványok természete valóban óraszerű pontosságot követel s a százával érkező sürgönyök, tudakozódások stb. rögtönös választ igényelnek, a köteleességérő tisztikar gyakorta tul kell, hogy lépje a hivatalos órák keretét. Hogy az intézeti kiadványok a lehető legjobb, leggyorsabban, mindamelllett a lehetőségig jutányosan jelenhessenek meg, az Intézet gyönyörű nyomdát rendezett be földalatti helyiségekben, ami kényelmet is, de idő- és pénzmegtakarítást is jelent.

Térhiány folytán, sajnos, ezuttal nem terjeszhetünk ki körülményesebben az Intézet belső munkásságának ismertetésére, de talán elegendő lesz ennyi is avégből, hogy az olvasó megismerje, hogy a szép római palotában lelkiismeretes és — amint ezt a magyar gazdaközönység is tapasztalni fogja — eredményes munka is folyik!

MEZŐGAZDASÁGI BIZTOSÍTÁS ÉS HITELÜGY.

A jégkár ellen való biztosítás kérdése.

I.

(rg.) A Nemzetközi Mezőgazdasági Intézet III. szakosztálya az intézet 1911. évi közgyűlése alkalmából a következő tételt terjesztette a közgyűlés elé: „Nemzetközi érintkezés szükségessége a jégkár ellen való biztosítás ügyében”.

Az intézet állandó bizottsága még 1910. november 24-én tartott ülésén elfogadta volt a III. szakosztály javaslatát és utasította a szakosztályt arra, hogy a kérdéssel egy emlékiratot készítsen, amely elsősorban a jégbiztosítás jelenlegi állapotával foglalkozzék.

Ez az emlékirat Rocca G. dr. szerkesztésében meg is jelent s miután a jégbiztosítás kérdése a mi gazdaközönségünket is a legközvetlenebbül érdekli s miután az emlékirat igen érdekesen tárgyalja a jégbiztosítás jelenlegi állapotát, szükségesnek tartjuk, hogy ezen emlékiratról legalább kivonatosan megemlékezzünk.

Az emlékiratot Lorenzoni G., a közgazdasági és szociális szakosztály főnöke, előszóval vezeti be, amelyben igen helyesen rámutat arra a körülményre, hogy a jégbiztosítás egyike azon kérdéseknek, amelynek semmi érdekellentét nincs az egyes államok között. A jégverés olyan elemi csapás, amely ellen senkinek sem védekezhetik egyedül, hanem csakis az erők egyesítésével, azaz a biztosítással.

A jég elleni biztosítás már igen sok államban be van vezetve s szervezete igen különböző magukban az egyes országokban is. Van kötelező és szabad társulás alapján szervezett jégbiztosítás, amely utóbbi esetben a jégbiztosítással vagy a kölcsönösség alapján álló szövetkezetek, vagy pedig részvénytársaságok foglalkoznak. Vannak államok, amelyekben a szövetkezetek bizonyos államsegélyt élveznek, így például Franciaország, Olaszország, Nagy-Britannia, az Egyesült-Államok stb.-ben, más államokban viszont egész ügyvitelük az állam kezében van s illetve tulajdonképpen állami intézmények, mint pl. Bajorország, Baden, Alsó-Ausztria stb.-ben. Kötelező jégbiztosítás eddig csak két államban van, ugyancsak Bulgáriában és Szerbiában.

Legyen azonban a jégkár elleni biztosítás bármely formában is bevezetve az egyes államokban, tökéletes szervezettel még sehohsem találkozunk; még az olyan államokban is, mint Németország és Franciaország, ahol a jégbiztosítás a legjobban kifejlődött, a jégbiztosításnak számtalan nehézséggel kell megküzdenie s ez az oka, hogy az nem oly hatásos, mint amennyire arra szükség volna.

De igen jelentékeny azoknak az államoknak is a száma, ahol a jégbiztosítás még teljesen hiányzik. Amde a mezőgazdák bizony az egész világon kell, hogy azt a nézetet vallják, hogy egyáltalán nem megnyugtató tudat rájuk nézve az a körülmény, hogy még a legelőrehaladottabb államokban sem létezik egy oly szervezet, amely a jégkár ellen való védekezés tekintetében a legteljesebben megfelelne az igényeknek.

A nemzetközi mezőgazdasági intézet ennek tudatában célul tűzte ki maga elé, hogy előre azon alapelveket fogja tanulmányozni és megállapítani, amelyek alkalmasak arra, hogy zsinórmértékül szolgáljanak egy oly alapvető munkának, amelyre a jégkár elleni biztosítás kérdését a mezőgazdaság összessége érdekeinek megfelelőleg felépíteni lehet. E célból az intézet tanulmányait két irányban óhajtja kiterjeszteni és pedig:

Az összes az Intézethez tartozó államok kormányait igyekszik rábírni arra, hogy egy egységes meteorológiai szolgálatot létesítsenek, amely pontosan jelezze a jégverések gyakoriságát, erősségét és megoszlását terület és időszerint. Ezidőszerint Magyarországot és Poroszországot kivéve, a meteorológiai szolgálat e szempontból teljesen elégtelen, sőt a meteorológiai intézetek

legnagyobb része nem is foglalkozik a jégverések megfigyelésével. Ez az oka, mondja Lorenzoni, hogy az egyes biztosító társulatok megfelelő jégstatisztika híján számításaikban gyakran csalódnak s majd magas díjakat szednek, ami a mezőgazdát visszatartja a biztosítástól, majd pedig alacsonyabbat a kelletnél, ami bukásukat okozza, vagy pedig kénytelenek a károk leszállításával vagy pótdíjak szedésével az egyensúlyt fenntartani, amit a gazda természetesen leg nem jó szemmel néz.

A második kérdés, amely a jégbiztosítás kérdésének tanulmányozásánál fontossággal bír s amelynek tanulmányozását a nemzetközi mezőgazdasági intézet feladatául tűzte ki, egy egységes rendszer elfogadatlansága a jégkárok megállapításánál.

Ha az összes államok egy egységes rendszer szerint fogják megállapítani a jégverés okozta károkat, akkor válik majd lehetővé, hogy minden egyes államra nézve, sőt minden egyes állam egyes részeire nézve a kockázati díj a legpontosabban legyen megállapítható anélkül, hogy akár a mezőgazda, akár pedig a biztosítással foglalkozó intézmény érdeke sérelmet szenvedjen.

Teljesen igaz van Lorenzoninak abban, hogy a Nemzetközi Mezőgazdasági Intézet az egész világ háláját érdemli ki az esetben, ha ezen két alapvető kérdésre helyes választ tud majd adni. A jégbiztosítás ugyanis még a legelőrehaladottabb államokban is igen kevésbé elterjedt. Így pl. Franciaországban, ahol a jég ellen biztosítható mezőgazdasági termés hét milliárd frank értéket képvisel, tényleg csak 915.000.000 frank, tehát nem is egy milliárd van jégkár ellen biztosítva: Az egész világon 1907-ben pl. csak három milliárd márka értékű mezőgazdasági termés volt jégkár ellen biztosítva, amely összeg Németország jég ellen biztosítható összes mezőgazdasági termelésének csak 75%-át képviseli. Ausztria és Magyarországon 1906-ban pl. 800 millió korona értékű termés volt biztosítva, holott a két állam mezőgazdasági termelése 2400 millió korona értéket képvisel.

Kétségtelen, hogy a jégbiztosítás alapjainak felépítésén kívül igen sok feladat vár még a törvényhozásra is, így pl. igen kívánatos volna épp a biztosító intézetek nemzetközi jellegénél fogva az állami ellenőrzés rendszerének egységsítése, egy jobb részletezése és megállapítása a biztosító intézetek magán- és büntetőjogi felelősségének a kötvényfeltételek rendelkezéseinek pontos megszerkesztésével, amely kötvényfeltételek ma az államok túlnyomó részében a biztosító intézetek jóakarására vannak bízva s végül a biztosító intézetek számviteli rendszerének egységsítésével.

(Folyt. köv.)

AGRÁRPOLITIKA.

Anglia mezőgazdaságának ujjáéledése.

(r) Ami az angol mezőgazdaságnak hajdani virágzására emlékeztető újabb lökést adott, nem volt más, mint a másodrendű mezőgazdasági termények, u. m. a tejgazdasági termékek, baromfi, tojás, főzelék, gyümölcs, virág stb. iránt mutatkozó élénk kereslet. A városi lakosság gyors szaporodása és a munkásosztály életmódjának javulása a felsorolt cikkek részére óriás fogyasztópiacot teremtett. Az angol gazda eleinte teljesen átengedte a belső fogyasztók kielégítését a külföldi versenynek. A tojásbevitel például 1864-ben még csak 834.000 font sterlinget képviselt, 1904-ig ez az összeg 67 millió font sterlingre emelkedett, baromfiból ez utóbbi esztendőben több mint 1 millió font értékűt importáltak, gyümölcsöt és főzeléket pedig — nem beszélve olyan gyümölcsökről, amelyet a klimatikus viszonyok miatt Angliában nem termelhetnek — 10.664.000 font értékűt. Vajból

még ennél is nagyobb volt a bevitel. Anglia 1908-ban külföldi vajért 16 millió fontot fizetett.

Amikor tehát az angol mezőgazdasági termelő arra gondolt, hogy a piac kedvező konjunktúráit a saját javára kihasználja, már igen jól szervezett külföldi versenyrel találta magát szemben. Másrészt pedig nem volt könnyű feladat az új viszonyokhoz alkalmazkodni, vagyis az Angliában általánosan elfogadott külterjes gazdálkodásról a belterjes üzemre áttérni. Mindamellett a mezőgazdaságnak a piaci fogyasztásnál érdekelt ágazatai a nehézségek dacára is jelentékenyen kifejlődtek. All ez elsősorban a tejgazdaságra. A friss tej és a tejgazdaság egyéb termékei iránt a kereslet erősen megnövekedett s e cikkeknek az angol gazdának nem kellett komoly versenytől tartania. Essex grófságban, mely valamikor kiváló buzatermő vidék volt s melynek mezőgazdasága az agrárválság alatt teljesen lehanyallott, újabban virágzó tejgazdaság üzemek keletkeztek s nagymennyiségű tejet szállítanak el innen naponként London keleti városrészeibe. Angliában a tehének és üszök száma az 1875—79-iki időszakkal összehasonlítva 1910-ig 1000 acre területenként 65-ről 84-re, Wales grófságban 95-ről 102-re emelkedett. A gyümölcsfák területe az utóbbi 20 év alatt 11 3/4%-kal, az eper, málna stb. ilyen gyümölcsstermesztő terület pedig 16 2/3%-kal növekedett Angliában. A baromfi-tenyésztés és tojástermelés értéke 1878-ban 6 millió font, 1908-ban 117 millió font értéket képviselt, az Anglia területén 1908-ban termesztett buza ellenben csupán 103 millió font értékű volt!

Ez a fejlődési irány természetesen kedvezett a kisebb üzemek szaporodásának. Az 1910. évi adatok szerint a legutóbbi 25 év alatt 1795 háromszáz acerenél nagyobb területű üzemet apróztak föl, az 50—300 acre területű üzemek pedig 1885-től 1910-ig 6016-tal szaporodtak. A kisebb üzemek az utóbbi évekig évről-évre fogytak, 1890-től 1908-ig az 1—50 acre területű üzemek közül 22.000 megszűnik. 1908-ban ez a folyamat hirtelen megfordult s 1908-tól 1910-ig a kisebb üzemek száma 1626-tal megszorodik. Ha az elmondottak mellett tekintetbe vesszük, hogy az amerikai Egyesült-Államok ipari fejlődése miatt az onnan való mezőgazdasági behozatal jelentékenyen alábbhagyott, hogy Németország ipari lakosságának óriási élelmiszerszükséglete az oroszországi, dán és délkelet-európai élelmiszerek kivételével, mely azelőtt szintén Anglia piacait kereste föl, nagyrészt Németország felé tereli: tisztán állanak előttünk az okok, amelyek Anglia mezőgazdaságának legújabb fejét eloldézták. Ha még az angol kormány a falusi jóléti intézmények meghonosítása körül is megteszi a magáét, egy a mezőgazdasági lakosság erőteljesebb gyarapodása sem maradhat el, bár az angol mezőgazdaság igazi felvirágzásának természetesen e szigetországban is a nemzeti termelés megfelelő védelme volna az előfeltétele.

(A közgazdasági bulletin 1912. évi július havi füzetének 165—184. lapja nyomán.)

Ausztrália mezőgazdasági termelésének fejlődése.

(o) Ausztrália és Argentína a világ legnagyobb juhtenyésztő államai s igen sok európai szövögyár ausztráliai gyapjút dolgoz fel. 1910-ben 115 millió tonna gyapju került a világpiacra, amiből csak 194 ezer tonna volt európai, 887 ezer tonna pedig ausztráliai eredetű. A gyapjun kívül újabban egyre több fagyasztoit juhust is visz ki Ausztrália az angol piacra, ahol gabonafesleget, vajat, bora és gyümölcsöt is állandó vevőre talál. A dry farming rendszer alkalmazása, a gondosabb talajművelés, kutturások, öntözési munkálatok és talajjavítások a termés mennyiségét évről-évre fokozzák s így a kivitel emelkedése várható, mert Ausztrália területe akkora, mint Európa négyötöd része, de lakossága csak ötödét milliárd. Külkereskedelmi forgalma tavaly mint-

egy negyedfél millió koronát tett ki. Nagy hátránya, hogy belső részein sok a terméketlen, sivatagszerű terület, ahol még emberi letelepedésnek és gazdasági kulturának nyoma sincsen.

Noha a dus aranytelek is jelentékenyen hozzájárultak Ausztrália fellendüléséhez, még ma is, mint 1851. előtt, a gyapjútermelés az ausztráliai gyarmatok gazdasági haladásának igazi alapja. Ennek meg is van a természetes előfeltétele abban, hogy az éghajlati és talajviszonyok óriási terjedelmű földterületeket legelőgazdaságra utalnak. Az Ausztráliában 1897-től 1903-ig uralkodó szárazság következtében alig felnyire apadt a juhállomány, amely régi létszámát máig sem érte el. Másrészt a gyapjúnírási eredménye évről-évre javul, noha a népesedés és a földművelés terjeszkedése a tengerparttól egyre beljebb szorítja a legelőket, ahol egyrészt a takarmány silányabb volta, másrészt a piacra szállítási költségek emelkedése csökkenti a juhászat jövedelmezőségét. Mindamellett hivatalos becslések szerint a rendelkezésre álló legelőterület 300 milliónál több juh eltartására is elegendő kellő öntözés és javítás mellett. Ausztrália agrárpolitikájának főproblémája a legelő- és földművelőgazdaság versengése, ami alapjában véve nem is annyira föld-, mint inkább vízkérdés. A szárazság Ausztrália belsejének csapása, amely csak úgy győzhető le, ha a folyók és artézi kutak felhasználásával minél több vizet biztosítanak és használnak öntözési célokra. Az egész vízügyi törvényhozás a következő elvből indul ki: „A víz ama pillanattól fogva, amint gazdasági hasznosítása egy személynél többet érdekel, köztulajdonná válik.”

Öntözés segélyével mindjobban sikerül a sivatagszerű területek meghódítása és a „Red Soil”, de különösen a „Black Soil” nagytermékenységű területeinek hasznosítása. Az utóbbi a világ legjobb földjei közé sorozható, a gazdag talajnak csak vizre volna szüksége. Ausztrália 1910—1911-ben 30 millió hektoliter gabonát termelt. Konyhakertek mindenütt találhatók, a gyümölcsösök a vizgazdaság következtében szépen fejlődnek. A gyümölcsfák, melyek, épp úgy, mint Kaliforniában, vizárkokkal váltakozó párhuzamos sorokban ültetve, gyengébb ízű, de remek szép gyümölcsöt adnak.

Hűtőkészülékekkel ellátott hajók szállítják a válogatott gyümölcsstermet Londonba, ahol jó árt kapnak érte, mert a friss gyümölcs érkezése a téli idénybe esik.

(A mezőgazdasági bulletin 1912. augusztusi számának 1755—1757. old. nyomán.)

SZÖVETKEZETI ÉLET.

Szövetkezeti lótenyésztés Franciaországban.

(=) A délfranciaországi lótenyésztésre nagy súllyal nehezedett az utóbbi időben az a körülmény, hogy a tenyésztők nem bírták értékesíteni az egész eladó állományt s mintegy 25,000 ló került szinte potom áron évről-évre a közvetítők kezére. A gazdák nem voltak hozzászokva állataik idomításához, mert attól féltek, hogy valami kis bajuk esik, ami miatt a hadsereg sem veszi át őket. Kénytelenek voltak tehát elkótyavetyélni a kereskedőknek, akik messze piacokon, esetleg némi idomítás után, jó áron adtak tul rajtuk.

Az 1904-iki toulousei gazdakongresszus végre beható tárgyalás alá vette a kérdést s hogy a tenyésztésnek más irányt adjon, a kereskedelem terén kedvezőbb viszonyokat teremtsen a tenyésztők javára s új piacokat teremtsen a tenyésztőket is jobban részeltesse a tenyésztésből folyó jövedelmekben, fölhívta Délfranciaország lótenyésztő gazdáit, hogy szövetkezzenek tenyésztés fenti érdekeinek érvényesítésére.

Bár 1835 óta több ízben történt már ily irányban kísérlet, de mindannyiszor sikertelenül, mert a tömörülés élén álló vezetőségből hiány-

zott a kereskedelmi érzék, amit főleg e téren különleges készsűtségnek kell kiegészítenie.

Az a mozgalom, mely a toulousei gazdakongresszus nyomán Délfranciaország gazdáinak a toulousei lótenyésztő szövetkezet (istállószövetkezet) megalakulását eredményezte, már eleve rendelkezett a hivatott vezetés előnyeivel, amennyiben sikerült megnyerni Couzinet-t, a Földhitelintézet igazgatóját, aki e téren elsőrendű, elismert szaktehetély. A szövetkezet, mely 1905-ben alakult, rokonszenvesen fogadták a tenyésztők, a lótaratók, a sajtó és a kormánykörök is. A kormány mindjárt a második esztendőben (1906.) államségélyt nyújtott neki, valamint a francia gazdasági egyesület s Toulouse város is támogatták, ha nem is nagy, de az üzem megkezdéséhez elégséges összeggel.

Az istállószövetkezet ügymenete legkevésbé sem bonyolult. A tenyésztők elhozzák lovaikat a szövetkezeti istállóba, mely az átvétel pillanatától kezdve osztozik az állattartás költségeiben és kockázatában. A szövetkezetben az állatokat a legnagyobb gonddal idomítják, majd áruba bocsátják alacsonyabb, vagy magasabb áron, aszerint, ahogy azt a ló fizikai és jellegbeli tulajdonságai lehetővé teszik. Az eladási ár $\frac{2}{3}$ részét azonnal kiszolgáltatták az állat tulajdonosának, $\frac{1}{3}$ -át pedig visszatartják a szövetkezet pénztárában egész az üzletév bezártaig, hogy a netalán előállható veszteségekben való aránylagos részvételt is biztosíthassák az intézet. Az üzletév végén azután a költségeken feülmegmaradt bevételek egészen felosztásra kerülnek és pedig oly arányban, amint az illető tenyésztők állatait sikerült eladni és amily mértékben az egyesek lovait értékesítőként bal-est, vagy elhullás érte.

Mielőtt a lovakat felveszik a szövetkezet istállójába, a tulajdonos igazolványt köteles adni, melyben bevallást tesz az állat árának megállapításához szükséges fővilágosításokkal. A szövetkezet ezeket az igazolványokat a legnagyobb gonddal ellenőrzi, mert különben nem bírna minden irányban kellő lojalitással eljárni az értékesítés körül.

Az állatok értékesítése szabott, előre megállapított áron történik. Az ár megállapítást a szövetkezet igazgatósága eszközli, figyelembe véve a ló külső tartását, jellegét, mondjuk fajtáját s azt, hogy mennyire sikerült idomítani. Több kategóriába osztják a szövetkezeti állományt aszerint, ahogy az egyes fajták a különböző vidékeken való értékesítésre a helyi viszonyok folytán alkalmasabbak. A szövetkezet ugyanis nemcsak Párisba és Marseillesba szállít lovakat, hanem Spanyolországba a barcellonai piacra és újabban Olaszországba is. Amely lovakat a szövetkezet különböző okokból nem bírna értékesíteni, azokat Toulouseban bizonyos időszakonként elárverezik.

A nagy közzgazdasági szempontokon kívül azonban más irányban is érdekes hivatás: tölt be a szövetkezet, amennyiben látogatott lovaglóiskolát tart fön, amelyben fölkelti az ifjúságnak a lovaglás és a lótenyésztés iránt való érdeklődését, ami a kétéves katonai szolgálat óta nem is olyan jelentéktelen szempont.

A szövetkezet még nem bírt teljesen kifejlődni, amennyiben a lovaglóiskola és az idomításból mintegy 20,000 frank bevételén kívül nem nagy támogatásban részesül a közhatóságok részéről; haladását mégis igazolja az a körülmény, hogy míg 1905-ben csak 73 tagja volt 6000 frank üzletrésztőkével, addig rá hat évre már 994 tenyésztő van a kötelékében 20,000 frank befizetett üzletrésztőkével.

(A közzgazdasági bulletin 1912. augusztus havi számából, 13—14. lap.)

A termelők zsebében maradt közvetítői haszon.

(=) Hogy a termelők szövetkezése a mezőgazdasági s kertészeti termények értékesítése, illetőleg a közvetítők kikerülése céljából mily szembetűnő eredményeket képes létrehozni,

arra nézve jellemző annak a két olaszországi gyümölcsértékesítő szövetkezetnek a története, amelyek épp annak köszönhetik létrejöttüket, hogy a termelő kisemberek — minden külső befolyástól menten — maguk jöttek rá arra, hogy, miután termelő munkájuk jövedelmének nagyrészt a közvetítők teszik zsebre, a közvetítést ki kell kerülniök s a terményeket szövetkezet útján közvetlenül kell piacra küldeniök. Cesena és Bagnolo Piemonte községek gyümölcsértékesítő szövetkezeteiről van szó. A cesenai termelők azelőtt mindig kereskedőknek adták el gyümölcstermésüket. 1905-ben szövetkezetté tömörültek gyümölcstermésük piaci értékesítésére. Ezáltal azt akarták elérni, hogy a közvetítőket kikerülhessék s így saját jövedelmüket növeljék. Kimondták, hogy egy szövetkezeti tag sem adhatja el közvetlenül maga a termését, hanem csak a szövetkezet útján. 1907-ben a szövetkezet — fölbátorítva az első két év kedvező eredményeit — kísérletet tett terményeinek külföldi piacokon való közvetlen értékesítésére, amely fényesen sikerült. Több levelezőt nevezett ki különböző helyeken és egy megbízottat, akinek az lett a hivatása, hogy külföldön üzleti szerződéseket kössön.

A következő évben kiviteli tevékenységét kiterjesztette többféle gyümölcsre is: paradicsomra, barackra, szilvára, körtére és almára; majd később a csemegeszőlő kivitelével is tett sikeres kísérletet. Különösen a berlini piacot keresi fel, de sokat szállít Münchenbe, Hamburgba, Kölnbe, Lipcsébe és Drezdába is. A szövetkezet és tagjai között az érintkezés a következőképp történik: A tagok beszállítják a szövetkezeti raktárba összes termésüket. Ott kiválogatják, melyek kerülnek külföldre s melyek a belföldi piacokra. Mikor ez megtörtént, tizenöt-husz napra rá kerül a sor a tagokkal való elszámolásra, melynek folyamán az eladási összegekből levonják a csomagolás, a szállítás és az ügynök díját s a fennmaradt összeget kifizetik az illető tagoknak.

Hogy milyen nagyforgalmu intézmény fejlődött ki a pár éve még szerény keretű alkalmi szövetkezésből, eléggé mutatják az értékesített termények mennyiségére vonatkozó adatok, melyekből kiemeljük, hogy míg 1905-ben alig 1300 q-t értékesített a szövetkezet, rá 5 évre már 5000 q-t. Hasonló uton-módon alakult Bagnolo Piemonte termelőinek szövetkezete is, amely főleg almát értékesít, évente mintegy 200,000 q-t. A szövetkezet alakulása előtt 4—12 líráért adtak el a közvetítőknek a termelők 1 q gyümölcsöt s a közvetítők ugyanazon gyümölcsért 150—160 lírát kaptak a külföldi piacokon. Ez a nagy különbözet vezette a termelőket arra, hogy szövetkezzenek. Szövetkezésük sikerrel is járt, amennyiben mindjárt az első évben 40 ezer métermázsát értékesített és pedig a külföldön 50—60 líráért, a jobb minőségűt 150—160 líráért is, úgy hogy a termelők sokszorosan nagyobb jövedelemhez jutnak a szövetkezet révén, mint azelőtt a kereskedők révén.

(A közzgazdasági bulletin 1912. évfolyamának szeptemberi számából.)

NÖVÉNYTERMESZTÉS.

Körtefa nagyban való tenyésztése.

(Deumié M. cikke. Megjelent a „Le Progrès Agricole et Viticole” című folyóirat 29. évfolyamának 30. számában. (119—127. oldal.) Montpellier, 1912. július 28.)

(S) A szerző véleménye szerint a szőlőtermelés Franciaország délnyugati részeiben valószínűleg mind kevesebb és kevesebb jövedelmet fog hozni, mert a szőlőterületek úgy a belföldön, mint a külföldön állandóan nagyobbodnak. Ezért azt ajánlja a gazdáknak, hogy foglalkozzanak a körtefa nagyban való tenyésztésével. Ez a fa Franciaország délnyugati vidékein csodálatra méltó módon tenyészik, gyönyörű

gyümölcsöt hoz, melynek kelendőse és jövődelmezősége egyaránt nagy.

Hogy ez sikerre vezessen, el kell kerülni a sikságokat, a nedves és mély völgyeket, melyek tuiságosan gyakran ki vannak téve a tavaszi fagyoknak, de a hegyeket és fensikokat is, mert ezeken viszont a déli szelek okoznak károkat. Legjobb közepes fekvésű, egészséges és jól védett területeket választani. Azonkívül saját magcsemetjére oltva a gyümölcs kicsiny maradna, ezért bírsre kell oltani. Kényes alany a talaj fizikai és kémiai tulajdonságai tekintetében, szereti a mély, friss és termékeny talajt. A metszés, melynek a gyümölcs nagyságára van befolyása, nehezebb, mint a szőlőnél. Mindezen okoknál fogva a körtefa nagyban való tenyésztése bizonyos nehézségekkel jár, de viszont a tultermelés veszedelme csökken.

Alkalmas területeken Malpel franciaországi földbirtokos újabb kísérleteket tett a nagyban való tenyésztéssel a Tarn et Garonne departementban fekvő egyik birtokán. Pompigne-ben Lavilledieu községben, a múlt télen ültetett 6000 körtefa két hektárnyi területet foglal el; 30,000 csemete van nevelés alatt a faiskolában és lassanként pótolni fogja a kivesző szőlőket. Két más birtokán ugyancsak kísérletezik különböző területeken; a teljes állomány 10,000 fából áll. A szerző tudomása szerint Malpel az első Délfraanciaországban, aki gyümölcskertben kívül nagyban nevel körtefát. E kísérleteihez a William körtét választotta, amely a kereskedelmi viszonyoknak (angol és német piac) legjobban felel meg. Birsen jól fejlődik és a korai fagyoknak ellentáll. Gyümölcse egyike a legnagyobbaknak a nyári fajták közül, a szeleknek ellentáll és úgy alak, mint iz és szín tekintetében kifogástalan. Zöld állapotban leszedve még a szállítás alatt is tovább fejlődik. Angliában igen keresett gyümölcsfajta és dacára annak, hogy a csomagolásra kevés gondot fordítanak, majdnem hibátlanul érkezik rendeltetési helyére.

Az alak kiválasztása is lényeges, a tölcserforma a legelőnyösebb. Legjobb, ha az ágak száma alacsony törzsen hatnál nem több s 45 foknyi szögben nőnek fölfelé, egymástól mintegy 0-30 m.-nyi távolságban. Így a gyümölcsöt legjobban éri a levegő és napfény. A koronamagasság nem léven több 2 m.-nél, az ágak könnyen gonдозhatóak, metszhetőek és a gyümölcs könnyen szedhető; a szelek pedig nagyobb kárt nem okozhatnak. A fákat minden irányban 3 m.-nyire ültetik egymástól, úgy hogy elegendő köz maradjon fejlődésükhöz és a föld megmunkálásához. A legtermékenyebb területeken ideiglenesen egy sor hamarabb termő törpefát ültettek a sorok közt, hogy addig is, míg a nagyobb fak termést hoznak, a terület jobban kihasználható legyen.

(A mezőgazdasági bulletin 1912. októberi füzetéből, 2276-2277. lap.)

Exotikák.

(~) A Journal d'Agriculture Tropicalban olvassuk, hogy a *Diptera odorata Wild* nevű fa, mely Mexikóban mintegy 20-50 méter magasra is megnő, mintegy 12 kilogramm gyümölcsöt, az u. n. Tonkababot termeli. Termését kétévencént aratják, illetve a bab lehull a földre s tökéletes kiszáradásáig ott hagyják. Aztán 68 fokos alkoholba teszik, árnyékon megszáritják, piacrahozatal előtt rumba áztatják s aztán ismét megszáritják. Értékes esszencia gyártására használják. Főtermőhelye Venezuela vidéke, főpiacza Ciudad Bolivar, hol Serapia néven árulják. Az 1911. évi termés mintegy 12,000 kg. volt, 50 frank kilogrammonkénti átlagértékben.

Délakotában (Egyesült-Államok), a „Breeder's Gazette” közlése szerint, a kísérleti állomás egyéves luczernanövény átültetésével is kísérletezik. Így Ipswickben olyanféle géppel, aminőt a dohánypalánták ültetésénél használnak, perczenként 100, óránként 6000 palántát ültettek át. A kísérleteket 1907-ben kezdték meg szibériai és oroszországi származású fajokkal. A cikik

még nem ajánlja az átültetés általános követését, mert a biztos sikert még a kedvező eredmény dacára sem meri konstatálni.

A *Phaseolus Mungo* nevű hüvelyes veteményt Turkesztánban nagyban művelik. Tavasszal olykor pedig a nyár derekán, buza és rozs után vetik. Hosszukas, sötétzöldes szemű nagy táperőjű, levélzete és szára értékes takarmány. Egy hektárba körülbelül 40 kg. szemet vetnek, s az átlagos hozam hektáronként 100-120 kg. szem és 4000-5000 kilogramm zöldtakarmány. Tekintve, hogy 3¹/₂ hónapnál kevesebb idő alatt beérik, Európában is sikerrel meghonosítható volna, mint tarlóvetemény.

(A mezőgazdasági bulletin 1912. októberi számának 1413. és 1426. lapja nyomán)

Törökország erdőgazdasága.

(~) Nagyon aktuális manapság az a közlemény, melyet a Continentale Holz-Zeitung közölt nemrégén a török erdőkről. Az adatokat a kormány tette közzé. Az erdők kiterjedése 8,803,765 hektár. Ebből 88.03% állami, 1.23% holtkézi, 1.66% községi, 8.13% magántulajdon, 2.98% tulajdonjoga pedig ismeretlen. Állami erdészeti igazgatásról jóformán beszélni sem lehet. A felügyeletet a minisztériumban levő igazgatóság s csak néhány kisebb erdőhivatal gyakorolja. A kormány a legközelebbi multban a mirdita püspököt tizenöt esztendőre feljogosította, hogy a mirditák földjén levő hatalmas tölgyerdőket kihasználhassa. Bib Doda, a mirditák fejedelme, mintegy két évvel ezelőtt hatalmas erdőt adott el a Skutari tó partján az olaszoknak, kik mindent megtesznek a kihasználás érdekében.

(Mezőgazdasági bulletin, 1912. aug., 1187. lap.)

ÁLLATTENYÉSZTÉS ÉS ÁLLATEGÉSZSÉGÜGY.

A mezőgazdaság és állattenyésztés fejlődése Olaszországban, Livornó környékén.

(Canevazzi Jenő dr. cikke. Megjelent a „Giornale di Agricoltura della Domenica” című folyóirat 22. évfolyamának 36. számában (274-275. oldal). Piacenza, 1912. augusztus 28.)

(§) Folyó év augusztus 17-én a mezőgazdasági vándoriskola Livornóban állattenyésztési kiállítást rendezett. Magának ennek a ténynek nincsen ugyan semmi különös jelentősége, mert ebben az időben ilyenü kiállításokat Olaszországban mindenütt tartanak, mégis a következő szempontokból érdeklődésre tarthat számot. Azt mutatta ugyanis ez a kiállítás, hogy Livornóban, ebben a tenger partján fekvő városban, mely eddig kikötőjéről és lakóinak azon igyekezetéről volt ismeretes, hogy városukat mindinkább nagyobbítsák és szépítsék, néhány év óta serény munka folyik abban az irányban, hogy egy mezőgazdasággal és állattenyésztéssel foglalkozó Livorno is létesüljön. A most tartott kiállítás ennek a munkának első eredményeiről számol be.

Egy évvel ezelőtt Livornónak még nem volt állatvásárja s ez nem is lett volna lehetséges, tekintettel környékének kis terjedelmére és állatállományának fogyatékoságára. De a mezőgazdasági vándoriskola létesítése óta egy nagyszabású, de egyszerű és racionális program megvalósításán fáradoztak, melynek célja az volt, hogy a helybeli mezőgazdasági termelés oly fokra fejlesszessék, hogy képes legyen Livorno folyton fokozódó élelmiszerszükségletét, különösen tejben és főzelékfélékben ellátni. A vidék mezőgazdái az ajánlották, hogy a gabona-termesztés helyett takarmánytermesztést folytassanak és egyúttal a zöldségtermesztést műtrágyák alkalmazása mellett, ami addig jóformán ismeretlen volt, behatóbban üzzék.

Ezekután a takarmányt olyképpen gondolták legjobban felhasználhatónak, ha az ottani tejelő fajtát, az ugynevezett „mucca pisana”-t (pisai tehén), mely dacára fényes multjára, ugy

minőségben, mint számban mindinkább hanyatlak, a hasonló jellegű svájci borzderes fajtaival pótolják. A tenyésztés javítására tehát évenként tenyészállatokat hoztak be s így sikerült az állatállományt oly számra emelni, mely képes volt Livorno városát a naponként nagy mennyiségben (körülbelül 10,000 kg.) fogyasztott tejjel ellátni.

Ekkor merült fel az a terv, hogy Livornóban állatvásárt létesítsenek. A tervet, mely némelek előtt talán időszerűtlennek vagy feleslegesnek látszatott, az illetékes hatóságok kellő méltánylásban részesítették s a szükséges helyiségek létesítésére az anyagi eszközöket rendelkezésre bocsátották. A terv így valósággá is vált.

Ha kezdetben a vásár látogatottsága nem is volt oly nagyarányú, mint azt várták volna, minek különböző, részben muló okai voltak (közegészségügyi viszonyok), meg lehetünk győződve, hogy az fokozatosan javulni fog, különösen, ha a vándoriskolának tágas és kényelmes istállók építésére a szükséges anyagi eszközök rendelkezésre fognak állani.

Ennek a vásárnak a keretében volt a szarvasmarhakiállítás is. Ez kiterjedt importált svájci állatokra, helyben tenyésztett tiszta svájci fajtájú állatokra és végül a napjaink fajtáinak a mucca pisana-val való keresztezéséből származó állatokra. Az eredmény teljes; a gazdák érdeklődése igen élénk volt, mert a mezőgazdaságra hasznos program megvalósulását és egy közgazdaságilag is hasznos tevékenység kezdeményezését látták benne.

(A mezőgazdasági bulletin 1912. október havi füzetéből, 2195-2197. lap.)

Dánia az állattenyésztésért.

(~) Dánia 1912 június hó 8-án törvénybe iktatta az állattenyésztés emelése érdekében engedélyezendő jutalmak és anyagi támogatás kérdését.

A törvény szerint az állami évi támogatás céljaira költségvetési fedezet engedélyeztetik:

- oly célból, hogy a háziállatkiállításokon ezüstérmek (primes) adományoztathassanak;
- oly célból, hogy tenyésztő szindikátusok pénzületi támogatásban részesülhessenek s végül
- oly célból, hogy a gazdasági haszonállatok tenyésztését és nevelését szolgáló különböző intézmények is anyagi segínyt élvezhessenek.

A törvénynek oly sok, hazai viszonyainkat is érdeklő rendelkezése van, hogy arra alkalmilag visszatérünk.

(Mezőgazdasági bulletin, 1912 október, 1383. lap.)

Bivalytenyésztés Transkaukázus nyugati részében.

(□) Transkaukázus nyugati részében a legtöbb bivaly a Rion völgyében és a Fekete-tenger partjai mentén van, mert itt télen aránylag enyhe éghajlatot, nyáron pedig enyhülést találunk a folyókban, tavakban és ingoványokban. A bivaly kitűnő igavonó állat, erős és táplálkozásában igénytelen; a bivalytehén rendszerint nyáron borjazik és éppen őszszel adja a legtöbb tejet, midőn a másfajta tehének tejeleése többnyire erősen megcsappan. Nyáron a bikák a tehennel együtt legelnek, míg az igavonó bivalyok a következő takarmányozásban részesülnek: széna és szécskázott szalma 30 kg., sőt azonfelül is és 1-2 kg. tengeri morzsolva, darálva vagy őrlve. A bivalytehének a borjazást követő két hét alatt napjában kétszer kapnak 1-2 kg. tengerit. Télen az állatokat különös gonddal védett helyeken tartják, melyek a földbe vannak mélyítve és melyeknek falát trágyával és palával borítják.

Munkaképességük nagy. Egy bivaly könnyen elhuz egy 12 métermázsával megrakott szekeret, sőt nagyobb terhet is elbir. A tehén tejhozama (a tejelesi idő legjobb szakában) napi 8-12 liter igen kóvér (4-7% zsírtartalmu) tej; egy bivalytehén évi vajhozama a 80 kg.-ot is eléri. A vaját egyes vidékeken megsavanyodott tejből készítik;

igy különleges aromát kap és könnyebben tartó el.

E kiváló tulajdonságok folytán a bivaly a transzkaukázusi gazdaságoknak csakugyan nagyon becses állatjává vált és máris nagy elterjedése teljesen igazolva van. Sukum vidékén 13,700 bivalyt számlálunk, Sugdidban 6978-at, Kutaiban 2101-et, Sena vidékén 1508-at, Sciaropan táján 1305-öt, Osurgetiben 358-at, Racinban 62-t, Lekumban, Artvinban és Batumban pedig 40, 910, illetve 648, összesen tehát 27,610 darabot. Siczoroff orosz tudós egy moszkvai folyóiratban ezen adatokból a bivalytenyésztésnek a Transzkaukázusban igen nagy jövőt jósol és hangsúlyozza az okszerű kitenyésztés és a jól vezetett tenyész kiválasztás szükségességét, mint amely gondoskodás folytán szerinte egyes vidékek kiváló tejlésű, másrészt pedig igen jó húsfajtákat nyerhetnének, aminek nemcsak a Transzkaukázus, hanem Oroszországnak sok más vidéke is nagy hasznát látná.

(Mezőgazdasági bulletin, 1912. szeptemberi szám, 2111. lap.)

A lépfene elleni szérum.

(□) Oreste P. tanár egy nápolyi folyóiratban elsorolja a lépfene elleni profilaktikus módszereket, oltásokat és szérumokat, így Scaloo, Deutsch és Sobernheim szérumait, azután leírja azt a módszert, mely szerint az ő vezetése alatt Cacioppo dr. egy új szérumot állított elő, amely állítólag sokkal hatásosabb, mint az előbb említettek.

Cacioppo dr. a szérum előállítására szamarát használt fel. Először is immunizálta Pasteur 2-ik számú oltóanyagával; megjegyzendő azonban, hogy a Pravaz fecskendő két fokával, majd később egy fél fecskendővel tett injekció sem helyi reakciót, sem hőemelkedést nem eredményezett. Ekkor a szamar immunizálására egy kis adag gyengített fertőző anyagot oltott be, mely erős hőemelkedést (37°-ról 42°-ra) eredményezett és a szúrás helyén egy igen meleg és fájdalmas daganatot, mely gyorsan terjedt el a nyak oldalán és az egész vállra. Kreolinnak belső alkalmazása és jód tinktúrának a daganat egész állományába való befecskendezése után úgy a hőemelkedés, mint a daganat eltűnt. Több ízben folytatták a betegség vírusának beoltását, míg végre a test különböző részein egyetlen alkalommal egy egész liter lépfenekultúrát oltottak be a bórallati kötőszövetbe. Ezután kezdtek csak vért venni az ekként immunizált szamárból és a vérből szérumot előállítani, amely szérum tengeri nyulakba és juhokba oltva, nagymérvű immunizáló képességről tett tanúságot. Cacioppo dr. széles körű kísérletezéseket szándékozik tenni az új szérummal.

(A mezőgazdasági bulletin 1912. augusztusi számából, 1868. lap.)

MŰSZAKI, ÜZEMI ÉS GAZDASÁGI IPARI KÖZLEMÉNYEK.

Németalföld vaj- és sajtipara.

(~) Németalföld mezőgazdasági művelésre alkalmas területének több mint fele rétet és legelő, a tejgazdaság s az ezzel kapcsolatos iparok tehát kiválóan prosperálhatnak. Azok közül az érdekes adatok közül, melyeket legutóbb Borremans E. közöl egy hollandi szaklapban s egyúttal a hollandiai tej-, vaj- és sajtkészítés egész és rendkívül szigorú állami ellenőrzés leírására is kiterjed, néhányra a következőkben utalunk:

Hollandia legnagyobb vajfogyasztói Anglia, Belgium és a Németbirodalom. A kivitel 1902-től 22.861.000 kg. 1910-ig (32.809.000 kg.) majdnem 10 millió kg.-mal emelkedett.

A sajtgártás jóformán csakis keménysajtokra szorítkozik. Ezek Gouda-sajt (kővér), Eidami (félkővér) s egynehány soványabb fajta sajt. 1910-ben 279 sajtgyártó telep volt üzemben.

A sajt kivitelben szintén Anglia, Belgium s a Németbirodalom állnak első helyen. 1910-ben ebbe a három országba 35 millió kg. került kivitelre.

NÖVÉNYI BETEGSÉGEK.

Legjobb védekezési módok a gabona-üszög és rozsda betegsége ellen.

(Irtá: Fuschini C. — Megjelent a „Le Stazioni Sperimentali Agrarie Italiane” cz. folyóiratban, Modena, 1912.)

(§) A szerző a perusai olasz királyi mezőgazdasági kísérleti főintézetben kísérleteket folytatott abban az irányban, hogy melyek a legalkalmasabb védekezési módok azon betegségekkel szemben, melyek a gabonát rendszerint a tenyésztési idő folyamán támadják meg. A kísérleti munkálatok, melyek eddig csupán az üszög (Tilletia Tritici) és a rozsda (Ustilago Tritici) szorítottak, a négy utolsó év folyamán a következő eredményekre vezettek.

1. Az üszöggel szemben igen jó ellenszernek bizonyult és sikerrel használható a 1/1000-os rézgaliczolat, 1—2 ezrelékes hangyasavas aldehid és 3% -os lizofom. Különösen azonban a következőkre kell ügyelnünk: a) a rézgaliczolatok használatánál a legalkalmasabb és leghatásosabb eljárás, ha: vízzel 1/1000-os rézgaliczolatot készítünk és azt az üszög gabona mennyiségéhez képest egy, esetleg több fából készült tartányba öntjük (hordó, kád stb.), de úgy, hogy minden egyes tartány csak félig legyen tele; egyidejűleg más tartányokban mésztejet készítünk, oltott meszet (10 kg.-ot véve 1 hl. vízhez) vízzel összekavarva. Ezután a vetőmagot a rézgaliczolt tartányokba öntjük és körülbelül 15 percen át valami bottal jól megkeverjük, aztán a vetőmagot onnan kiszedjük és néhány pillanatra a mésztejbe mártjuk, hogy a rézgalicz savas hatását neutralizáljuk. b) A hangyasavas aldehid használatánál ugyanígy járunk el, azzal a különbséggel, hogy a gabonát legalább félóraig kell az oldatban fűrésztetni, utána pedig a mésztejjel való kezelés elmaradhat. c) A lizofom használatánál ugyanolyan eljárás követendő, mint a hangyasavas aldehidnél, azzal a különbséggel, hogy a gabonát csak egy negyedóraig kell fűrésztetni.

2. A rozsdaval szemben (Ustilago Tritici) Fuschini C. az eddig ismeretes védekezési módok egyikével sem ért el eredményt. Kísérleti parcellákon Fuschini ezen betegséggel szemben akként védekezett, hogy a rozsda által megtámadott kalászokat rézgaliczolatba mártott rongyba csavarta, miáltal megakadályozta a spórák széthullását, azután levágta a beteg kalászokat s azokat egy vászonzsákba összegyűjtötte. Ezt követően azután a beteg töveket gyökerestől kiásta, kultúra alatt nem álló területen gödörbe helyezte és rétegenként oltatlan mésszel és végül földdel befödte. Azokat a zsákokat pedig, melyekbe a beteg kalászokat összegyűjtötte, újból használat előtt 1/4 órán át rézgaliczolatban áztatta.

Hogy ezzel az eljárással arányszámokban kifejezve minő eredményt ért el, arról a szerző nem emlékezik meg és cikkét azzal a kijelentéssel fejezi be, hogy úgy a gabonánál, va amint más növényeknél is gondos kiválasztás útján nemcsak megfelelő terméseredmény érhető el, hanem az illető növényeknek a különféle betegségek iránti ellentálló képessége is fokozható.

(A mezőgazdasági bulletin 1912. október havi füzetéből, 2391—2392. lap.)

A Lampsana communis mint a saláta peronoszpórájának legfőbb gazdanövénye.

(b) Franciaországban Noffray E. több éven át megfigyelte, hogy a Bremia Lactucae inváziói (mely elődsi tudvalevőleg a kerti saláta peronoszpórábetegségét okozza) többnyire csak ott

jelentkeznek, ahol a bojtorjansalátán (másként kutyasaláta vagy kutyazöld, Lampsana communis) az említett elődsi előfordul. A vad Senecio (aggófű), Sonchus (csorbóka) és Carduus (bogács) fajokra szintén rákap a saláta peronoszpórája, de ezeket mégis ritkábban támadja meg.

Szerző véleménye szerint a kerti saláta betegségének elterjedéséhez a gazdák nemtörődömsége is nagyban hozzájárul, akik a bojtorjansalátát s a többi gyomot nem pusztítják, pedig gyakoriak a zöldségeskertekben s környékükön, sőt a Lampsanát még salátának is használják, nem tudva azt, hogy az elődsi mily gyorsan szaporodik ezen a gyomon is.

A betegség ellen való védekezéstül a bojtorjansalátát s az elődsi többi fentemlített gazdanövényét feltétlenül irtani kell; azonkívül a palánták kiültetése alkalmával, de még utána is, mindazokat a palántákat vagy salátafejeket, amelyekben a betegség nyomai mutatkoznak, azonnal el kell égetni, ha pedig a fertőzés nagyobb terjedelmű, akkor gyorsan el kell adni a salátát, hogy a nagyobb károsodást elkerüljük (!), végre pedig a fertőzött talajon egy évig szüntetni kell a salátatermesztéssel.

A réz-sókkal való védekezés nem volt eredményes, sőt a salátát elértékelteti.

(Mezőgazdasági bulletin, 1912. év februári szám, 596—597. l.)

Ujabb adatok a dohány korombetegségéhez.

(a) Mielőtt Inglese Emilnek egy olasz dohánytermesztési szaklapban közölt adatait összefoglalnók, röviden megemlítjük tájékoztató gyanánt, hogy a kormosság vagy koromharmat (a németek Russtaunak, a francziák Fumagine-nek hívják a Laji) vékony ragadós fekete bevonás gyanánt jelenkezik az idős dohányleveleken (ritkábban a fiatalabb leveleken meg a száron), s a termés értékét csökkenti, mert a levelek merevekké válnak.

A baj úgy keletkezik, hogy először egy sárgás vagy szintelen ragadós anyag ömlik szét a levelek színén: ezt mézharmatnak hívjuk. Ebbe azután egy sötét szálú penész, az Apio-sporium salicinum telepszik (ilyen fekete bevonást az őszibarack levelein is láthatunk), mely a ragadós édes anyagból táplálkozik. A penész maga tehát közvetlenül nem bántja a dohánnyt, legfeljebb a levél asszimilációját s elpárolgását csökkenti.

A szintelen vagy sárgás ragadós anyag eredetét illetően mármost a nézetek megoszlanak. Tiszta sor, hogy többnyire a levéltetvek (az Aphis scabiosae) váladéka.

A tetvek ugyan a dohánylevelek fonákját szívják, de a potrohukból kifecskendezett ragadós váladék az alattuk álló levél színére hull s azon az előbb említett és mézharmatnak nevezett fényes ragadós bevonást alkotja.

A mézharmatot azonban némely esetekben a dohány izzadmányának is tekintik, mely az átmenet nélküli rögtönös hőmérsékletváltozások, fagy vagy a talaj és a levegő hőmérséklete közti különbség, akár pedig a dohány betegségyöngeségi állapota következtében választatnék ki.

Most már aztán sorát keríhetjük Inglese vizsgálatainak.

Szerző annak a felfogásnak hódol, hogy a „mézharmat”, mely, mint láttuk, a korompenész tenyésztésére és terjedésére nélkülözhetetlen cukortartalmú közeget alkotja, a növény kóros állapotának következménye, kísérletei szerint ugyanis a hőmérsékletváltozások nem indítják meg a mézharmat kiválasztását.

1. A hőmérséklet gyors süllyedésének hatását kutatva, a mézharmat kiválasztására a szerző erős és egészséges fiatal dohány növényeket (melyek teljes fejlettségüknek egy harmadát érték el) a következő kezelésnek vetett alá:

1. kísérlet: Hideg vizet öntött a növény töve körül vajt gödörbe, úgy hogy a levelek 30

C^o-os, a mély gyökerek (30 cm. mélységben) 27°-os, a magasabb gyökerek s a tő pedig 12°-os hőmérsékben voltak.

2. kísérlet: A növény mellé két jéggel telt edényt helyeztél el és aztán az egészet a növényvel együtt közös burával takarta le, így a földfeletti részek körül 28°-os, a földalatti részek körül pedig 9°-os hőmérsék éretett el.

3. kísérlet: Jeget rakott a növény gyökerei közé és a jeget földdel takarta be.

4. kísérlet: Kísérletezett végül két olyan növényvel is, amelyek még csak negyedrésnyire fejlődtek ki, amelyek tehát sokkal zsengebbek voltak, mint az előzők. A 30°-os hőmérsékű levegőben levő növények leveleit 3°-os vízzel locsolta le.

A kísérletnek alávetett növények, dacára a kezelésnek, folytatták rendes életműködésüket egész a törésig, éppen úgy, mint azok, amelyek semmiféle kezelésben sem részesültek.

II. Közben a szerző ellenkező irányú kísérleteket is végzett s tanulmányozta a hőmérséklet rögtönös emelkedésének hatását a növényekre.

5. Letakarta a növényeket bádoharanggal, amelybe vizgőzt vezetett.

6. Megöntözte a növényt 50°-os vízzel.

7. Letakarta a növényt bádoharanggal (amely aztán a nap sugaraitól felmelegedett) és a harang alá a növény mellé egy edénybe klórcalciumot tett.

Éppen úgy, mint a fenti kísérletek, ezek sem befolyásolták a növény táplálkozását és nedvkeringését. Tehát úgy a kísérletek eredménye, mint a természetes jelenségek megfigyelései megerősítik azt, hogy a hőmérsék változása nem oka a „mézharmat” kiömlésének. S csakugyan az utóbbi 10 év alatt sohasem mutatkozott e baj a palermói tartományban, habár a szirokkó gyors hőmérsékemelkedést szokott előidézni.

(Mezőgazdasági bulletin 1912. évf. januári számának 335—336. lapja nyomán.)

KÜLÖNFÉLÉK.

(~) „A Nemzetközi Mezőgazdasági Intézet Közleményei”, mint Rómából értesülünk, igen szíves fogadtatásban részesültek az Intézet „Állandó Bizottságá”-ban. Miklós Ödön államtitkár, a Magyar Államnak az Intézethez kiküldött képviselője a bizottság első ülésén, mely a nyári szünet után október hó végén tartott meg, ismertette a „Köztelek” és a „Gazdaszövetség” melléklete gyanánt kiadott két testvérjelentést. Rámutatott, hogy a földművelésügyi minisztérium s a két legnagyobb magyar gazdasági társadalmi szerv egybehangzó kívánsága nemcsak megteremtette a magyar nyelvű szaklapokat, de egyúttal e három tényező intézkedése azt is lehetségessé tette, hogy a magyar gazdasági társadalm sok ezer tagja teljesen díjmentesen juthasson az Intézet munkássága köréből a magyar viszonyokat érdeklő hírek birtokába. Értesülésünk szerint az „Állandó Bizottság”-ban több állam képviselője megfontolandónak jelezte, hogy az uttoró magyarnyelvű „Közlemények” mintájára a mezőgazdaság nemzetközi érdekei szempontjából nem volna-e kívánatos, ha más államok is magukévá tennék az Intézet nagyérdékű kiadványainak ilyenképpen való terjesztését. Lapunk első száma az „Állandó Bizottság” tagjai között szétosztott.

Amily igaz hazafias örömmel látjuk, hogy a magyar kezdeményezés a római Intézet másnyelvű kiadványainak uttorókéjé válik, éppen olyan őszinte hálával és köszönettel kell nyugtáznunk azt a jóakaratu és meleg fogadtatást, amelyben a hazai sajtó a „Köztelek” új mellékletének első számát részesítette. Mivel főtörökvésünk odairányul, hogy az Intézet munkássága közérdekű eredményeinek a magyar olvasóközönség körében minél nagyobb publicitást biztosítsunk: laptársaink további szíves

támogatását igen sokra becsüljük s ez uton is kérjük őket egyes közleményeinknek — a forrás megnevezésével való — minél gyakoribb átvételére.

(~) Kongresszusok és kiállítások 1913-ban. A kanadai kormány 1913. augusztus 21-ike körül Toronto-ban nemzetközi földtani kongresszust tervez. A kongresszus 8 napig tartana. Ez a kongresszus a XII-ik nemzetközi földtani kongresszus lenne. A XI-ik Svédországban volt. — Az „Association américaine du Froid” Csikagóba 1913. szeptember havára nemzetközi hűtőkongresszust hívott egybe. A kongresszus hat osztályban fog tárgyalni. — Motorverseny Pármában: Verdi, a nagy olasz zeneszerző emlékére tartandó pármái ünnepélyek alkalmával 1913. évi június—október hónapok alatt az olasz turaklub, az olaszországi mezőgazdasági versenyek szövetsége és a pármái gazdasági egyesület nemzetközi mezőgazdasági motorversenyt rendez. Jelentkezni lehet irásbelileg 1913. évi márczius 31-ikéig az olasz Touring Club helyiségében (Milano, Monte Napoleone 14.). — A „K. k. Gartenbau-Gesellschaft” (Wien, I., Kaiser-Wilhelmring 12.) 1913. május havában virágkiállítást rendez kertészeti eszközök stb. bemutatásával kapcsolatosan. A kiállításon csakis magyarországi és ausztriai kiállítók vehetnek részt, illetve ha idegenek is kiállítanak, ezek csakis a Gartenbau-Gesellschaft díjában részesülnek. — Kiewben 1913. május 27-től október 14-ig nemzetközi ipari, földművelési és szöpművészeti kiállítás lesz. Felvilágosítókat ad a kiewi kiállítás igazgatósága.

(S) Fejőgépversenyt Angliában. A „Royal Agricultural Society” 1913. április vagy május havában fejőgépversenyt rendez Durham grófságban. A hely és idő még nincs pontosan megállapítva. A bemutatott fejőgépeknek legalább két tehenet kell egyszerre fejniök. A versenyen való részvételt 1913. február 1-ig kell bejelenteni a fentemlített társaság titkári hivatalánál (16, Bedford-Square, London, W.).

(=) A községek szövetségi tagsága. A hitel-szövetkezetekre a Németbirodalomban sem másodrangú kérdés, hogy a községek jegyezhetnek-e üzletrészt. Poroszországban 1907. április 8-án hoztak felsőbbirósági döntvényt, mely szerint a felsőbb hatóságok beleegyezése csak oly pénzügyi műveletnek kötelező a községekre nézve, amelyeknél ez kifejezetten elő van írva a községekre vonatkozó jogszabályokban. Ebből következik, hogy Poroszországban nem lehet kifogást tenni az ellen, hogy egy község tagja legyen a hitelszövetkezetnek. Bajorországban a községi törvény megkívánja a felsőbb hatóság beleegyezését. Ezzel összhangban van az 1905-i miniszteri rendelet, mely megköveteli, hogy az illető vállalat elégséges biztonságot nyújtson. Ezt viszont az 1910. évi belügyminiszteri rendelet magyarozza. Adott esetben, mikor egy község szövetségi tagságát a felsőbb hatóság nem hagyta jóvá, a miniszter megsemmisítette a felsőbbhatósági végzést azzal, hogy a hitelszövetkezet nem üzleti vállalkozás, hanem népjóléti intézmény, amelyet a községek joggal pártolnak, ha esetl-ésetre az illető szövetséget elég garanciát nyújt üzletrésztökéjének nagysága, tagjai, igazgatósága, a központi ellenőrzés s végül elért fejlődése szempontjából.

(O) Téli gazdasági iskolák Svájcban. A téli gazdasági iskolák parasztyermekek részére szerveztetnek, kik a többi évszakban mezőgazdasági munkával vannak elfoglalva. A felvételhez elemi iskolai végzettség kell. A tanfolyam két egymást követő téli idényen át tart. Gyakorlati jelentősége annál nagyobb, mert Svájcban jóformán kizárólagos a kisbirtok és a téli tanfolyamok ennek az igényeinek alkalmazkodnak. A felső mezőgazdasági oktatás szerve a zürichi műegyetem mezőgazdasági fakultása, a középtoku gazdasági szaktanítás célját pedig egyes elméleti, gyakorlati szakiskolák szolgálják. Tejgazdaság, borsgazdaság, gyümölcsészet és kertészet részére külön szakiskolák vannak, melyek közül különösen említendők: a Bern melletti riitti orszá-

gos jellegű, 1860 óta fennálló iskola (tejgazdaság és általános gazdasági ismeretek), a Zürich melletti Strickhofban 1853 óta, a Neufchâtel melletti Cernierben 1885 óta működő, az écônei és a wädenswili iskola (gyümölcsészet és szőlészet). A szakiskolák tanítószemélyzete különböző időtartamu szaktanfolyamokat is tart, a vándortanításról pedig a kantonok és számos társulat gondoskodik. Szép sikerrel működik néhány női háztartási iskolájuk is. Ilyen a niederlenzi női iskola is, melynek hivatása a parasztleányokat háztartási és kertészeti ismeretekre oktatni, ilyenek továbbá a nők részére rendezett luzerni, st.-galleni és genfi téli tanfolyamok. Körülbelül harmincz éve, hogy Svájcban az első téli gazdasági iskolák felállítottak. Ezek közül néhány önálló volt, legnagyobb részük azonban egy-egy mezőgazdasági iskolához kapcsolottatott. A riitti iskolának két fiókja van (211 tanítvány), a strickhofi iskolának 1 fiókja van (63 tanítvány). 1897-ben 7 téli iskola volt körülbelül 300 tanulóval; 1904—1905-ben 12 iskola 636 tanulóval; 1910—1911-ben 6 iskola (beleértve a fiókokat) 954 tanítvánnyal. Az utóbbi 6 évben a beiratkozott tanulók 50%-a látogatta a téli iskolákat.

(~) Görögország földművelésügyének fejlődése. Az első görögországi földművelésiskolát a tyrinth-i állami birtokon Capodistria gróf alapította 1829-ben. Legelső igazgatója Paleontologos György volt. Az elmúlt közel száz esztendő alatt a földművelésért úgy maguk a lírályok, valamint az állam és a gazdasági egyesületek is sokat tettek, azonban a kormány a közzvélemény folytonos ösztökélésére csak 1910-ben tett előterjesztést földművelésügyi minisztérium létesítése iránt. A minisztérium neve nemzeti közzgazdasági minisztérium s a földművelésügyi gondozásán kívül a bányák, az erdők, a kereskedelem és a közmunkaügyek intézése is hatáskörébe tartozik.

(~) A kávékrízis és az állattenyésztés fellendítése érdekes kölcsönhatásáról tudósít L. Misson az „Annales de Gemblona”-ban. Sao Paulo braziliai államban ugyanis a kávétermesztés válsága sok más ipari növény belterjesztésére indította a közzgazdasági faktorokat, sőt ugyanazok, kik a marhatenyésztést csak alkalmatlan foglalkozásnak tartották, ma gondolkozóba estek már annak és mellékágainak fejlesztése felett. Az érdekes közlemény kimerítőleg felsorolja az összes állattenyésztési törekvéseket s megemlíti, hogy a kormány a földművelésügyi kormányhatóság mellé szervezendő állategészségügyi testület létesítését is tervbe vette. Három francia és két olasz állatorvos már alkalmazva van. Sao Paulo állatállományára a cikkben közölt 1905. évi adatok szerint volt darabszám szerint: 230,700 ló, 738,046 szarvasmarha, 124,817 szamar és öszvér, 63,189 juh, 136,149 kecske, 1,284,446 drb sertés, 3,909,344 drb baromfi. A hét év előtti adatok is azt igazolják, hogy az öt állati állategészségügyi szakértőnek elég teendője lesz, ha feladatának meg akar felelni.

(~) Baromfitenyésztés Egyiptomban. Az egyiptomi baromfi legnagyobbára honosított. Böven tojó, de a tojás kicsi s a baromfi husa is sok kívánni valót hagy fenn. A tojáskivitel mindamelllett jelentékenyen emelkedik (1906-ban körülbelül 62.5 millió darab, 1910-ben 83.7 millió darab). A baromfitenyésztéssel legnagyobbára asszonyok foglalkoznak. Ők szállítják a piacra és adják el a kereskedőknek, kik a tojást Alexandriába és Kairóba szállítják kiviteli célokra. A kereskedésnek ez a módja igen lassu s ez okozza, hogy a piacra sohasem érkezik igazán friss úru. Ez a tapasztalat a lakosságot szövetségi szervezkedésre indította. A folytonos ösztönzésnek az az eredménye mégis meglett, hogy az idén Alexandriában az első baromfitenyésztő egyesület már megalakult.

Szerkesztők:

Györy Loránd és Mutschenbacher Emil dr.

Mai mellékletünkben adjuk a *Nemzetközi Mezőgazdasági Intézet Közleményei 2. számát*, amelyet a m. kir. földmivvelésügyi miniszter megbízásából gazdasági szakirodalmunk több kiváló munkásának közreműködésével Györy Loránd min. osztálytanácsos és Mutschenbacher Emil dr. OMGE. titkár szerkesztettek. Új állandó mellékletünk következő száma f. hó 27-én jelenik meg.

Esküvő. Strausz Andor dr. budapesti ügyvéd, Strausz Rezső lapunk munkatársának fia f. hó 17-én 1 órakor tartja esküvőjét a kaposvári izr. templomban Hirsch Ella kisasszonnyal, Hirsch Ödön bogáti nagybárió leányával.

A nagybecskereki tenyészbaromfi vásár. A Torontálmegyei Gazdasági Egyesület f. hó 6-án tartotta Nagybecskereken XII-ik tenyészbaromfi-vásárját a gazdaközösség nagy érdeklődése mellett. A földmivvelésügyi minisztériumból megjelent a vásáron Leidenfrost Aurél dr. gazd. felügyelő. A vásárra többek között a következők küldöttek nagyon szép tenyészanyagot: Gerliczy Ferenc báró Deszről fehér orpingtonokat, Dániel Ernőné bárónő Nagygárdáról emdeni ludakat, Borzecky Ella Kiszomborról bronzpulykákat, dr. Gyertyánffy Lászlóné Gyérről fehér orpingtonokat, Lukácsy Imréné Nagyszentmiklósról emdeni ludakat, Bayer Alajosné Bocsárról emdeni ludakat, Schmidt Antal Istvánvölgyről sárga orpingtonokat, Müller Péter Pusztánagybalátról emdeni ludakat, Menyhardi Károly Nagybecskerekről emdeni ludakat és pekingi kacskákat, Szeszlai István Nagybecskerekről orpingtonokat. A vásáron a földmivvelésügyi minisztérium, a megyei gazdasági egyesület és magánosok összesen 307 drb orpingtonot, 101 drb pekingi kacskát, 40 drb bronzpulykát és 64 drb emdeni ludat vásároltak. A földmivvelésügyi minisztérium által vásárolt fajbaromfiak egy része Boifalura, Jászfényszarura, Jászszentandrásra, Szolnokra, Párára, Feketealomra és Fogarásra küldetett, a másik részét pedig a megyei tenyésztők között cserepéldányok ellenében kiosztotta a megyei gazdasági egyesület.

Vetőmagvizsgáló állomás Aradon. Az Arad-vármegyei Gazdasági Egyesület az Aradi Kereskedelmi és Iparkamarával karöltve mozgalmat indított egy állami vetőmagvizsgáló állomásnak Arad székhellyel leendő felállítására érdekében. Az e tárgyban Aradon f. hó 2-án megtartott közös értekezleten a földmivvelésügyi miniszter megbízásából Dégen Árpád dr. egyetemi magántanár, a budapesti vetőmagvizsgáló állomás igazgatója vett részt s az értekezlet azzal az eredménnyel végződött, hogy amennyiben a város és a vármegye a magvizsgáló állomás felállításához szükséges csekély hozzájárulást megszavazzák, az esetben az állomás létesítése semmi akadályba nem ütközik és működését már esetleg december hó 1-én is megkezdheti.

A m. kir. állatorvosi főiskola évkönyve, amely most jelent meg, részletesen beszámol az 1911-1912. tanévről, közli a főiskola személyzetét, a főbb mozzanatokat a tanév történetében, az állatorvosi doktorátusok eredményét, a hallgatókról szóló különféle statisztikai kimutatásokat, a kiosztott ösztöndíjakat és segélyeket, a főiskola költségvetését, továbbá tüzetesen tárgyalja a főiskola intézeteit és gyűjteményeit, az előadások és gyakorlatok beosztását, a tanítószemélyzet irodalmi működését, az ifjúsági egyesületek tevékenységét, végül közlésezi a körbonyolás eredményét, a klinikai és bejáró betegek forgalmának kimutatását. Az állatorvosi főiskolán a múlt tanévben 11 ny. r. tanár, 1 cz. ny. rk. tanár, 1 segédtanár, 3 magántanár és 5 előadó tanított, akiknek 16 tanársegéd és 13 gyakornok segédkezett. 5 állatorvosdoktori avatás volt és 52 oklevelet adtak ki. Az I. félévben összesen 233 (1910/11-ben 219), a II. félévben 211 (1910/11-ben 192) hallgatója volt a főiskolának.

Cukorrépaátvételi mizériák. E kérdésben Kraloványzky Kálmán ur (Simonyifalva) a következő figyelemreméltó sorokat írja: „Engedjék meg nekem, hogy a szegény átvevő mázsa-mestereknek, akiken alaposan elverték a port,

védelmére kelhessek. Egy ilyen szegény flótásnak ugyanis teljes erejéből azon kell lennie, hogy bőven meg legyen a gyárba érkezett répa súlya s így bővebben kell mérnie. Nem tudom, más gyárnál hogy áll a dolog, de a hatvani cukorgyár nagyon előzékenyen intézi el a mászálási differenciákat. Pedig meg kell adni, hogy különösen az idén munkásaink nem takarították le tisztességesen a répát s igen sok földet hagytak rajta. Ha már most a munkásnak nem vonnak le semmit, az markába nevet s jövőre még több földet hagy rajta. A gazda érdeke tehát, hogy annak a munkásnak, akinek répája tuliföldes, takarítatlan, ez a piszkosság százalék levonassék. — En ezt a kérdést sokkal csekélyebb fontosságúnak tartom s a bajt ott találok, hogy a répát *potom áron veszi meg a gyár*. Ha meggondoljuk azt, hogy a répa rettenetesen zsarolja a földet, úgy elbámulunk azon, hogy miért töri magát minden gazda a répa-termesztés után. Ha a megmunkálás, fuvar és vagonbarakás költségei mellé odaszámítja a gazda a trágyázási költségeket is, akkor alig marad valamije a 2 koronás, helyesebben 1 korona 90 filléres ár mellett. Nagyon ajánlatos lenne Németország sorsát nagyobb figyelemre méltatni, ahol a cukorrépa erős természetesen folytán a talaj répauntsága állott be. Németországnak ez a baja lendítette fel oly egyszerre cukoriparunkat. Vigyázzunk, hogy ne rohanjunk mi is e veszedelembé, annál is inkább, mert talajunkat 2 koronás répaár mellett megérletetni nem érdemes. Ily magas cukorárak mellett nyugodtan fizethetnek a gyárak magasabb árakat is. Tanuljunk meg a gyáraktól és álljunk mi is kartellbe, határozzuk meg megynként és helyenként, hogy mily áron termeszthet a gazda s azon alól ne menjünk bele a termesztésbe.”

Nemesfűztelepek berendezése. Ma mintegy negyvenezer munkáscsalád foglalkozik télen rendszeres mezőgazdasági háziiparral s ennek következtében sok helyen előállott annak a szükség, hogy e téli foglalkozás nyersanyagát természetesen és nemesfűztelepeket rendezzenek be. A földmivvelésügyi minisztérium erre a célra ismét 30,000 K.-val emelte a költségvetési tételt, amely összegből a községek, a termelő- és értékesítőszövetkezetek a nemesfűztelepek berendezéséhez államsegélyt fognak kapni. A földmivvelésügyi miniszter minden községnek, mely értéktelenebb területeit fűztermesztés céljaira berendezi, holdanként a rigolirozási munkálatokra 100 K. segélyt és megfelelő mennyiségű ingyen fűzessződugványt engedélyez. A községek egymásután veszik igénybe a minisztérium segítségét, amit annál könnyebben tehetnek meg, mert hiszen ez uton a már kihasznált és a jövővelmet nem hajtó közterületeket vonhatják mivvelés alá.

A Mezőgazdasági Szemle novemberi száma szintén a szokásos gazdag és érdekes tartalommal jelent meg. A sok csinos képpel illusztrált füzet a következő cikkeket foglalja magában: Szemlélődés. *Steuer György dr.*: A két éves katonai szolgálat és előnyei. *Ref.*: A Monier-rendszerű vasbetonépítkezés. (4 ábrával.) *Hérics Tóth Jenő dr.* és *Osztrovszky Antal*: Szesz- és élesztőgyári moslék és törköly készítése és értéke. *Flóderer Sándor*: Az istállótrágya biológiai uton való konzerválása. *Zechmeister Sándor*: Megjegyzések Lamberger Béla „A mezőgazdasági kettős számvitel stb.” című tanulmányához. *Fehér Zoltán*: Utazási szemelvények. *Westsik Vilmos*: A laza homoktalajok célszerű kihasználása. *dr.*: A bábolnai tenyészbikaárverés. *Bodor Elek*: A lippizai ló mint javítóanyag. *Balkányi Béla*: A Hortobágy hasznosítása. (1 térképpel és 5 ábrával.) *Páll Andor*: A motoros szántás. (5 ábrával.) *Betegh Lajos*: Újabb kutatások a gümökör terén. *Vörös Sándor*: Kühne Károly (1 képpel.) *Kérdés — felelet. Irodalom. Különfélék.* Az igen változatos és nagy gondal szerkesztett tartalmas havi folyóirat évi előfizetési ára 12 korona (megrendelhető a Pátriánál).

Nemzetközi motoros szántógépbemutató Alsó-Ausztriában. A wieni cs. kir. gazdasági egyesület f. hó 15., 16. és 17-én Ebreichsdorfban, Bécs közelében a báró Drasche-féle uradalomban nemzetközi motoros szántógépbemutatót rendez. A rendelkezésre álló 300 ha. területen bel- és külföldi gyártmányú motoros ekék, valamint eggyépes rendszerű gézekék kerülnek bemutatásra. A bemutatást 15-én, pénteken d. e. 1/2 10 órakor az osztrák földmivvelésügyi miniszter fogja megnyitni, mire Gerstl Siegfried, a cs. kir. gazdasági egyesület gépelárusító osztályának vezetője tartja meg előadását a bemutatásra kerülő gépekről. A gépek bemutatása működésben a következő program szerint megy végbe: 15-én, pénteken d. e. 11-1-ig sekélyszántás, d. u. 2-5-ig mélyszántás; 16-án, szombaton d. e. 9-12-ig sekélyszántás, d. u. 2-5-ig mélyszántás; 17-én, vasárnap d. e. 9-1/2 11-ig sekélyszántás, 1/2 11-12-ig árokhuszás, teherszállítás stb., d. u. 2-1/2 4-ig mélyszántás, 1/2 4-5-ig árokhuszás, teherszállítás stb. Ebreichsdorf Bécsből körülbelül 1 órányira, Bécsújhelytől 3/4 órányira a déli vasut pottendorfi vonalán fekszik. Előzetes bejelentés esetén (Generalsekretariat der k. k. Landwirtschafts-Gesellschaft in Wien) az érdeklődők kényelmes kiszállításáról és esetleges ellátásáról is gondoskodik a vezetőség.

A közlegelői trágyázása. Egyes községekben az volt a szokás, hogy a közlegelőkön összegyűlt trágyát eladták. A földmivvelésügyi minisztérium most elrendelte, hogy az összegyűlt trágyát a közlegelőjavításra kell fordítani és a trágya eladását szigorúan megtiltotta.

Szántásverseny Szászfenesen. Az Erdélyi Gazdasági Egyesület kolozsmegyei osztálya sikerteljes szántásversenyt rendezett Szászfenesen a kisgazdák körében. A bíráló-bizottság a barázda egyenességét, mélységét, szélességét, tisztaságát és a szántás felületét vette bírálat alá. A verseny bíráló-bizottságában Péter Béla dr., Cséres Lajos dr., Wolszky Győző, Török Bálint, Farkas Árpád, Lózsa Kálmán és Gál Elemér vettek részt. A díjnyertes kisgazdák között több gazdasági eszközt osztottak ki.

Vetőmagkereslet. 200 q lehetőleg korán érő tavalyi vetőmag kukoriczát és 400-500 q 1913-ban tavasszal vethető járó-, esetleg tavaszbuza vetőmagot keres megvételre a Szolnok-Dobokavármegyei Gazdasági Egyület. Mintázott árajánlatokat — *csakis termelőktől* — mielőbb kér az egyület titkári hivatala (Dés).

Terményszállítások a hadsereg részére. A m. kir. honvédségek részére 1913. január 1-től december 31-ig Gyula, Jászberény, Kiskunfélegyháza, Zilah és Nagyvárad katonai átvevő állomások részére nagyobb mennyiségű zab, széna, alom- és ágyszalma s tűzifa szükséges. Ajánlatok november 18-ig adandók be. Szállítási módokat s az összes feltételekre nézve részletes felvilágosítást nyújt a budapesti I. honvédker. hadbiztossága.

Visszapillantás az idei augusztus-októberi időjárásra.

Egyaránt nagy tanulsággal szolgál az elmúlt három hónap időjárása úgy a szakmeteorológusnak, mint a gyakorlati gazdának. Mindketten értékes módon megtárgyálhatták az időjárásról való eddigi ismereteiket. A meteorológust meglepte az ilyen nagyfokú abnormitás, amire hasztalan keres példát a félszázadnál idősebb magyar észlelési sorozatban. De meglepődött a gazda is, aki, miként a „Mezőgazdasági Szemle”-ben elhangzó sok keserű szó igazolja, szinte tanácstalanul áll az abnormitás által előidézett következményekkel szemben.

Tekintettel arra, hogy a rendkívüli időjárás az elmúlt gazdasági évnek végét, a folyónak pedig az elejét alterálta, okulással lehet egy számszerű visszapillantás a legfőbb időjárás elemekre.

Külön véve az egyes hónapokat, meg kell állapítani, hogy nem egyformán voltak abnormálisak és a mezőgazdasági érdekekre hátrányosak. Így *augusztus* első fele az ország tul-

nyomó területén egészen normálisan telt. Szent István király napjáig 13. közel egészen száraz és meleg napunk volt. Ahol eddig a terminusig elkészültek a behordással és csépléssel, ott a gazdasági év normális befejezését nem zavarta az időjárás. A baj augusztus huszas napjainak közepe táján vette kezdetét. Ekkor bő és gyakori esők állottak be az egész országban. Ami künn volt, azt nem igen volt már alkalom behordani, valamint a cséplést is igen megzavarta a minduntalan megismétlődő eső. A tarlóhántás, szántás és egyáltalában a talaj előkészítése az őszi vetés alá mind későbbi dátumra halasztódott. A tengeri, a kapások, a szőlő ugyan halálta a jótékony esőt, de az ezzel járó tartós borulás és feltűnő hűvösödés máris aggasztani kezdte az előrelátó gazdákat.

Rossz sejtelmeket valóra váltotta a rettenetes szeptemberi időjárás. Az idő meghidegült és egyre esett. És azóta egészen a mai napig egy pár napfényes óra valószínű ritka természeti tűnemény számba megy. A vénasszonyok nyarának nyoma sem volt, amit természetünk annál is inkább megsínyelték, mivel ez a derűs őszi időszak hozzátartozik a normális létfeltételekhez és az őszi mezei munkák időbeosztásának is alapul szolgál. Az eső konok következetességgel apródonként akkorára duzzasztotta a folyókat, hogy, miként még élénken emlékezünk, sok helyen nagyterjedelmű kiöntések keletkeztek. Szeptemberben, ahol másodnaponként esett (Nagyalföld, Kisalföld, Abauj, Borsod, Szepesség és Dunántul), ott „szárazság” volt az ország keleti tájaival szemben, ahol 30 közül átlagban 24—26 napon esett.

Az eső mennyisége és eloszlása felől a „Köztelek” október 2-iki számában jelent meg részletes közlemény. Ezúttal csak annak kiemelésére szorítkozunk, hogy az ideai szeptemberi időjárás növénytenyésztési nagy hátránya abban talál kifejezést, hogy normálisan ez az év legszárazabb

hónapjainak egyike, amidőn még csak a hűvös éjjelek emlékeztetnek az ősze. A répa, tengeri, szőlő, stb. normális tenyészete és érése folyamán tehát lényegesen rá van utalva a normális derűs, napfényes szeptemberre. Czukor, tartaléktápanyag készítéséhez, éréshez egyformán alkalmatlan volt az örökös hideg, esős idő. Mig az eső a normális mennyiségnek 100—500%-ig terjedő felesleggel öntözte a földeket, addig a hőmérséklet a normális kalóriaösszegnek 35—40%-ával maradt adós. E két abnormalitásnak együttjárása az a sok gazdasági kár, ami nyomában kelt.

Az októbernek is csak a csapadéka volt valamennyire normális (lásd a „Köztelek” november 3-iki számában az időjárásiróvatot), de a hőmérséklete még mindig mélyen tartózkodott a normális alatt. Természetes következménye ez a szinte szakadatlan borultságnak és esőre hajlásnak. Ahol októberre maradt a szüret, tengeritörés, nem sok haszna mutatkozott a halasztásnak, mert a szeptemberi óriási hőhiányt a saját normális mértéket sem betöltő október nem pótolta még részben sem.

A vetésnek időjárás feltételei eközben így alakultak. Az augusztus első kétharmada megleget gyűjtött a talajban, a harmadik harmad megörizte, de szeptembertől kezdve a felső talajrétegek hógazdálkodásában a kisugárzás révén nagyobb a kiadás a bevételnél a napsütésből. Ezenfelül a normális értelmű egyenletes mértékű talajhő helyett, amely a mag egyenletes csirázását teszi lehetővé, az idén a csirázást zavarta, meg is szakíthatta a sokszor megismétlődő 0° körüli éjjeli hőmérséklet. Minthogy körülbelül 60-ra van a búzáknak szüksége a csirázásához, világos, hogy az idén többször napokon át volt kénytelen nélkülözni normális csirázásának ezt az alapszükségletét.

Az eső normális mértéken jóval túl áztatta a talajt. És ahol a nagyon megkésett cséplés,

a tulságosan gyakori és bőséges esőktől egyáltalában szántani és vetni lehetett, ott a sok esővíz igen hűvösen tartja a talajt. Tekintettel azonban arra, hogy a gyakori eső vize igen mély talajrétegeket láthatott el bőséges nedvességgel, lehet, hogy ezután, szárazabb időben a feltarolt esővíz révén megtérül még valami abból a sok kalamitásból, amit az időjárás jelenleg okoz.

Ha egytűve foglalkozunk az augusztusi, szeptemberi, októberi adatokat, a fent vázolt kirívó végletek valamennyire elsimulnak, miként az itt közölt táblázatból látni. Mindamellett még a három hónap összekapcsolása sem mutat normális időjárást.

A táblázat számoszlopait néhány megjegyzéssel akarnók kísélni.

Az első oszlop az augusztus 1-től október 31-ig normális csapadékok tünteti fel vidékenként, a második a ténylegeset, a harmadik pedig a tényleges esőmennyiség eltérését a normálisól ennek százalékaiban mutatja. A + jel arról tanuskodik, hogy mindenütt felesleg mutatkozik a három hónap összegében. Ez a felesleg a Nagyalföldön aránylag a legkisebb. Az ország szélei felé és Erdélyben éri el legnagyobb értékeit. Itt még az augusztus és október sem képes eltüntetni a szeptember horribilis összegét. A három hónapban együttvéve is még majdnem másfélszáz százalékot tesz ki az eső, amit Erdély a normálon felül kapott. Nemkülönben tekintélyes esőtöbbletük van az Erdélyi határos tiszabalparti tájaknak is. Egyebütt mérsékelt az eső „hiteltülpése”.

Igen érdekes a negyedik oszlop. Összesen 92 napot számlál a három hónap és hogy ezek közül hány volt esős, azt itt látni. Az összes napok legalább egyharmada esős volt mindenütt az egész országban, de nem csekély számban akad vidék, amelyen átlag minden másodnap, vagyis a három hónap közül másfélszer esett. Valószínűen nem minden esős nap volt olyan, hogy a külső munkát lehetetlenné tette, mindazáltal az esős napok száma a munka lehetőségének alkalmas kifejezője. Midőn tehát azt látjuk, hogy az esős napok száma 30, vagy 45, ez voltaképpen azt jelenti, hogy a mezei munka lehetősége az őszzel 67 és 50%-ra csökkent. S hogy ezek a számok mennyire reálisak, mutatják a harmadik oszlop + értékei, mert csak számos napon át tudnak ekkora mennyiségek leesni. Átlagban tehát az egész országban a mezei munkálatok lehetősége mintegy 40%-kal kisebbedhet.

A hőmérsékleti résznek első oszlopa a hőmérséklet vidékenkénti aug.-okt. havi normális átlagait foglalja magában, a második a tényleg kapott napmeleget tünteti fel. Minthogy a hőmérsékletet átlagokban szokás kifejezni, sok a gazdát érdeklő részlet elvész. Azért úgy a normális hőmennyiséget, mint a ténylegeset fokozatokban, ugynevezett kalóriákban is fejezzük ki (harmadik és negyedik oszlop). Itt látni csak, hogy a tényleges hőmérséklet mennyire mögötte maradt a saját normális mértékének. A hiálto differenciát még jobban feltüntetendő, a normális kalóriaösszegek százalékaiban is kifejtettük a hőhiányt. Miként a csapadéknál a felesleget jelző sok +, olyképpen szembeszökik a hőmérsékletnél a hiányt jelentő — jelek sora. És mekkora értékek ezek! Kiderül, hogy az ország igen jelentős nagyságu területe (Duna balpart, Tisza jobbpart) a normális melegnek alig háromnegyed részével kénytelen beérni. A nagy szemtermesztő rónaságainkon a hiány 18—20%! Viszont Erdélyben, a legnagyobb esők vidékén aránylag melegebb volt az időjárás, ámbar itt is jócskán hiányzik még a normális kalóriaösszegekből.

Összegezve tehát az elmondottakat, ebbe az egy mondatba foglalhatjuk össze tapasztalatainkat: a szántás-vetés és általában a külső munkák lehetősége mintegy 40%-kal romlott, a földbe kerülő mag pedig 18—25%-nyi hőhiányt szenved, míg nedvesség 1—150%-nyi túlbőségben van.

Sávoly Ferencz dr.

Csapadék és hőmérséklet 1912. augusztus—október havában.

Vidék	Normális milliméter	Tényleges milliméter	Eltérés %	Esős napok	C s a p a d é k		H ő m é r s é k l e t		Eltérés kalór. %
					Normális C°	Tényleges C°	Normális kalóriákban	Tényleges kalóriákban	
I. a	172	174	+ 1	30	15.7	12.9	1445	1190	-18
b	166	167	+ 1	31	16.0	13.2	1470	1210	-18
c	145	181	+ 25	31	16.2	13.3	1480	1220	-18
d	166	181	+ 9	28	16.7	13.7	1540	1260	-18
II. a	189	240	+ 27	34	15.2	12.1	1400	1110	-21
b	228	280	+ 23	35	15.5	13.3	1430	1220	-15
c	179	232	+ 30	31	16.0	12.9	1470	1190	-19
d	234	266	+ 14	37	16.1	12.8	1480	1180	-20
e	212	217	+ 2	35	16.8	13.4	1545	1230	-27
III. a	178	241	+ 37	37	15.5	11.7	1430	1080	-24
b	238	278	+ 17	37	12.1	9.4	1110	865	-23
c	171	192	+ 12	33	15.1	11.7	1390	1075	-23
IV. a	213	224	+ 5	43	12.0	8.9	1100	820	-25
b	210	217	+ 3	41	14.0	10.4	1290	955	-26
c	175	251	+ 43	40	14.7	11.5	1370	1060	-23
d	254	297	+ 17	46	13.7	11.6	1260	1070	-15
V. a	177	291	+ 64	47	16.0	12.9	1470	1185	-20
b	155	227	+ 47	40	16.2	12.3	1490	1130	-24
c	179	283	+ 58	47	16.0	12.8	1470	1180	-20
d	305	346	+ 13	49	12.7	10.7	1170	980	-23
VI. a	107	197	+ 16	32	16.7	13.6	1535	1250	-18
b	200	246	+ 23	32	16.6	13.9	1530	1230	-17
c	205	273	+ 33	35	16.7	14.1	1540	1300	-16
VII. a	181	378	+109	46	14.1	11.8	1300	1085	-17
b	154	415	+169	48	14.6	12.5	1340	1150	-14
c	204	366	+ 75	44	15.1	12.7	1390	1170	-16
d	166	370	+123	45	14.9	12.4	1370	1140	-18
e	182	366	+101	44	14.4	12.5	1335	1150	-13
f	158	379	+140	45	13.6	12.4	1250	1140	-7

NYILTTÉR.

E rovatban foglalkatási a szerkesztőség felelősséget nem vállal.

Magyar Villanyerőre Berendezett Zsák-, Ponyva- és Pokróczgyár
Budapest, V., Váci-ut 32. sz.
 Ajánlja legjobb minőségű vizmentes ponyvát, valamint minden minőségű zsákokat, gazdasági pokróczokat, abrakos tarisznyákat, ponyvák javítását és pokróczok behuzását legjutányosabban vállaljuk.

KERESKEDELEM, TÖZSDE.

Napijelentés a gabonátözsderől.
 1912 november 12.

(A Magyar Mezőgazdák Szövetkezete gabonaosztályának jelentése a „Köztelek” részére.)

Elkelt 15,000 q buza változatlan árak mellett. Rosszban az üzlet szilárdabb. Budapest paritásában 19-80 koronát fizettek.

Takarmányrúpában az üzlet élénkebb volt. Budapest paritásában 18-90 koronát fizettek.

Zabban az üzlet irányzata szilárdult, a kedvezőtlen politikai hírekre való tekintettel. Budapest paritásában 21-10—21-60 koronát fizettek.

Tengeriben az üzlet irányzata nem változott. Ó-áru már csak gyéren fordul elő a piacon. Ó-tengeriért 20-40 koronát fizettek.

Eladott:

Buza. Tiszavidéki: 150 mm. 80 k. 23-30 K., 100 mm. 80 k. 23-20 K., 500 mm. 79 k. 23-20 K., 200 mm. 79 k. 23-20 K., 400 mm. 79 k. 23-20 K., 100 mm. 78 k. 23-20 K., 600 mm. 79 k. 23-20 K., 500 mm. 79 k. 23-20 K., 100 mm. 78 k. 23-20 K., 100 mm. 79 k. 23-15 K., 100 mm. 79 k. 23-15 K., 100 mm. 79 k. 23-15 K., 100 mm. 79 k. 23-15 K., 300 mm. 79 k. 23-15 K., 250 mm. 79 k. 23-25 K., 750 mm. 78 k. 23-25 K., 100 mm. 78-5 k. 23-15 K.

Felsőtiszai: 200 mm. 78-5 k. 22-90 K.
 Fehérmezei: 1690 mm. 79 k. 23-20 K., 100 mm. 79 k. 23-15 K., 150 mm. 78 k. 23-15 K., 1550 mm. 77-5 k. 22-30 K. üszkös.

Pestvidéki: 140 mm. 80 k. 23-10 K., 100 mm. 79 k. 23-20 K., 300 mm. 79 k. 23-15 K., 200 mm. 79 k. 23-15 K., 400 mm. 79 k. 23-10 K., 100 mm. 79 k. 23-15 K. kev., 100 mm. 79 k. 22-70 K. kev., 150 mm. 78-5 k. 23-15 K., 150 mm. 78-5 k. 23-15 K., 100 mm. 78 k. 22-80 K., 100 mm. 77-5 k. 22-90 K., 100 mm. 77-5 k. 22-0 K., 100 mm. 77-5 k. 22-60 K., 100 mm. 77 k. 22-80 K.

Felsőmagyarországi: 300 mm. 80 k. 23-20 K., 500 mm. 79 k. 23-05 K., 500 mm. 79 k. 23-15 K., 800 mm. 79 k. 23-15 K.

Határidőárak.

(Déli zárlat.)

Buza 1913 áprilisra	23-58 K.
Rozs 1913 áprilisra	20-84 "
Zab 1913 áprilisra	21-48 "
Tengeri 1913 áprilisra	15-74 "

Budapesti takarmányvásár. (IX. kerület, Mester-u. 1912. nov. hó 12-én. A székesszékesi vásárigazgatóság jelentése a „Köztelek” részére.)

Felhozott a székesszékesi községekben 180 székér réti széna, 61 székér muhar, 5 székér zsupszalma, 19 székér alomszalma, — székér takarmányszalma, — székér tengeriszár, 5 székér egyéb takarmány (lóhere, luczerna, zabosbüköny, köles stb.), 100 szék szecska.

A forgalom lanyha. Árak fillérekben q-ként a következők: réti széna I. r. 6 900—1000, réti széna II. r. 6 600—860, réti széna csomagolásra 500—580, muhar 760—1000, zsupszalma 360—440, alomszalma 320—400, takarmányszalma —, tengeriszár —, egyéb takarmány —, zabosbüköny 800—1040, lóhere —, luczerna —, köles —, sarju —, szalma-szecska 500—500. Összes kocsiszám 271. Összes súly 325,200 kg.

Szeszüzlet.

A szeszüzletben e hét elején a forgalom élénkebb volt és dacára a nagyobb kínálatoknak, a szeszárak a multheti zárlatjegyzés szerint zárulnak.

Elkelt finomított szesz adózva nagyban 210—210-50 koronáig, adózatlanul 71—71-50 K.-ig, míg ellenben vidékről és másodkézből olcsóbb árajánlatok voltak. Ekkontingens nyersszesz eczetgyárosok részére 48—48-25 koronáig kelt el.

Denaturált szesz változatlan és hordóval együtt 56 K.-ig kelt nagyban kötésre.

Mezőgazdasági szeszgyárak részéről kontingens nyersszesz ab termelő állomás 64 koronáig fix áraban és 1-75—2-50 koronáig jegyzésen alól kelt el kampany-szállításra.

Budapestben a kontingens nyersszesz ára 65—66 K. Bécsi jegyzés: 56—57 K. kontingens-nyersszeszért.

Budapesti jegyzés:

		nagyban
		koronákban
Kontingens nyersszesz	56—	57—
Finomított szesz adózva	210—	210-50
„ adózatlan	71—	71-50
Élesztőszesz adózva	210-25—	210-50
Nyersszesz	208—	208-50
Denaturált szesz	56—	56-50
(Az adózott szesz 20 K. pótdóval együtt értendő.)		

Liszt, őrlemények és abraktakarmányok.

(A Magyar Mezőgazdák Szövetkezete abraktakarmányosztályának jelentése a „Köztelek” részére.)

A fővárosi malomok átlagos búzalisztjegyzesei 100 kilogrammonként Budapestben, olegysúly tisztaságként, zúskostul.

Szám.	0	1	2	3	4	5	6	7
Ár K.	33-20	32-60	32—	31-40	30-80	30-10	29-40	27-80
				7 1/2	7 3/4	8		
				26—	23-60	17-20		

Rozslisztárak:

Szám:	0	0/1	1	WR.	II.	II/B.	III.
Ár K.	30-40	29-60	28-60	27-80	26-80	25-60	24-40

A többi abraktakarmányok árak a következők voltak Budapestben szákkal, teljes vagonrakomány vételénél 100 kg.-ként:

Finom búzakarpa azonnali szállítása	12-60—12-70
Goromba búzakarpa azonnali szállítása	12-90—13—
Finom búzakarpa nov.-decz. száll.	12-60—12-70
Goromba búzakarpa nov.-decz. száll.	13—13-20
Rozskorpa azonnali szállítása	12-50—12-60
Árpáda és árpaderőze	15-80—15-70
Malomkocsi nov.-decz. száll.	12-60—12-70
Budapesti gyári repcepogácsa	16-50—17—
Kincsem melasse ab Selyp	12—
Lacta melassit ab Selyp	12-50—
Szárított moslék szák nélkül ab Budapest	16-75—17—
Szárított repcezetel szák nélkül ab csukor-gyár szept.-decz.	10—10-50
Maltaecica	16-50—17—
Szörpölő 48—50% csukortart. hordó nélkül ab csukorgyár	9-50—10—

Bécsi szarvasmarhavásár.

(Eredeti jelentés a „Köztelek” részére.)

1912. november 11.

Felhajtás összege:		Minőség szerinti:	
	drb		drb
Hízott marhában felhajtás	3362	Hízott marha	2811
Csontozni való marhában felhajtás	1524	Legelőmarha (Wiedow.)	294
Osszesen	4886	Csontozni való	1716
Eladatlan maradt	76	Osszesen	4821

Származási hely szerint:		Nem szerint:	
Magyarországi	3448	Ökör	2562
Galicia s bukovinai	232	Bika	829
Oszták tartományokból	1141	Tehén	480
Osszesen	4821	Bivaly	260

Irányzat: lanyha, hochprima minőségű ökör a multheti árt csak nagynehezen tarthatta meg, ellenben prima minőségű ökör 1—2 koronával, közepminőségű ökör 2 koronával olcsóbb. Harmadrendű minőségű ökör a multheti árt megtartotta. Bika összes minőségű 2—4 koronával olcsóbb. Csontosmarha 3—4 K.-val olcsóbb.

Magyar Mezőgazdák Szövetkezete kőbányái sertésziláló telepének jelentése a „Köztelek” részére.

Az árak kőbányai szokás szerint 45 kg. élot 40% levonással vevő javára értendő.)

Óreg nehéz páronként 400 kg. felül	fillérig
Óreg közép, 300—400 kg.	„
Fiatlai nehéz 320 kg. felüli súly 154—158	„
Fiatlai közép páronként 250—300 kg. 160—162	„
Fiatlai könnyű 250 kg.-ig	„

A hízott sertésüzlet irányzata: csendes. Kőbányára egyszékes sertések forgalmi korlátozás alatt levő területekről is szabadon szállíthatók. A felküldési szándék a kerületi állatorvossal közlendő, ki mindenkor szolgál a szükséges utbaigazítással.

Szerkesztői üzenetek.

M. Gy. Köröspuszta. A „Mezőgazdasági Szemle” rovatának küldött tudósítását lapunk más helyén mint külön cikket fogjuk felhasználni.
 G. L. Bertamajor. Tudósításának a munkásviszo-

nyokra vonatkozó részét lapunk más helyén fogjuk közölni.

K. A. Ungvár. Az istállóban alkalmazott munkások nézetünk szerint nem ipari alkalmazottak, hanem a mezőgazdasághoz tartoznak és így a gazdasági cselédségélléptáznál biztosítandók. A többi szeszgyári alkalmazott a kerületi munkáspénztárhoz tartozik. Ez a hozzátartozandóság elvégre lehet vitás kérdés és ez okból leghelyesebb lesz azt elvi döntés alá vinni.

T. A. Békénye. A részben vámörlésre berendezett malomnál alkalmazott fűtő és gépész, ha alkalmazásuk mellékes is, ipari alkalmazottakul tekintendők és mint ilyenek, ugy betegség, mint baleset ellen az 1907. évi XIX. t.-cz. értelmében a kerületi munkáspénztárnál biztosítandók.

S. D. A haszonbérbeadó nem köteles a pakányokat irtani, ellenben a kutyát a belterületen leléni nincs joga, csak akkor, ha kint a vadászterületen gazdátlanul kószál. A kutya jogtalan lelévése büntetendő cselekmény, t. i. idegen ingóknak tiltott rongálása és a büntető törvénykönyv 418. §-ába ütközik.

Pelsőczy Hámor Árpád. Számtartási tanfolyamok: az OMGE. üzemosztálya a tél folyamán ismét tart, melynek ideje a „Köztelek”-ben előre közölve lesz.

Z. J. Pusztapercs. Abban a gyárban igaz van, hogy 6 az átvétellel bárkit is megbizhat. A szerződés idézett pontjainak csak az a következménye, hogy az illető csukorgyár a répa vételárért minden körülmények között felelős marad, tehát akkor is, ha a répát másnak tovább eladta. Ön tehát a répa átadására köteles. Kérdésének azt a részét, hogy követelheti-e a répa eladási árának és takarmányértékének a különbségét, — szintén megváltva — nem értjük. Ön semmi más nem követelhet, mint a répának a szerződés szerinti árát. Ha önnel is jogtalan levonásokat tettek, járjon el abban az értelemben, amint azt utóbbi számainkban a szekaturák miatt panaszkodó gazdáknak tanácsoltuk.

Sz. J. Csorvás. Ha a mezei vasutnak nincs iparszerű jellege, vagyis kizárólag az illető gazdaság szolgálatában áll, a mezei vasutnál alkalmazott munkások mezőgazdasági munkásokul tekintendők és nem esnek az 1907. évi XIX. t.-cz. rendelkezése alá, amint azonban a mezei vasut a gazdaság területén túlterjed, illetőleg mások részére való szállítással is foglalkozik, az 1907. évi XIX. t.-cz. értelmében való biztosítás kötelezettsége azonnal beáll. Ami a műhelyeket illeti, a műhelyi alkalmazottak is gazdasági alkalmazottakul tekintendők mindaddig, míg az uradalem kizárólagos szolgálatában a mezőgazdaság részére dolgoznak, amennyiben azonban a műhelyben elemi erő által hajtott gépek vagy hatóság engedélyhez kötött gépek használatának, a műhelyi munkásokat az idézett törvény 3. §-ának 26. pontja értelmében a kerületi munkáspénztárnál baleset esetére biztosítani kell.

Egy előfizető és P. B. Névtelen levelekre alvól nem válaszolunk.

Törökgy. Terveit nagyon helyeseljük és méltányoljuk. A kérdéses tárgyval lapunk egyes szakcikkein kívül behatóbban valamely külön munka tudunkkal nem foglalkozott. Legjobban azt ajánljuk, hogy Ujhelyi Imre, Cselkó István és Bánvárt Sándor urakhoz forduljon személyesen, a legérdeklőbb felvitágotást török nyerheti. Tessék levélben Wellmann Oszkár tanár urhoz is fordulni (Budapest, Állatorvosi főiskola), aki ezzel a kérdéssel szintén foglalkozott, bizonyára készséggel ad tanácsot. A galambtenyésztés kérdése nagyon jelentéktelen tárgy, helyette inkább pl. a baromfi-hizlalás és értékesítés kérdését ajánljuk. A tagosítás kérdésében tessék érintkezésbe lépni Marton Andor dr. tanár ural.

E. L. Péterháza. 1. A nagymennyiségű szalmát legkönnyebben dolgozzuk fel trágyaszerrű anyaggá, ha a kifutókba, korlátokba minél többet hordatunk ki belőle. Ez a legegyszerűbb s legbiztosabb módja a nagymennyiségű szalma jó értékesítésének. 2. Tessék a hullákból néhányat felküldeni az állatorvosi főiskolának.

M. Ilyen terjedelmes — és igen lokális jelentőségű — kérdések nem lapunk levélzékényébe valók. Ilyen terjedelmes információkért a megfelelő gazdasági akadémiák „gazdatanácsadó bizottságához” kell fordulni.

S. A. Szentgyóskér. A haszonbéri szerződés a bérlet a takarmány- és alomszalma átvételére alkalmasint azért kötelezi, hogy ezáltal a talajerő fenntartásáról gondoskodjon. Minthogy pedig a kérdéses lóhereszéna a birtok állagához tartozik, valószínűnek tartjuk, hogy per esetén a bíróság is követelni fogja, hogy a bérlet ezt a lóhereszéna készpénzért vegya át. Azonban ezt nem tartom a kérdés lényegének, mivel a penészes és rothadt lóhere szénának nem minősíthető, hanem csak alomanyag, amely bizonyos trágya-értékkel bír és az a kérdés, hogy bérbeadó ezt a lóherét minő áron lenne hajlandó átengedni. Tájékoztatólag szolgálhat, hogy 85% szárazanyaggal bíró lóhere után mintegy 340 kg. friss trágya nyerhető és 40 kg.-ot az erjedési veszteségre számítva, 3 q közép-érett trágya származhat 1 q lóhereszéna után. Ha a trágya értékét q-ként 40—50 fillérré vesszük, egy métermázsza lóhereszéna trágyaértéke 120—150 fillér.

P. D. Szövetkezeti alapon létesült mészárszékéről nincs tudomásunk. Hatósági mészárszék létesült Pozsonyban, Debreczenben, Ausztriában pedig Grácban.

Valódi erdélyi magyarfajta fehér jármosökör,
valódi erdélyi magyarfajta fehér ökörborjú,

mindenfajta
tenyésztés- és használat

minden időben és bármilyen mennyiségben kapható

ERDÉLYI KÖZVETÍTŐ ÉS ÁRUFORGALMI RÉSZVÉNYTÁRSASÁG
Kolozsvár, Deák-Ferenz-utca 20.

Telefon (interurban) 619.

Sárgőnyozim: Közvetítés.

*Erdélyi Közvetítő és Áruforgalmi
Részvénytársaság tek. Igazgatóságának*

Kolozsvár

Deák-Ferenz-utca 20.

*Van szerencsém szives tudomásukra adni, hogy a küldött
80 darab fehér ökörborjával minden tekintetben a legjobban
meg vagyok elégedve.*

Bodakajtor-Felsőszentiván, 1912 november 8.

Tisztelettel

Gräber Gyula

földbirtokos.

I-a minőségben szolgálhatok:

Fürészelt, hegyezett, 3 élű borovi szőlőkaró 4', 4 1/2',
5', 6' hosszú. Hasított tölgyfakaró 2 méter hosszú.
Faragott tölgyfa kerítésoszlop 2-50, 3 és 4 méter
hosszu. Kőriska keréktalp és küllő. Szilfa és
Kőriskafa. 6378² Árajánlással szívesen szolgál:
Wessel Gyula fabizományos, Budapest, Nádor-u. 17.

**Ajánlunk őszivetésre
eredeti loosdorfi**

**pedigré téli rozst,
szakálas buzát,
Tiszabuzát**

Gebrüder Boschán

magkereskedése,

WIEN, I., BACKERSTRASSE 9. 5963

Mintázott ajánlatok ingyen és bérmentve!

Földbirtokosok, bérlők és a gazdaközönség szállodája. **HOTEL EXCELSIOR SZÁLLODA**

BUDAPEST, VII. KER., RÁKÓCZI-UT 72. SZ. (gr. Károlyi-palota).

A főváros legújabb és legmodernebb szállodája. 135 fényesen berendezett szobával. Lakosztályok és szobák fürdővel. Gyönyörű előcsarnok, reggeliző-szalón, írószoba, társalgóterem. Minden szobában meleg és hideg víz, minden emeleten városi és interurban telefon. Központi fűtés, lift. Elsőrangú étterem a földszinten, polgári étkező a souterrainben. Színházi jegyiroda, uri és női fodrászterem a félemeleten. Szobák angol reggelivel, naponta 5 koronáért kaphatók.

Társház: Róma Hotel Imperial, Via-Veneto.

Lipizzai méncsikók eladó

eredeti „Neapolitánó“ nevű apaállat után
származó tisztavérű 2 darab 5 éves és 2 darab 4 éves.

6390

Bővebbet nagyméltóságú gróf Mailáth József ur uradalmi tisztartói
hivatalánál, Puszta-Orhegy, u. p. Perbenyik, Zemplén m.

Lóherét, luczernát, fehérherét, baltaczimmagot

vásárol és mintázott !!! ajánlatokat kér **Hernfeld Adolf** magnagykeres-
kedő üzég !!! **Wien, 2/1. Taborstrasse 24a.**

Chilisalétromot teljesen pótolja Németországban már kipróbált Norgesalétromot

Bővebb felvilágosítással és árajánlással szolgál az

UNIO KERESKEDELMI RÉSZVÉNYTÁRSASÁG

műtrágya és erő-
takarmányosztálya

Telefon: 172-48.

BUDAPEST, V., VÁCZI-KÖRUT 26. SZÁM.

Telefon: 172-48.

Magyarország fő- és egyedélarusító helye.

Árverési hirdetmény.

Gróf Károlyi József ömeltósága fehérvárcsurgói ménese és istállójából a következő lovak fognak 1912. évi november hó 26-án délután 2^{1/2} órakor nyilvános árverésen eladatni:

- 1 darab telivér amerikai ügető mén „Pompás”, 9 éves, a „Budapesti Ügetőverseny Egyesületben” törzskönyveztve.
- 4 „ számfeletti félvér öreg tenyészkanca.
- 2 „ angol telivér csikó, 3 éves.
- 3 „ belovagolt fé vér hátuló.
- 8 „ behajtott számfeletti kocsiló.

Érdeklődők részére úgy a Székesfehérvár, mint a Komárom felől érkező vonatoknál a fehérvárcsurgói megállónál kocsik lesznek kirendelve.

6388

Nyilvános árverésre kerül:

Nagyságos özv. Döry Vilmosné urnő felsőleperdi tisztavérű szimmenthali tehénészetéből

21 darab tenyészképes bika.

Az árverés 1912 november 26-án délután 1 órakor a felsőleperdi Ujmajorban fog megtartatni.

Az árverés napján, előzetes bejelentésre, a t. vásárlóközönség rendelkezésére az ujdombóvári állomáson kocsik fognak állani, a bejelentések az uradalmi intézőségnek, Felsőleperd, u. p. Kocsola-Ódalmandra intézendők.

Felsőleperdi intézőség.

6379

Bérlevél

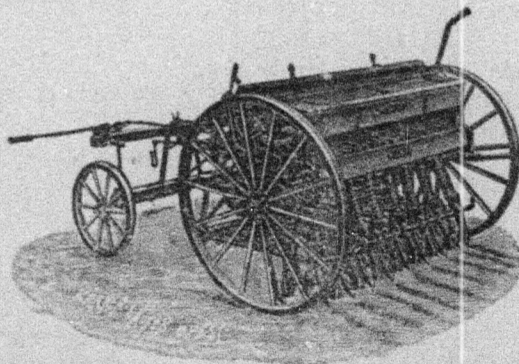
a legújabb cselédtörvény kivonatával, az átadandó leltári tárgyak benyomásával, darabonként 5 fillérért, szerezhető be a „Patria” nyomda részvénytársaságánál, Budapest, IX. Kerület, Ullői-ut 25. szám. (Köztelek).

SZAB. „REKORD II“

műtrágyavetőszerkezettel kombinált sorvetőgép.
Sorba vet — sorba trágyáz!

A Losonczy Mezőgazdasági Gépgyár Részvénytársaság gyártmánya.

A sorbatrágyázás nagy
terméstöbbletet eredményez.

A sorbatrágyázás által kb. 50% műtrágya megtakarítás érhető el.

SZAB. „REKORD II“

a létező legtökéletesebb sorvetőgép, a legideálisabb műtrágyaszóró, az egyedüli kifogástalanul működő kombinált vetőgép.

A szab. „REKORD II“ az egyedüli kombinált vetőgép, amellyel a sorba való vetés és a sorba való trágyázás egyidejűleg kifogástalanul végezhető.

Árjegyzékkel és árajánlással szívesen szolgál!

A Magyar Királyi Államvasutak Gépgyárának Vezérügynöksége
BUDAPEST.

Szálás takarmány-növények termesztése

Szilassy Zoltán és Grabner Emil a házagpótló és egyedül álló művnek beszerzése minden gazdának fontos. Ára tartós vászonkötésben 10 korona. „Pátria” r.-t. gazdasági könyvkereskedése, Budapest, IX., Üllői-ut 25.

A pápai uradalom
nagyobb számu, saját nevelésű tenyészköpes

vadpulykát

ad el. Egy törzs (egy kakas, két tojó) 40 kor. A vadpulyka sokkal edzettebb a közönségesnél, tartása ugyyszólván ingyeno, mert erdőben, kertben kieresztve magának elegendő táplálékot talál, szaporulata jó, husa fölötte izletes. Megrendelések **uradalmi igazgatóság Pápa** címzendők. 6377

Már megjelent

VIDOR EDE

az Omge adóügyi szakértőjének

„Adókiivetési táblázatok”

ez. munkája, mely az összes új adótörvényekre, tehát a földadó, mindennemű adóköteles és adómentes ház bér- és házosztályadókra, tőkekamat, általános kereseti, mint nemkülönben a nyilvános számadásra kötelezett vállalatok és egyletek (részvénytársaságok és szövetkezetek), végre a jövedelemadóra vonatkozó és legérseztesebben kidolgozott 50 adókiivetési táblázatot az 1909. évi V., VI., VII., VIII., IX. és X. t.-cz., valamint az ezeket módosító 1912. évi LIII. t.-cz.-ben foglalt és az adókulcsokra vonatkozó rendelkezéseket foglalja magában.

Ára az összeg előzetes bekiütésénél

3 Korona 50 fillér.

„PÁTRIA” R.-T.
gazdasági szakkönyvkereskedése,
Budapest, IX., Üllői-ut 25. (Köztelek).

TELEFON: JÓZSEF 22-41
SERTÉSELADÁS és VÉTEL
067 SOVANY MINT HIZOTT ÁLLAPOTBAN
A LEGJOBBAN ÉS LEGPONTOSABBAN ESZKÖZLETI NYELV
URL REZSŐ
SERTÉSBIZOMÁNYOSNÁL
BUDAPEST, VIII.
NÉPSZINHÁZ-UTCZA 22.
POLGÁRSZERFÖZDE
- BÉRPALOTA -

Finom és goromba

buzakorpát, malomkonkolyt,

takarmánylisztet, buzaocsul

franko bármely állomásra egész évi kötésre is a legjutányosabban szállít

MANDL ZSIGMOND, MAKÓ

108199/1912 számhoz.

Földhaszonbérleti hirdetés.

A magyar vallásalap Temes vármegyében Felső-Sztamora község határában fekvő

497⁵⁸⁷/1600 holdas mezőgazdasági birtoka

1913. évi január hó 1-től 1925. évi szeptember hó 30-ig, vagyis tizenegy évre és 9 hónapra terjedő időtartamra leendő haszonbérbeadása iránt, az alulírt minisztérium IX. ügyosztályában (Hold-utca 16. sz. III. em. 44. ajtó) 1912. évi december hó 18-ik napján déli 12 órakor zárt ajánlati nyilvános versenytárgyalás fog tartatni.

Az 1-1 koronás bélyeggel ellátott, lepecsételt ajánlatokat az alantírt minisztérium segédhivatalának igazgatóságánál legkésőbb 1912. évi december hó 18-án délelőtt 11-óraig benyújtandók. A borítékon jelendő: „Ajánlat a felsősztamorai birtok bérletére.” Az ajánlatban nem a holdankénti, hanem az egész birtokra beígért évi haszonbér, számokkal és betűkkel kiírandó.

Az ajánlatok csak akkor tárgyalatnak, ha a kiszolgáltattott ajánlati minta perrendszerűleg két tanu előttemezésével van aláírva.

Bánatpénzül 2500 korona készpénzben, vagy óvadékköpes értékpapirokban bármelyik állam (adóhivatali) vagy a közalapítványi központi pénztárnál teendő le és az arról szóló letéti nyugta az ajánlatához csatolandó. Elkészve érkezett, kellőleg ki nem állított vagy fel nem szerelt ajánlatok, valamint az utóajánlatok figyelembe vételre nem számíthatnak. A kik gyámság vagy gondnokság alatt állanak, ugyszintén olyanok, akik a közalapokkal szemben tartozásban vannak vagy bármely czimen perben állanak, a versenyből kizáratnak.

A részletes versenytárgyalási feltételek, nemkülönben az ajánlati minták a vallás- és közoktatásügyi minisztérium IX. ügyosztályában, a segédhivatali igazgatóságnál, Budapestben, valamint a közalapítványi ispánságnál Nagykövesen a hivatalos órák alatt megtekinthetők.

Budapestben, 1912. október hóban.

A vallás- és közoktatásügyi m. kir. minisztérium.

6376

Dámvadok eladó!

100-120 darab élő dámvad bika és tehén tenyésztésre eladó.

Kölcsönketreczben azonnali szállításra.

ÁRAK:

idei borju 80 korona,
spisser és tehén 100 korona,
kanalas 120 korona,
lapátos 140 korona.

Bővebb felvilágosítással készséggel szolgál nagyméltóságú

gróf MAILÁTH JÓZSEF ur

tisztartói hivatala, Pusztá-Órhegy, u. p. Perbenyik (Zemplén megye).

6389

Eladás

Kitűnő birtok eladó, három órai távolságban Budapestről és Wientől kőszettlen vasútiállomás mellett és igen közel nagyon jelentős városokhoz a Győr-Szombathelyi vonalon. Buza- és orokorrépa-föld, beltérjés gazdasági, mezői vasút. Elgára, árnyékos kertekkel. Ára 600.000 kor. Hírnöves felszerelés megváltó. Krausz Samu írójai, Pápa. 3913

Gyakorlati buzanevelés (írta: Szekács Elemér) ozimú művel minden modern gazdaságnak meg kell ismerkednie. 2 kor. 70 fillér előzetes kiadása mellett bérmentve küldi a „Patria” r.-t. könyvkereskedése Budapest, IX., Köztelek.

VEZÜNK ÉS ELADUNK

szénát, szalmát,
luczernát, lóherét és zabosbúkkönyt bármily mennyiségben. Prézinkat felpréseléshez adjuk.

Lengyel

Aladár és Sándor
takarmánygyárosok
Budapest, VIII., Debozy-u. 37.
Telefon: József 10-08. 5011

TEJGAZDASÁGI ZSEBNAPTÁR

az 1913. évre.

Szerkeszti

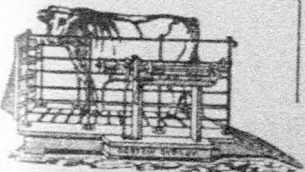
Jeszenszky Pál
az OMGE. ügyvezetői titkára.

A tejgazdasággal (állattenyésztés, állategészségügy, takarmányozás, tejkezelés, vaj- és sajt készítés) kapcsolatos minden kérdést felőleli. Tejgazdasággal foglalkozóknak nélkülözhetetlen a

„Tejgazdasági Zsebnaptár”

Bolti ára 4 korona.

A „PATRIA” r.-t. könyvkereskedésében (Budapest, IX., Üllői-ut 25.) vagy a „Tejgazdasági Zsebnaptár” kiadóhivatalánál megrendelve, ajánlott küldéssel 3 kor. 60 fill.

ZISKA JOZSEF

utóda **RÓSTÉLY GYÖRGY** mérleggyáros.
Iroda és raktártelep: Budapest VI., Eötvös-utca 47. Alapítva 1872. Telefon 4-12. Ajánlja a legjobb kivitelű és legmegbízhatóbb gabona mérleg, tizedes és százados, valamint gazdasági szeker, hid és marhamérlegét. A budapesti, finem és győri gabonaüzemek szállítója, egyöntetűen számtalan nagy gazdaság és uradalom szállítója. Árjegyzék bérmentve. Használt mérlegek becsesre-értetnek és kaphatók, megbízható állapotban. Javítások elfogadottnak és pontosan eszközöltetnek. Kivánsára uradalomba is küldt 220 fillér.

szénát és szalmát

minden mennyiségben szállítom prézeival és fuvarmentesen minden vasúti állomásra

Böhm Arnold
takarmánygyárosok
Budapest, VI. ker., Hegedűs-Sánder-utca 23. szám.
Telefon 141-80. 80

Uradalmi
kovásműhelyekben nélkülözhetetlen szereszközök, u. m. lábhatású kovászpörtyők és sínelhazogépek állandó raktáron vannak:

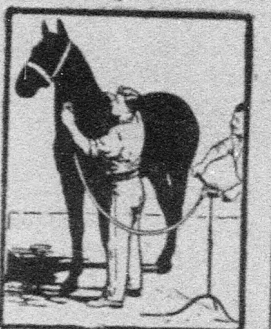
KEMÉNY MÁNÓ
Bpest, V., Rudolf-rakpart 8. 1120

Telefonszám Alapított 162-01. 1845-ben.

Dreher Ignác és Fia

finom aczélszertmények, kerti és mezőgazdasági eszközök és készülékek gyára.

BUDAPEST,
Kossuth-Lajos-utca 14.

Lónyirógép

„uj” angol gyártmány

lánczajtó szerkezettel, 1 ollóval, ára K 70.—

Megbízható és külföldi gyártmányokkal össze nem hasonlítható saját készítményű hajlítható tengelyű ló vagy szarvasmarhanyirógép 2 ollóval ára K 170.—

Tartalékollók hozzá; juh, ló, vagy szarvasmarhanyirósához 1 drb ára K 12.—

Mindenmely ló és marhanyirógép és olló javítások szakszerűen és jutányos díjak mellett eszközöltetnek. (Árjegyzék ingyen és bérmentve rendelkezésre áll.) 6387

Szénát, szalmát,

luczernát, lóherét, és zabosbúkkönyt veszek és eladok

bármily nagy mennyiségben, felpréseléshez modern ló- és gőspréseim adom. Ajánlatok: 096

Schreier Béla
takarmánygyárosok
Budapest, Népszínház-utca 33. Telefon: 20-52.

Gyors, pontos, olcsó földmérés

Stádel-Torkos FÖLDMÉRŐ-TALIGA

kapható 5276
Stádel gépgyárban, Győrött

Szilárd Gyula
a csékvári földm.-isk. tanárának

gyakorlati kézikönyvet:
Mezőgazdaságtan. I.

Általános és különleges rész-nyelvtanulmány. Fűve K 2.— kötet K 4.—

Mezőgazdaságtan. II.
Állattenyésztés. — Csalévtől. Fűve K 2.—, kötet K 4.—

Szőlő és pincze. 71 ábrával. Fűve K 4.—, kötet K 8.—

Vezértonál falótok mezőgazdasági oktató-szoba. Fűve K 2.—

Szőlőművelés és borgazdaság. 161 ábrával. — Kötv. K 10.—

A pinczegazdaság mellék-letnek értékesítő. Fűve K 1-50

Méhészeti. 19 ábrával. Fűve K 1.—
Kaphatók a „Patria” részv.-tára. könyvkereskedésében Budapest, IX., Üllői-ut 25. sz. (Köztelek.)

Vétel

Tavaszi buza vetőmagot keres kb. 100 métereműt, a Magyar Szent Mihályi bér-gazdaság u. p. Janka-híd Toron-tál m. 3530

Tejvétel. Azonnali vagy újóri tavaszi tejet keresek. Ajánlatok melőbb keressék. **Spitzer Jakab**, Budapest, VI., Király-u. 16. 3882

Tavaszi buza vetőmagot keres kb. 100 q. a ber től gazdaság u. p. Hábócz Zemplén m. 3867

Tűzfűtő keresek egy nagy tüzfűtő kőszeg szűkegletére. Tehát a legjobb ajánlatokat várom, mintán iparom van rá. Ifj. Horváth József, Dávod, vasúti vendéglő. 2916

WOHANKA FÉLE HONIGYÁRTMÁNY!
NYERSOLAJ MOTOROK ÉS LOKOMOBILOK.
ÜZEMKÖLTSEGEK NAGYSÁG SZERINT 1/2-2 fillér
GRANIKÉNT ÉS LOERONKÉNT. NINCS ROBBANÓ-ÉS TŰZVESZÉLY! MINDEN PÉNZYÖRI ELLENŐRZÉS ÉS ENGEDÉLY NÉLKÜL.
WOHANKA és TÁRSA BUDAPEST.
V. VÁCI-KÖRUT 76.

Eladó baró Braunecker Lamoralné csabacsüdi gazdaságában (Békés megye) 131 drb 1/2 éves, 200 drb 1 éves és 90 drb 1/2 éves

mangolicza süldő.

MEGHÍVÓ.
A Magyar Gazdák Hittelintézte Részvénytársaság Budapest, V., Kálman-utca 15. szám alatti helyiségeiben 1912. évi november hó 21-én délután 4 órákor
rendkívüli közgyűlést
tart, amelyre a t. Részvényeseket ezennel meghívja
Az Igazgatóság.
NAPIREND:
1. Igazgatósági és felügyelő-bizottsági tagok felmentése és választása.
2. Az alapszabályok 20. §-ának megváltoztatása.
3. Indítványok tárgyában határozathozatal.
Az alapszabályok 10. §-a értelmében azon részvényesek, akik a közgyűlésen részt venni óhajtanak, kötelesek részvényeiket a le nem járt szelvényekkel együtt a közgyűlést megelőzőleg a társaság pénztáránál letenni. 6372

Kökényesdi gazdaságban, állomás Halmi eladó 500 drb jóltartott liba.

MEGHÍVÓ.
A Magyar Érték és Terménybank Részvénytársaság Budapest, V., Kálman-utca 15. szám alatti helyiségeiben 1912. évi november hó 21-én délután 4/3 órákor
rendkívüli közgyűlést
tart, amelyre a t. Részvényeseket ezennel meghívja
Az Igazgatóság.
NAPIREND:
1. A lelépő igazgatósági és felügyelő-bizottsági tagok felmentése.
2. A társaság felzárkóztatásának kimondása és felszámoló kirendelése.
3. Indítványok tárgyában határozathozatal.
Az alapszabályok 10. §-a értelmében azon részvényesek, akik a közgyűlésen részt venni óhajtanak, kötelesek részvényeiket a le nem járt szelvényekkel együtt a közgyűlést megelőzőleg a társaság pénztáránál letenni. 6393

Rendelje meg minden gazda cselédje, bérese stb. részére a most megjelent 1913. évre szóló Magyar Földműves Naptárt

Szerkeszti: **Buday Barna** a „Köztelek” felelős szerkesztője.
Kiadja: az Országos Magyar Gazdasági Egyesület.

1 darab ára	— korona 50 fillér.
12 darab ára	5 korona 50 fillér.
25 darab ára	11 korona — fillér.
50 darab ára	21 korona — fillér.
100 darab ára	40 korona — fillér.

Megrendelhető a „Patria” nyomdai részvénytársaság gazdasági szakkönyvkereskedésében, Budapest, IX. kerület, Üllői-ut 25. szám. (Köztelek.)

Belga ardenni tenyészmének és tenyészkaneczák

nagy választékban eladásra rendelkezésre állanak

Menzeles Frères, Nagykanizsa
Központ: BRÜXELLES. 6329

„MEZŐGAZDASÁGI KALAUZ“

Szerkesztik:

Buday Barna és Konkoly Thege Sándor dr.

A „Mezőgazdasági kalauz“ célja az, hogy cím- és adatjegyzéket adjon a nagyközönség kezébe, amely tájékoztatja az érdeklődőt, hogy mindazt a szükségleti cikket, amit a termelő gazda állít elő, hol, melyik gazdaságban, milyen mennyiségben, minőségben és milyen feltételek mellett szerezheti be.

A könyv tehát a hazai gazdaságokat mint beszerzési forrásokat ismerteti.

A „Mezőgazdasági kalauz“ I. része beszerzési forrásokat sorol fel a tenyész- és haszonállatokra, állati és növényi termékekre, vetőmagokra, fákra, oltványokra, szőlővesszőkre, gyümölcsökre, konyhakerti terményekre és borra nézve s ezeknek minden nevezetesebb fajtáját és féleségét felkarolja. A II. rész ipari beszerzési forrásokat közöl.

A könyv 4000 gazdaságról emlékeztet meg és több mint 10,000 beszerzési alkalmat ismertet. Nem csupán címét adja a termelő gazdaságoknak, de megjelöli a tenyésztés, illetve termelés mértékét, irányát, haszoncélját, az eladó fajtákat, illetve féleségeket, azok mennyiségét, árát, szóval lehetőleg mindazt, ami a vásárlót érdekelheti.

A „MEZŐGAZDASÁGI KALAUZ“ TARTALMA:

I. MEZŐGAZDASÁGI RÉSZ.

Tenyész- és haszonállatok.

Ló (angol telivér és félvér, nónius, arab telivér és félvér, lippizzai, ügető, muraközi, pinzgau, belga, percheron, hidegvérű keresztezések, népies lótenyésztés és fontosabb vásárok).

Szarvasmarha (magyar, szimmentáli, berni, pinzgau, bonyhádi, allgauer, inntáli, montafuni, ulteni, lapályfajta, shorthorn, bivaly, népies szarvasmarhatenyésztés és fontosabb vásárok).

Sertés (szőke, fekete, fecskehasú és nemesített mangalica, báznai, szalontai, yorkshirei, berkshirei, linkolnshirei, westfaliai, cornwall, tamworth, lengyel, népies sertés-tenyésztés és fontosabb vásárok).

Juh (nemes posztógyapjas, francia irányú fésűgyapjas, hazai fésűgyapjas és húsmerinó, angol húsjuh, racka, cigája, friz, karakul, népies juhtenyésztés és fontosabb vásárok).

Baromfi (a baromfitenyésztő gazdaságok részletes ismertetése, baromfi-beszerzési források fajták szerint csoportosítva és pedig tyúk, lúd, kacska, pulyka, gyöngytyúk és galamb, továbbá népies baromfitenyésztés).

Eb. Házinyúl. Kecske. Szamár és öszvér. Hal.

Állati termékek.

Vaj, sajt és túró. Méz, méh, lép, viasz, kaptárak stb. Élő és lőtt vad.

Vetőmagvak.

Vetőmagtermesztő gazdaságok (részletes ismertetés).

Vetőmag beszerzési források fajták szerint csoportosítva (gabonafélék, hüvelyesek, pillangósok és fűvek, gumó- és gyökernövények, kereskedelmi és olajos növények).

Szőlővessző, facsemete és oltvány.

Szőlővessző és oltvány (amerikai és európai szőlővesszők és oltványok).

Facsemete és oltvány (gyümölcsfaoltványok, vadfacsemeték, gazdasági haszon- és díszfacsemeték és oltványok).

Gyümölcs és konyhakerti termény.

Gyümölcs és konyhakerti termény beszerzési források (tűzetes kimutatás fajok és fajták szerint is).

Népies gyümölcsstermesztés (gyümölcs és konyhakerti termény eladásával nagyobb mértékben foglalkozó községek).

Bor.

A 22 borvidék szerint csoportosított részletes felsorolás.

II. IPARI RÉSZ.

1. Szántóföldi termeléshez és rétműveléshez szükséges gépek és eszközök.

2. Mezőgazdasági anyagok.

3. Szőlő- és pincegazdasági gépek és eszközök.

4. Kert-, méhes-, baromfiudvarberendezések.

5. Istálló-, kocsiszin-, magtár-, tej- és takarmánykamra felszerelések.

6. Építési anyagok, berendezési tárgyak és személyes szükségletek.

A könyvet függeléként a beiktatott gazdaságok és ipari beszerzési források betűsoros névjegyzéke egészíti ki.

Ára vászonkötésben 16 korona.

Megrendelhető a „PÁTRIA“ irodalmi és nyomdai részvénytársaságnál Budapest, IX., Üllői-ut 25. szám. (Köztelek.)

Allatok

Nagy illeszbolygolt (uhut) ke- ressek mezeire aján- latot kér Diószegi Intéző Pus- taradvány, u. p. Abauj-zumere. 3862

Jó tejelő anyától származó 20-25 db legelőre nevelt, nyugati faj, 8 éves ökröt, úgy befogásra, valamint hizla- lásra igen alkalmasak, eladó, Tudakódtól lehet Herz János- nál Vasvárdavár, posta és vasut- állomás. 3859

A vasvárdavári gazdaságban 20-25 db legelőre nevelt, nyugati faj, 8 éves ökröt, úgy befogásra, valamint hizla- lásra igen alkalmasak, eladó, Tudakódtól lehet Herz János- nál Vasvárdavár, posta és vasut- állomás. 3705

Eladó gról Hunyady József Kéthelyi uradalmában 200 darab prima angol facsán- kakas. 3899

Komondor kutyát, fekete fehé- rű szőrtű venni, 15-16 éves korig. Ajánlatot kér Zalmá- Vilmos, Újradicskán. 3900

Eladó 15 db tisztavérű hasas yorkshirei koca, 15-16-éves felvilágosítással szolgál a Fornai gazdaság felvilágosítója, u. p. Csákvár, Fejér m. 3902

14 drb szép, tarka, hasas tehén, nyugati faj, három éves, eladó. Caim Men- tag, Mezőkovácsháza, Csanád megye, Vasutállomás és posta. 3903

Pulykák hófehér mexikói fajta eladók. Mezőn nevelt, elcsézt tojó, 8 korona, kakas 10 korona drb-ként. Robinsz Gyuláné Nagyrábé, Bihar m. 3904

Amerikai ágéto mén, 3 1/2 éves, teljesen behajta eladó, Leibach Gyula földbirtokosnál, puszta Zobnetleza, posta Bácsotpolya. 3905

Eladó 10 drb direkt impo- rtált, kiváló szép 1 1/2 éves frisselndi tenyésztésű és 1 drb 2 éves bika. Friedmann Ignác nyarostanyai bér gazdasága, Posta: Pátoz. 3908

Eladó egy drb harmadfél éves, négy drb másfél éves származott kan. Egy éves, két éves, három éves Rumbouillet koca. Nagyból téli szelma, alomnak. Egy használt javításra szoruló. Becher Melchior-féle 22 soros vetőgép. Felvilágosí- tással Simon Flórent központi irodája Meritől szolgál. 3907

Eladó egy 164 cm magas, igen jó származású, apja gr. Batyányi Elemér-féle 11 éves 8 éves, peji koca kitűnően belovagolt, hógyapriparisnak is alkalmas. Kocában is kitűnően megy. Ára kilencszáz korona. Megkeresésék Kövesz Jenő ur, Ugg-Jakszfa-pia, p. Felsőváros, Zala m. Int. zendők. 3906

Eladó 6 drb mangalicza 3 1/2 éves tenyész koca, melyek Lovassy Ferencz ur fokozta- batorított tenyészeteiből származnak. Caim - kiadóban. 3909

Lipizzai eladó Dr. Bogdán Madarovic ur Rakit- jel gazdaságában 2 drb 7 éves bintós, 2 drb 5 éves jukker, 1 drb 3 1/2 éves csikó koca és 1 drb 2 1/2 éves herék. Reflek- tívok tudulja az gazdasági intézőséghez Rakitje, u. p. Podencez, Zágráb mellett, kíván- ra Altema Zaprešic, vagy tulaj- donoshoz Zágrábba. Kívánatra lífogat rendelkezésre bocsátá- tók. 3910

Elő- rendű tiszta erdelyi- magyar fajta 1-2-3 éves

Ökörborjuk bármily mennyiségben, jutányos áron, állandóan kaphatók

Nyegruez és Társa legelőgazdaságában Szamosujvárt. Caim: NYGRUEZ TÓBOR SZAMOSUJVÁRT. 67

Muraközi hidegvérű (norl) igás tenyészkanczák, választott csikók, és tenyészmének

vásárlásánál közvetlen a tenyésztőtől, segédkező- semet felajánlom s a folyó- évben Muraköz és vidékén tartandó lóvásárok jegy- zékét kívánatra szívesen kiadom. Elsőrendű referen- zciák rendelkezésre állnak.

Czimem: IDŐSB HEINRICH MÓR lóvásárló ügyénksége CSAKTORNYA (Muraköz), Törv. bej. czég. Sürgőnczim: Heinrich Senior, Csáktornya. Interurban-Telefon: 33. szám. 572

Vöröstarka tinó és üsző teljes prima, 1-2, esetleg 3 éves, néham minden mennyiségben kapható olcsó áron. Későbbi nyarostanyai jármos és beállí- tásti ökrök asztállítására vállal.

Kitűnő friss fejűstehenek előleges jelentős után néham mindenkor megkérhetőek kö- telezettség nélkül. Vevő let- zése szerint választat. 4795

Henrik Ignác fia Szalónak (Vas m.) Általános elismert leg- első- rendű jármos magyar- fajta erdelyi-ökröt, 1 és 2 éves ökr-borjak s beállítani való tarka- ökrök egész éven át a legnagyobb választ- ékban és jutányos áron kaphatók: 6013

PAPP TESTVÉREKNÉL SZAMOSUJVÁRT. (Szeinek-Doboka m.)

Igen szép, válogatott vörös- tarka szimmenthali jellegű 1-2-3 éves

növendék ökrök és üszőborjakat ugyancsint legprimább le- kötni való és

jármosökreit legjutányosabb áron ajánlanak

Klein Testvérek kereskedők

Czellődmők. Megrendelések egyszeg- szerint bármikor is el- fogadjatnak. 525

Eladó az ördögösi gazdaságban 160 darab prima 1 1/2 éves, 40 darab 2 évet töltött fe- hér erdelyi

Ökörborju és 20 drb 6 éves fehér

jármosökrök. Levélczim: Nagy Dénes földbir- tokos Torda, Torda- Aranyos megye. 6373

Elsőrendű eredeti bonyhádi tehenekeket hasasokat, borjakokat és tenyész-bikákat bármely időben, bármely mennyiségben külön- kőn szállítok

KLINGER MÓR tenyész- és használati-kereskedő Kispeszt. Lakás és istálló: Kispeszt. Kölcsey-utca 5 sz. Levél- és sürgőnczim ugyanott Telefon Kispeszt 65. Baját háiban

Eladó az ördögösi gazda- ságomban 40 drb elsőrendű

mangalicza tenyészkecza

tovább tartásra. Levélczim: Nagy Dénes földbirtokos Torda. (Torda- Aranyos megye.) 6382

Uradalmak legmagasabb áron adhatják el

hizott szarvas- marháikat

oda haza átvéve azonnal vagy későbbi szállításra

Faragó Miksa szarvasmarha és juh- bixományos által Budapest, VII., Övoda-u. 44. TELEFON 76-85. Ezenkívül

veszek hizlalni való mustra ökröket.

Értékesíték és beszerzek hizlalni való és növendék marhát. 6256

Eladó egy pár hímű jegye- len szimmenthali 168 cm magas, kurifrontú, 9 éves ha- rélt. T. Hoseny-megbízhatók, igen szép és előg gyors járá- usok. Ára 1800 kor. Egy wogypol, 9 éves, herék, 168 cm magas, mely a fehérekkel felváltva jár- te mint híműk is teljesen meg- bízhatók. Ára 800 kor. Maglo- kintbe'ök Bay György kama- rá, földbirtokosnál, Beregan- ranyban (posta út) (Árder), Beregszász Altemától köze- sen telére. 3901

Pajzs Gyula ráczalmási országo- san törzskönyvezett telivér simmenthali tehénészeteiben elsőrangú hágóképes

tenyész- bikák

állandóan kaphatók

Elsőrendű ostfries (Altmärker) hasas és folytatott borjukat és tehenekeket a legna- gyobb tejhozammal

áron és coulans felté- telek mellett franko minden vasutállomásra

HUGÓ GUTHERZ szarvasmarha be- és kivitele Berlin W.15. Bayerischer- strasse 37. 6385

Kastély- és villatulajdonosok!!

Szabadalmazott biológikus ürülék- szennyvíztisztító-telepek vállalata.

Előnyei: A tisztított szennyvíz higiénikusan tiszta, szintelen, szagtalan, bárholvá el- vezethető. Telepet kiüríteni, tisztí- tani nem kell. Vegyszerre nincs szük- ség. Bűz nincs. Terv és költségvetés díjtalan.

Priester György Budapest, VI., Izabella-u. 71.

Vegyések

Olcsó házasság után érdek- lődők forduljanak alantl osztály. Szántás 25 sz. Csavó géppel 8 vasal törtélek. Stel- gervald József Gyula, Part-u. 17. 3712

Földbirtokot keresek, Buda- pesthez, egy két órányira melyert Budai adó- mentes bérházamat overthe- adnám. Ajánlatot kér tulaj- donos, Gödöllő, Teghs-u. 4 sz. 3948

Perczentuális kezelőre vagy bírto kiadó egy 400 holdas birtok. Azon- nal átvehető. Pataky István, D. Brecken. Csepel u. 52. 3947

Elfogadok telitelt 20-30 db marhát. Kukoricaszár, polya és takarmányra bőven áll- re dekközera. Caim a kiadó- hivatalban. Vasutól 5 per- cnyira. Feltételek egyszeg- szerint. 3915

BIRTOKOSOK, kiknek nagyobb mennyiségű

fehér és tarka babja

van eladó, közülük a

„HANGYA” SZÖVETKEZET

értékesítő osztályával Budapest, IX. kerület, Boráros-tér 6. szám.

Eladás

Alkalmi zongoravétel. Bösendorfer, Schwegelbo- fer, Kern-Wirtl kiváló mesterek gyártmányai 600 koronától feljebb. Pta- cinék 320 K-tól, új zong- ora vagy pianó 500 K-tól feljebb minden ár- ban. Zongora, cimbal- lombhangolások helyben és vidéken, szakavatott munkások által gyorsan és olcsón eszközöskének

REKÉNYI MIHÁLY a Magyar Kir. Kéneakadémia szülötteje, BUDAPEST, VI., Király-u. 58 sz. 1122

12 lóerejű nyereszajmotor bármily gazdasági osztra kiválóan alkalmas, na- gyon olcsó, résisztra is eladó. Landler Ödön Budapest, VI., Lovag-utca 2. 3757a

Birtok parcellázás folytán, gazdasági gépek, szerszámok és állatok ol- csón és gyorsan eladók. Caim: Karamiko, Póltár (Nógrád m.) 2990

130 kat. holdas dombos fek- vésű földbirtok, To- mos megyében eladó a 1 Pék átvételével. 30 ezer korona hirtelkös vételár több év a t- tőlrelethez. Érdek ödök b- yergye: ellátott leveleli és lep- kiadó hivatala tov. bbi. 3868

Akáczacsmete, Man'ner erdőirtásra legalkalmasabb mi- nőség. 3 éves 20-30 kor. 2 éves 10-14 kor. 1 éves 5-9 kor. Gleditsia, 3 tőrtée 40 sörénynek, 2 éves, 10-12 kor. 1 éves, 5-9 kor. Árbán, kisebb-nygyobb mennyiségben, és az a tavaszi szállításokra kapható. R'zletes árjegyzék érdek'ödöknek in- gyen küld-tik. Dobos Imre ny. fésűlőgábró, Szabolcs m. Köt. j. Posta helyben. 6381

16 lóerejű benzinkomobill el- adó, csaknem új és teljesen tiszta állapotban, esetleg egy 6 lóerejű mív. cséplővel együtt. Domahidy Pál Domahida, Szatmár m. 3384

Gözeke, Caim-féle magánjáró, egy évig használa- gápolásig végezt annál ol- csó. Szent-Ivány László gazda- sága, Málóza, Zemplén m. 2937

Szenát, szalmát és egyéb- aty mennyiségben voz és a. l. Drechsler Alajos export- rai te Berekújvár. 3506

20 lóerejű nyereszajmotor teljesen új, na- gyon olcsó eladó. Landler Ödön Budapest, VI., Lovag-utca 2. 3757b

Eladó gazdasági eszközök, sze- keres, ökrök, borjak, vetőgép, s. b. felszerelések a szarvas-kerti gazdaságban. E- vebb felvilágosítást ad Ungár Bela, Pápa. 3755

Benzinmotorok, újak, jót- állás mellett, legelőrebb beszer- zési forrás, kettő 300 K, né- gyese 1800 K, hatos 2400 K, nyolcos 3000 K, tizenkettes 3800 K, kapható Landler Ödön Budapest, VI., Lovag-utca 2. 3757c

Gözekegarnitúra két gép- rendszerű, teljesen új karban, 3 éves, olcsó eladó. Caim a kiadó- hivatalban. 3866

Vadászfegyverek jótállású zárószerekkel, 34 koron- tól, Grener-vár 50 kor., modern Hammerless 70 kor., ugyancsint Ektor-fegyve- rek, speciális Krupp-aszté- ló, angol Hammerless, autómata, söré és Winchester- fegyverek, legújomabb Hammerless-drilling 16 os és 12-os új Browning, Sjöberg, Mannlicher, Schönerer és Mau- ser társaság stb. Minden elsőosztályú kipróbált fegyver kapható legelőrebb- ban, Radó fegyver és tüp- képe gép-kereskedő Budapest, IV., Egy-tér-tér 5. 3914

Tejütőgép. Egy teljesen jó állagban levő, alig használt Rök-féle ammo- niak tejütő s toborozott spasz- tusa miatt, jutányosan eladó. Weller Ödön pásmándi bér- gazdaságban, Pásmánd, Fejér m. Vasutállomás Kápolnásnyék. 3911

Uribirtok eladó Vaszprém me- gyében, közelében nagyon jelentékeny városnak, kövs'gn-k, vasutállomásnak, Balatonnak és Fejérmegyének. Bura- és orunkortépföld, vág- ható erdő. Szép őrök park- ban. Ára 425.000 korona. Haik- telhar. Értékes feleszerelés meg- váltható. Bővebbet Krausz Sám. Pápa. 3912

Prima minőségű, válogatott rózsaburgony, mintegy két wagon kisebb tételben is, ad Parvaj-Eszter vasutállomás- a-ként 5 koronáért, verő zsebk- jában eladó. Molnár, intéző, Pöcsaj. 3949

GÖZMIVELÉS.

Nagyobb területek **szántását** eredeti **Fowler-féle gőzekével**, épügy **mélyrigolozást** szőlőtelepítésekhez elvállal **WOLFF ERNŐ** gőzszántási vállalkozó **Budapest-Kelenföld.**

Csillagfürt

lapos magu, homoki zöld trágyázásra legmegfelelőbb ezidei termés **eladó** métermázsánként 18 koronáért ab Nyirbogát, vasútállomás. 5 métermázsánál kevesebbet nem szállítunk.

KLAR ISTVÁN és JENŐ gazdasága Nyirbogát, Szabolcs m.

A modern gazda építkezési anyaga a VASBETON

Istállóberendezések, szérők, silók, raktárak, borpinczék, jégvermek stb. vasbetonból. Mérnöki látogatás.

WEISS R. FERENC okl. mérnök vasbeton tervezési és építési irodája **BUDAPEST, VII., ISTVÁN-UT 40.** Telefonlat. 142-18.

GŐZEKE-BÉRSZÁNTÁS!

Nagyobb területek szántását, mélyrigolozását szőlő- és gyümölcsösteleptetéshez, valamint gyöptörést elvállal.

IZERI IZSÁK GYULA gőzszántási vállalata **BUDAPEST, IX., RÁDAY-U. 60., III. 3.**

A szántás eredeti FOWLER-féle géppel történik.

Az Országos Magyar Gazdasági Egyesület Vegyvizsgáló Állomása **BUDAPEST, IX., ÜLLŐL-UT 25.**

Talaj, trágya, abrak, víz, szén, répa, valamint minden egyéb gazdasági és ipari **vegyvizsgálatok.**

Szakvélemények mezőgazdasági vegyipari kérdésekben OMGE tagoknak az állami díjszabás tételéből 10% engedmény.

Gőzeke acetylen-lámpák

éjjeli szántásoknál **gőzekékre** különösen alkalmasak, mert nappali fényt adnak,

Automobil-lámpák,

kézi-, kocsi-, kocsirud-, pózna-, asztali-, udvari-, kerti-, istálló-

acetylen-lámpák.

BÁRDI JÓZSEF R.-T.

Budapest, VI., Liszt Ferenc-tér 15.

Arjegyék kívánatra ingyen és bérmentve!

Sürgőnyozim: Pneumatik. Telefonlat-28.

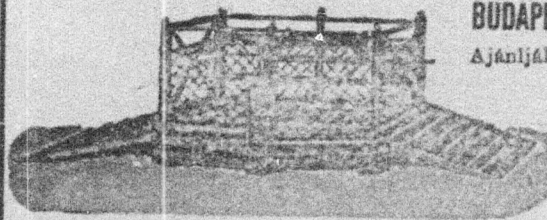
SCHEMBER C. és FIAI

oszt. és királyi udvari **HIDMÉRLEG-ÉS GÉPGYÁR**

BUDAPEST, VI., VÁGZI-KÖRUT 59.

Ajánlják legjobb szerkezeti **lixes- és telőszaly-marha- és szekéridmérlegeiket. Önműködő mérleg-szerkezetek.**

Kívánatra különleges ajánlatot szolgáltatunk.

Táviratozom Pokrócztelep Somogyzsil.

Lópokrócz előnyarájlat! Legkisebb szükségletnél is gyári áron!

Hogy akkorral kádbesszünk a külföldi versenyeken, közvetlen a fogyasztók-kal óhajtnak összeköttetésbe lépni. Árunk még kisebb vételknél nem lékizságot állandó vevőinknek nyarjuk meg. **Hogy ezt elérhessük, bármely posta- vagy vasútállomásra már 2 db próbamegrendelést is bérmentve szállítunk.**

Árunk: **Előrendő, sehez, téli, uradalmi gypjupokróczok**

1. sz. legjobb minőségű, 220 cm. hosszú, 175 cm. széles, ára 11 kor. - III.

2. " " " " 200 " " " 165 " " " 9 " 50 "

3. " " " " 180 " " " 145 " " " 8 " " "

darabonként, minden kívánt színárnyalatban.

Rendelések a beérkezés napján a legpontosabban eszközöltetnek.

Ilyen minőségben és méretben ezen ártért egyetlen bel- vagy külföldi ország sem szállíthat. Megrendelési ozim:

„Sohr“ Magyar Lópokrócz Szétküldési Telepe, Somogyzsil.

Erdélyi Kereskedelmi Társaság Fodor és Társai

megbízásokat elfogadnak **jármos ökrök, tinók, tehenek, bivalyok, lovak, juhok, sertések**, minden **tenyész- és haszonállatok beszerzésére** és azokat gyorsan, jutányosan és felelősség mellett eredeti forrásból, kizárólagosan csakis tenyésztőtől vásárolva közvetítik. :: Czim:

Erdélyi Kereskedelmi Társaság Fodor és Társai, Kolozsvár, Kossuth Lajos-utca 37. sz. alatt. 6008 Telefon 311. Interurbán.

Kéretik a czimet ösze nem tévesztetni a mostanában létesült „Erdélyi Kereskedelmi Aruforgalmi Közvetítő Részvénytársasággal“!

Gazdaságomban eladó 60 darab mangalicza, át nem vészelt 9 hónapos

süldő,

páronként körülbelül 90 kilogramm súlyban. Bővebb felvilágosítással szolgál: **Farkas Olivér földbirtokos, Mezőcsát, Borsod megye.** 6371

Tisztavérű orosz ügetőkancza

176 cm. magas, jegytelen, hollófekete, rekordja kettesben országuton 1'56" 8 éves szép hintós jelleggel, **hasban importált kanczacsikóval** 3000 koronáért eladó. Megtekinthető **Ráth József urnál Dombiratos, v. áll. Lőkősháza.** 6389